

توراه اور • پاراشاها מקץ • مامار 15

נר חנוכה מצוה להניחה כו' משמאל, כדי שתהא...

چراغ חנוکا (חנוכה, Chanukah):
فرمانی برای قرار دادن آن در سمت چپ

مزوزا (mezuzah, מזוזה) در سمت راست، صعود از پایین است؛ «فرمان دینی
(מצוה, mitzvah) چراغ است». چراغ حنوکا در سمت چپ، نور توراتی است که از
بالا به پایین کشیده می‌شود. این صعود است که نور را فرومی‌کشد و آن را حتی به
تاریک‌ترین مکان‌ها می‌رساند، تا خود تاریکی به نور بدل شود.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربّه، رب لیوی ییتسחק

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/mikeitz/15

مقصود اصلی

مزوزا (מְזוּזָה, mezuzah) در سمت راست، صعود از پایین است؛ «فرمان دینی (mitzvah, מצווה) چراغ است». چراغ حنوکا در سمت چپ، نور توراتی است که از بالا به پایین کشیده می‌شود. این صعود است که نور را فرومی‌کشد و آن را حتی به تاریک‌ترین مکان‌ها می‌رساند، تا خود تاریکی به نور بدل شود.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشت‌های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

چرا چراغ حنوکا در سمت چپ و مزوزا در سمت راست است؟ معمار با آفرینش آغاز می‌شود. ماده اشیا از گفتار ה'، یعنی ده گفتار، پدید آمد؛ این گفتارها، همچون نام پادشاه بر سرزمینش، تنها پرتوی کم‌سو را آشکار می‌کنند و از این‌رو اجازه می‌دهند «چیزی» جداگانه وجود داشته باشد. صورت آنها از خواست ה' پدید آمد؛ خواستی که هرگز به زبان نیامد. صدوبیست ترکیب نام אלקים (אלקים, Elokim) را پنهان می‌کنند تا جهان مستقل به نظر برسد؛ باین‌حال، نام چهارحرفی (ה', Havayah) بر آنها فرمان می‌راند و می‌تواند طبیعت را دگرگون کند. مقصود از آفرینش این است که آن «چیز» در برابر ה' به خودنمایی‌گری برسد و جلال ה' در پایین آشکار شود. این امر هنگامی رخ می‌دهد که انسان تلخی را به شیرینی بدل می‌کند: صعود از پایین، «فرمان دینی چراغ است»، «تورات نور است» را فرومی‌کشد. حروف گفتار، دعا و تورات، در بالاتر از عقل، در تاج (כתר, Keser)، ریشه دارند. همان‌گونه که هوا (אוויר, avir) —یعنی نور (אור, or) با حرف یود (י, yud) پنهان—شعله را روشن می‌سازد، فرمان‌های دینی (מצוות, mitzvot) که همگی «صدقه» (צדקה, tzedakah) نامیده می‌شوند، به آن ریشه می‌رسند و نور تورات را درخشان می‌سازند. از این‌رو، مزوزا، که صعود است، در سمت راست قرار دارد و چراغ حنوکا، که نور تورات است، در سمت چپ؛ و نور تورات حتی به «کوه‌های جدایی» می‌رسد، جایی که تاریکی به نور بدل می‌شود.

طرح کلی

- 1 پرسش: چرا در سمت چپ؟**
چراغ حنوکا در سمت چپ است تا مزوزا در سمت راست باشد؛ چرا هر دو در یک سمت نیستند؟ پاسخ با دو آیه آغاز می‌شود: آفرینش به خواست ה' و آفرینش به گفتار او.
11
- 2 ماده از گفتار، صورت از خواست**
ماده اشیا از ده گفتار، به‌صورت هستی از نیستی، پدید آمد؛ صورت آنها از خواست ה' پدید آمد. گفتار، همچون نام پادشاه، تنها پرتوی کم‌سو را آشکار می‌کند؛ از این‌رو جهان می‌تواند به‌صورت «چیزی» وجود داشته باشد، درحالی‌که مقصود آن است که این «چیز» به خودنمایی‌گری برسد.
6-21
- 3 ה' برتر از אלקים**
در برابر ה'، همه چیز همچون هیچ است. صدوبیست ترکیب אלקים جهان را پنهان می‌کنند تا جدا و مستقل به نظر برسد؛ اما خواست ה' بر آنها و بر طبیعت فرمان می‌راند، چنان‌که در گریختن دریا دیده شد.
7-10
- 4 تبدیل تلخی به شیرینی**
اندیشه دل را از لذت‌های دنیوی، که از پوسته‌ها (kelipos, קליפות) سرچشمه می‌گیرند، به‌سوی لذت بردن از ה' می‌گرداند؛ چنان‌که در قربانی‌ها و دعا چنین است. این صعود، «فرمان دینی چراغ است»، «تورات نور است» را فرومی‌کشد.
11-16

حروف را دهان پدید نمی‌آورد، بلکه ریشه آنها در جان، در مرتبه حیات (חיה, Chayah)، است. حروف دعا که از راه فرشته متاترون (מטטרון, Metatron) به ریشه خود در تاج (כתר, Keser) بالا برده می‌شوند، اراده‌ای تازه را از بالای حکمت (חכמה, Chochmah) فرومی‌کشند.

حروف تورات ریشه‌ای فراتر از حکمت آن دارند. همه مراتب تنها تمثیل‌هایی برای خود نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof) هستند؛ انسان تورات را از آنجا فرومی‌کشد، اما تورات تنها به واسطه چراغ فرمان دینی «نور» است.

شعله به هوا نیاز دارد؛ اویر (אוויר, avir) همان اور (אור, or) است که حرف یود در آن پنهان شده است. فرمان‌های دینی که «صدقه» (צדקה, tzedakah) نامیده می‌شوند، به آن ریشه می‌رسند و نور تورات را درخشان می‌سازند؛ تورات بدون نیکی به دیگران از نور خود بی‌بهره است.

میزوا خانه را به سوی ה' بالا می‌برد؛ چراغ حنوکا نور تورات را فرومی‌کشد، حتی به حوزه عمومی، قلمرو جدایی. صعود در سمت راست است که تاریکی را در سمت چپ به نور بدل می‌کند و این امر جهان را پایدار نگه می‌دارد.

فرمان دینی چراغ است، تورات نور است נר מצוה ותורה אור

فرمان دینی صعود از پایین است؛ تورات نوری است که از بالا فرود می‌آید. نور تورات تنها به واسطه چراغ فرمان دینی می‌درخشد.

حروف אותיות

مجراهای فرود آوردن نور هستند و ریشه‌شان فراتر از عقل، در تاج (כתר, Keser)، است؛ آنها حکمت را همچون پوششی دربرمی‌گیرند و به اندیشه و گفتار فرود می‌آیند.

اویر (هوا) אויר

اور (אור, or)، یعنی نور، با حرف یود پنهان؛ سرچشمه پنهان نور. فرمان‌های دینی به این مرتبه می‌رسند و نور تورات را درخشان می‌سازند، همان‌گونه که هوا شعله را روشن می‌کند.

کوهِ جدایی טורה דפרודא

قلمرو تفرقه و پنهان‌سازی، «کثرت» در حوزه عمومی است که چراغ حنوکا نور تورات را به آنجا فرومی‌کشد.

ماده و صورت חומר וצורה

ماده آن چیزی است که یک چیز به‌طور کلی هست؛ صورت، شکل خاص آن است. در معمار، ماده از گفتار ה' و صورت از خواست او پدید می‌آید؛ خواستی که هرگز به زبان نیامد.

هستی از نیستی יש מאין

آفرینش از راه پرتوی کم‌سو، یعنی «نام» ה'، که اجازه می‌دهد جهان به صورت «چیزی» جداگانه وجود داشته باشد؛ مقصود آن است که این «چیز» در برابر «هیچ» به خودنفی‌گری برسد.

ה' و אלקים הוי' ואלקים

אלקים نام انقباض و پنهان‌سازی است که از طریق آن طبیعت وجود می‌یابد؛ ה' آشکارگی نور بی‌پایان است که بر אלקים فرمان می‌راند و می‌تواند طبیعت را دگرگون کند.

تبدیل تاریکی به نور אתהפכת חשוכא לנהורא

مقصود آن است که خود جهانی مادی، و حتی مکانی که بیشترین پنهان‌سازی در آن است، نور ה' را آشکار سازد.

بخش 1 • 11

پرسش: چرا در سمت چپ؟

1 נר חנוכה¹ מצוה להניחה² כו' משמאל, כדי שתהא מזוזה מימין³ ונ"ח משמאל^{4,5}. וצ"ל הטעם שאין הנ"ח ג"כ מימין כמו המזוזה.

«چراغ חנוכה: قرار دادن آن یک فرمان دینی (מצוה, mitzvah) است» و غیره, «در سمت چپ, تا مزوزه (מזוזה, mezuzah) [طومار آیات تورات که بر چارچوب در نصب می شود] در سمت راست باشد و چراغ حנוכה در سمت چپ.» و باید علت این را توضیح دهیم که چرا چراغ حנוכה نیز, مانند مزوزه, در سمت راست نیست.

تلمود حکم می کند که چراغ حנוכה در سمت چپ درگاه قرار داده شود, تا روبه روی مزوزه در سمت راست باشد. مآمار می پرسد چرا هر دو در یک سمت نیستند؛ پاسخی که در پایان می آید این است که مزوزه صعودی از پایین است, درحالی که چراغ حנוכה نور تورات است که از بالا به پایین کشیده می شود. تسمאך תסידיק (הצמח צדק) در یادداشت کھوت بر این حکم پرسش دیگری مطرح می کند: چرا چراغ حנוכה در سمت چپ است, درحالی که منורה (Menorah) [چراغدان معبد] مشخصاً در جنوب معبد قرار داشت؛ ر.ک. ספר המאמרים (ספר המאמרים), Hanachos 5614-5615, p. 37.

אך יובן בהקדים ביאור⁶ מ"ש כל אשר חפץ⁷ ה' עשה. וכתוב בדבר ה' שמים נעשו.^{8,9}

اما این مطلب با توضیح نخست آنچه نوشته شده است روشن می شود: «هر آنچه نام چهارحرفی (ה', Havayah) خواست, انجام داد»؛ و نوشته شده است: «به کلام ה' آسمان ها پدید آمدند.»

پیش از پاسخ گویی, مآمار دو آیه را کنار هم می گذارد: یکی می گوید ה' چیزها را به خواست خود آفرید و دیگری می گوید آسمان ها به کلام او پدید آمدند. تفاوت میان آفرینش از راه خواست و آفرینش از راه گفتار, بنیان همه مطالبی است که در ادامه می آید.

מאָדע אַז געפֿתאַר, צורט אַז צואסט

2 ובע"מ [ובעשרה מאמרות] **נברא העולם**^{10, 11} **שהיו מאמר ודבור. ולא נברא בחפץ ורצון בלבד. והענין כי הנה נודע שלכל הדברים יש חומר וצורה**^{12, 13, 14} **שהחומר הוא ענין הדבר שהוא בכללות דהיינו להיות שמים או ארץ או שמש וירח.**¹⁵

ו «גהא בא דה געפֿתאַר אָפֿרידע שד»; אין געפֿתאַר דר קאַלפֿ געפֿתאַר ו שחן בודנד, נה אַנכע גהא תנחא בא מיל ו אראדע אָפֿרידע שדע באשד. תוציח מכלב אין אסט: מעלום אסט כע הַמֶּהּ ציזחא מאדע ו צורט דארנד. מאדע, אַן ציזי אסט כע אַן ציזי דר קליפֿתֿ צוד הַסֵּט; יעני אַסמאן יא זמין בודנ, יא צורשיד ו מא בודנ אַן.

מישנא דר אָוֹט מי אָמוֹזד כע גהא בא דה געפֿתאַר אָפֿרידע שד, ו אין maamar תאַקיד מי קנד כע אין געפֿתאַר שחן בודנד, נה צרפֿאַ מיל ו אראדע. בראַ תוציח עלט אין אמר, אַז תמאיִז שנאָכטע שדֶּה מילאן מאדע ו צורט בַּהֶרֶה מי גיִרד: מאדע, אַן ציזי אסט כע יק ציזי דר קליפֿתֿ צוד הַסֵּט; יעני אַסמאן יא זמין בודנ אַן, יא צורשיד ו מא בודנ אַן.

והצורה הוא כל ציור וכל תמונה במראה ושטח שיש לכל דבר בדמותו בצלמו על איזה אופן נעשה

ו צורט, הר שכל ו הר פיקרע־אֵי אסט כע הר ציזי אַז חייֿת נמוד ו שטח דארד, «בֶּה שְׁבָהֶיִת צוד, בֶּה תצוּיִר צוד»; יעני שיוֹה־אֵי כע בר אסאס אַן סאָכטע שדע אסט,

צורט, שכל ו נמוד־אַס יק ציזי אסט; יעני דִּקְיָא שיוֹה־אֵי כע אַן ציזי בֶּה אַן סאָכטע שדע אסט. עבֶרֶת «בֶּה שְׁבָהֶיִת צוד, בֶּה תצוּיִר צוד» פֿֿזואקִי אַז שחן תוראֵת דרִבֶּרֶה פֿסֶר אַדָּם אסט כע «בֶּה שְׁבָהֶיִת צוד, בֶּה תצוּיִר צוד» זאדע שד.

כמו השמים והארץ הם כדורים^{16, 17} **ומן הארץ לרקיע כו'**¹⁸ **והשמש והירח הם גלגלים מאירים כו'.**¹⁹
וכן עד"ז בכל דבר נברא.^{20, 21}

בראַ נמוֹנֶה, אַסמאן־חא ו זמין קרע־אנד ו פֿאַסלֶּה זמין תא פֿלֶק ו צז אינחא; ו צורשיד ו מא אַגראַם קרױי נוראני־אנד ו צז אינחא. הַמִּינִין טור, הר אָפֿרידע־אֵי נִיִּז צנין אסט.

אין נמוֹנֶה־חא בר תוציפֿ חִכִּימאן אַז קיֶהאן תִּכִּיֶה דארנד: אַסמאן ו זמין קרע־אנד, פֿאַסלֶּה זמין תא פֿלֶק אנדאֶז־אֵי מעין דארד (תלמוד אַן ראַ מסיִיר פֿאַנצדסאלֶה מי דאנד), ו צורשיד ו מא אַגראַם קרױי נוראני־אנד. הר אָפֿרידע־אֵי נִיִּז בֶּה הַמִּינִין תרִטִּיב צורֶת־אַס צוד ראַ דארד.

3 והנה החומר נברא בדבר ה' ובע"מ [ובעשרה מאמרות] שבמאמר יהי אור²² נתהווה בחי' האור מאין ליש.

וכן במאמר יהי רקיע²³ נתהווה הרקיע מאין ליש.²⁴

اکنون، ماده به واسطه کلام ه' و گفتارهای ده گانه آفریده شد: با گفتار «روشنایی باشد»، مرتبه / جنبه (بחינה, bechinah) نور از هیچ (ایو, ayin) به چیزی (یش, yesh) پدید آمد؛ و به همین سان، با گفتار «فلکی باشد»، فلک از هیچ به چیزی پدید آمد.

ماده هر چیز از کلام ه' پدید آمد: گفتار «روشنایی باشد» نور را در جایی که هیچ نبود به وجود آورد، و «فلکی باشد» همین کار را برای فلک انجام داد. گفتار است که وجود را «از هیچ به چیزی» پدید می آورد.

آبل اوفن צורת הרקיע בדמותו בצלמו הוא נעשה בחפץ²⁵ ה' שלא בא לכלל גילוי²⁶ בדבור او מאמר.^{27, 28, 29}

اما چگونگی صورت فلک، «به شباهت آن، به صورت آن»، به خواست ه' پدید آمد؛ خواستی که در گفتار یا کلام به ظهور نرسید. صورت فلک، یعنی شکل دقیق آن، از هیچ گفتار گفته شده ای پدید نیامد. این صورت از خواست ه' پدید آمد؛ مرتبه ای که هرگز در گفتار به ظهور نرسید. maamar متأخری که در یادداشت Kehot نقل شده است (BeYom HaShemini Atzeres, 5670)، این خواست را نوری می داند که همه عوالم را فرا می گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin): سرچشمه صورت بیرونی یک چیز، مانند گردی آسمان ها.

4 והנה מה שנברא החומר במאמר ودבור ולא נברא הכל בחפץ ה' ורצונו בלבד היא מפני³⁰ שאז לא הי' [היה] גילוי מאין ליש רק שהיה העולם בטל במציאות ממש³¹

اکنون، سبب آن که ماده به واسطه گفتار و سخن آفریده شد و همه چیز تنها به خواست و اراده ه' آفریده نشد، این است که در آن صورت تجلی «از نیستی به هستی» پدید نمی آمد؛ بلکه جهان حقیقتاً در وجود خود در مقام خودنفی گری (بیטول, bittul) می بود.

چرا جهان نمی توانست تنها با خواست آفریده شود؟ اگر همه چیز تنها از خواست ه' پدید می آمد، تجلی «هستی» از «نیستی» وجود نمی داشت؛ جهان کاملاً در حالت خودنفی گری قرار می گرفت و وجودی از آن خود نداشت. Kuntres Etz HaChaim, که در یادداشت Kehot نقل شده، توضیح می دهد که در آن صورت جهان مانند عالم صدور (اتزילות, Atzilus) می بود: در وجود خود در مقام خودنفی گری، نه همچون آفریده ها؛ زیرا از حکمت (חכמה, Chochmah) دریافت می کرد، جایی که «او و نیروی حیاتش یکی اند».

רק עיקר גילוי היש הוא ע"י דבר ה' כי הוא צוה ונבראו³²

اما تجلی اصلی «هستی» به واسطه کلام ه' است، «زیرا او فرمان داد و آنها آفریده شدند».

ظهور «هستی» ای جداگانه به واسطه کلام ه' صورت می گیرد، چنان که آیه می گوید: «او فرمان داد و آنها آفریده شدند». چنان که بخش بعد توضیح می دهد، سخن تنها «نام» ه' را آشکار می سازد.

פי' צוה מלשון מצות המלך³³ כי מלכותך מכ"ע [מלכות כל עולמים]³⁴ אין מלך בלא עם³⁵ שבחי' מלכות היא בחי' התנשאות והסתלקות שלא יאיר ויתגלה אלא בבחי' שם בלבד.³⁶

«فرمان داد» (צוה, tzivah) به معنای «فرمان پادشاه» است؛ زیرا «فرمانروایی تو فرمانروایی بر همهٔ عوالم است» و «هیچ پادشاهی بدون مردمی نیست». زیرا مرتبهٔ فرمانروایی (מלכות, Malchus) مرتبه‌ای از تعالی و کناره‌گیری است؛ ازاین‌رو جز در قالب نامی صرف نمی‌تابد و آشکار نمی‌شود.

«فرمان داد» (צוה, tzivah) از زبان فرمان پادشاه (מצות המלך, mitzvas hamelech) دانسته می‌شود: پادشاه از فاصله فرمانروایی می‌کند، از راه نام و فرمان خود، نه با حضور در میان زیردستانش. به همین ترتیب، فرمانروایی ה' مرتبه‌ای از تعالی و کناره‌گیری است که تنها به صورت «نامی» در جهان می‌تابد. در توراه اور (تורה اور)، برشیت (الف)، آتیر ربه همین‌گونه «هیچ پادشاهی بدون مردمی نیست» را توضیح می‌دهد: به واسطهٔ انقباض، «هستی» ای جداگانه می‌تواند وجود یابد تا پس از آن به «نیستی» خودنمی‌گری کند.

5 וזהו יהללו את שם³⁷ ה' כי הוא צוה ונבראו כמו עד"מ מלך ב"ו [בשר ודם] שמלכותו היא שמו לבד אשר נקרא על מדינתו

و این [معنای] «نام چهارحرفی (ה', Havayah) را بستایند، زیرا او فرمان داد و آنان آفریده شدند» است؛ مانند مثالی از پادشاهی از گوشت و خون که فرمانروایی اش تنها نام اوست؛ نامی که بر سرزمینش خوانده می‌شود،

آیهٔ «نام ה' را بستایند، زیرا او فرمان داد و آنان آفریده شدند» آفرینش را به نام ה' پیوند می‌دهد. فرمانروایی پادشاه بشری بر سرزمینش چیزی جز نام او نیست؛ نامی که «بر آن کشور خوانده می‌شود»؛ خود او در آن حضور ندارد.

אבל לא בבחי' התלבשות כח הפועל בנפעל³⁸ ממש והתלבשות כח הפועל בנפעל הוא למטה בע' [בשבעים] שרים שר של מים שר של כו'³⁹ שהם משמרי האופנים.⁴⁰

اما نه به شیوهٔ جای‌گرفتن واقعی نیروی سازنده در ساخته‌شده. و جای‌گرفتن نیروی سازنده در ساخته‌شده در پایین‌تر است: در هفتاد شاهزاده (شاهزادهٔ آب، شاهزادهٔ ... و غیره) که از تهنشست‌های اوفانیم (طبقه‌ای از فرشتگان؛ اوفنیم, Ofanim) هستند.

سخن ה' نیروی خود او را درون مخلوقات، آن‌گونه که نیروی صنعتگر در ساختهٔ دستش جای می‌گیرد، جای نمی‌دهد؛ چنین جای‌گرفتن نیرویی تنها در مرتبه‌ای بسیار فرودین رخ می‌دهد: در هفتاد شاهزادهٔ فرشته‌گون که بر نیروهای طبیعت گمارده شده‌اند، مانند «شاهزادهٔ آب»؛ آنان از پست‌ترین مرتبه، یعنی «ته‌نشست‌ها» (משמרי, shmarim)، اوفنیم می‌آیند. در تורה اور (تורה اور), Megillas Esther (96c) (مגילת استر)، آتیر ره (ادمو"ر הזקן) همین تمایز را ترسیم می‌کند: فعل «آفریدن» (ברא, bara) دلالت دارد بر نیروی سازنده در ساخته‌شده و فقط دربارهٔ نام‌های ה' صدق می‌کند؛ اما دربارهٔ ذات او تنها می‌توان گفت: «او فرمان داد و آنان آفریده شدند.»

6 ויש גבוה מעל גבוה שמקבלים ג"כ דרך עילה ועלול עד המלאכים שהם שכלים נבדלים.⁴¹ שהם פני אר"י [אריה] פני שור⁴² שבמרכבה.

و [موجوداتی] «بالتر از بالا» نیز هستند که آنها هم از راه علت و معلول دریافت می‌کنند، تا فرشتگانی که عقل‌های مجردند؛ این‌ها چهره شیر [و] چهره گاو در مرکبه هستند.

بالتر از فرمانروایان، موجودات والتری هستند که آنها نیز وجودشان را از راه علت و معلول دریافت می‌کنند، تا فرشتگانی که فیلسوفان آنها را «عقل‌های مجرد» می‌نامند؛ یعنی عقل‌هایی بی‌بدن. این‌ها همان «چهره شیر» و «چهره گاو» در رؤیای مرکبه پیامبر حزقیال هستند.

آبل החיות של פני שור פני אר"י [אריה] הוא יש מאין ממש. דהיינו שהמשכת החיות אשר להם הוא בבחי' אין והארה בעלמא שהוא בחי' שם בלבד ומזה נעשה גילוי היש.

اما نیروی حیات (حיות, chayus) که در چهره گاو و چهره شیر است، حقیقتاً «چیزی از هیچ» است. یعنی، نیرویی که دارند از مرتبه «هیچ» فرود می‌آید و پرتویی صرف است؛ و این فقط مرتبه یک نام است، و از آن آشکارشدن «چیز» پدید می‌آید.

با این همه، هرچند این فرشتگان از راه علت و معلول دریافت می‌کنند، خود حיות آنها حقیقتاً «چیزی از هیچ» است. این نیرو از مرتبه‌ای که «هیچ» است، یعنی پرتویی صرف و تنها «نامی»، فرود می‌آید؛ و از آن، هستی «چیز» آشکار می‌شود.

אך תכלית בריאת יש מאין הוא כדי להיות היש בטל לאין ונגלה כבוד^{44, 43} ה' למטה כמו למעלה.⁴⁵

اما هدف آفرینش «چیزی از هیچ» این است که آن «چیز» در برابر «هیچ» به خودنفی‌گری (ביטול, bittul) برسد، و «جلالِ ه' آشکار شود»؛ در پایین، همان‌گونه که در بالا.

هدف آفرینش «چیزی» این است که آن در برابر «هیچ» ی که سرچشمه‌اش است به حالتِ بی‌تول برسد. آن‌گاه جلالِ ه' در عوالم فروودین، همان‌گونه که در بالا آشکار است، آشکار خواهد شد.

بخش 3 • 71-10

ה' برتر از אלקים

7 וכמו שיהיה לע"ל [לעתיד לבוא] כי עין בעין יראו⁴⁶ כו' וזה תלוי בעבודתנו כל ימינו היום לעשותם.⁴⁷ וכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב [לעולם הבא].

چنان‌که در روزگار آینده خواهد بود: «زیرا چشم در چشم خواهند دید»، و الی آخر. و این به خدمت ما در تمام روزهای زندگی‌مان وابسته است: «امروز، برای به‌جا آوردن آنهاست.» و «همه اسرائیل در جهان آینده سهمی دارند.»

در روزگار آینده، حضور ه' آشکارا، «چشم در چشم»، دیده خواهد شد. این تجلی به خدمت الهی ما در اکنون وابسته است، زیرا «امروز» زمان «به‌جا آوردن آنها» است؛ و از آن‌جا که هر یهودی در جهان آینده سهمی دارد، هر یک در به‌وقوع‌پیوستن آن نقشی دارد.

וצריך כ"א [כל אחד / כל אחת] להמשיך בחלקו⁴⁸ גילוי זה להיות בטול היש והוא מחמת ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה שאתה הוא קודם שנבה"ע [שנברא העולם] ואתה הוא כו'

و هر کس باید این تجلی را در سهم خود جاری سازد، تا وجود مستقل به خودنفی‌گری برسد (ביטול היש, bittul hayesh؛ خودنفی‌گری «وجود مستقل»). این از تأمل در بزرگی بی‌نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof)، که متبارک است، حاصل می‌شود: این‌که «تو همان هستی، پیش از آن‌که جهان آفریده شود، و تو همان هستی»، و الی آخر،

هر شخص باید این تجلی را در «سهم» خودش جاری سازد و وجود مستقل خود را به خودنفی‌گری برساند. این از تأمل در بزرگی ה' حاصل می‌شود؛ چنان‌که در دعا آمده است: «تو همان هستی، پیش از آن‌که جهان آفریده شود، و تو همان هستی پس از آن‌که جهان آفریده شد.» اور התורה (اور התורה)، که در یادداشت Kehot نقل شده، توضیح می‌دهد که جهان آینده «زمین» نامیده می‌شود («زمین را برای همیشه به ارث خواهند برد»); پس جاری‌ساختن آن در سهم خود به معنای آبادکردن آن زمین است.

בלי שום שינוי כי אני⁴⁹ הוי' לא שניתני שאין העולם מעלים לפניו ית' וכחשיכה כאורה⁵⁰ שאין ההעלם וההסתר אלא לעיני בשר שלנו.

بی‌آن‌که هیچ تغییری رخ دهد، زیرا «من، ה'، تغییر نکرده‌ام»؛ چراکه جهان در پیشگاه او، که متبارک است، چیزی را پنهان نمی‌کند و «تاریکی نزد او همچون روشنایی است»؛ زیرا پوشیدگی و پنهانی فقط برای چشمان جسمانی ما وجود دارد.

آفرینش هیچ تغییری در ה' پدید نیاورد: «من، ה'، تغییر نکرده‌ام.» جهان چیزی را از او پنهان نمی‌کند و «تاریکی نزد او همچون روشنایی است»؛ پوشیدگی فقط برای چشمان انسان وجود دارد.

אבל קמיה כולא כלא חשיב⁵¹ ממש ומעלה ומטה שוין לפניו שנמצא למטה כמו למעלה ממש.

اما در پیشگاه او همه‌چیز حقیقتاً هیچ به شمار می‌آید، و بالا و پایین در برابر او برابرند؛ ازاین‌رو، او در پایین درست همان‌گونه حضور دارد که در بالا.

از سوي ה' همه‌چیز حقیقتاً هیچ است؛ ازاین‌رو بالا و پایین در پیشگاه او برابرند. او در فرودست‌ترین جهان درست همان‌گونه حضور دارد که در بالاترین جهان.

8 וא"כ גם בחי' היש בטל אליו ית'. וזהו כי גדול ה' ואדוניו מכל אלקים.

پس در این صورت، مرتبۀ وجود مستقل [«چیزی» بودن] (יש, yesh) نیز در برابر ה' یتברך در حالت خودنفی‌گری (ביטול, bittul) است. و این [به معنای] «زیرا نام چهارحرفی (הי, Havayah) بزرگ است و سرور ما از همه نام اלקים (אלקים, Elokim) برتر است» است.

اگر همه‌چیز در برابر ה' چون هیچ است، پس حتی وجود «چیزی» در جهان نیز در برابر او در حالت بیتول است. آیه می‌گوید ה' از همه اלקים «بزرگ‌تر» است، و اکنون این amar توضیح می‌دهد که این «الקים»‌ها چه هستند.

ופי' מכל אלקים⁵² הם ק"ך צירופי אלקים המעלימים ומסתירים אור ה' וקדושתו לבלתי יתגלה אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה כמו שהוא שלא יתבטלו העולמות במציאות.

و معنای «از همهٔ اَلِکِیْم برتر است» این است: اینها ۱۲۰ ترکیبِ اَلِکِیْم هستند که نورِ ה' و قدوسیّت او را می‌پوشانند و پنهان می‌سازند، تا نور بی‌پایان (اور אין سوف, Or Ein Sof)، یثرب، آن‌گونه که هست آشکار نشود؛ تا عوالم در وجودِ خویش به‌کلی در برابر آن در حالتِ بی‌سول قرار نگیرند؛

قبلا از ۱۲۰ ترکیب (جابه‌جایی حروف) نامِ اَلِکِیْم سخن می‌گوید؛ نامی که پوشانندگی را نشان می‌دهد. این ترکیب‌ها نورِ ה' را می‌پوشانند تا نور بی‌پایان آن‌گونه که هست آشکار نشود؛ وگرنه عوالم در آن مستغرق می‌شدند و دیگر وجودی مستقل نمی‌داشتند.

אלא שיהא נראה העולם ליש ודבר נפרד. אבל אור הוי' הוא גדול על כולם ומושל על כולם להיות היש בטל.

بلکه جهان به صورتِ «چیزی» و موجودی جداگانه به نظر برسد. اما نورِ ה' از همهٔ آنها بزرگتر است و بر همهٔ آنها فرمان می‌راند، تا «چیزی» در حالتِ بی‌سول باشد.

مقصود از آنها این است که جهان به صورتِ «چیزی» مستقل به نظر برسد. اما نورِ ה' از همهٔ آنها بزرگتر است و بر آنها فرمان می‌راند؛ ازاین‌رو در حقیقت، «چیزی» در حالتِ بی‌سول باقی می‌ماند.

(وזהו כי אני ידעתי כי גדול⁵³ כו'. אני זו כנס"י [כנסת ישראל]. אבל העכו"ם [העובדי כוכבים ומזלות] אומרים עזב הוי' את הארץ.⁵⁴ ופרעה אמר לא ידעתי את⁵⁵ הוי' כו'. ולכן נאמר ביתרו אחר שנתגייר^{56, 57} עתה ידעתי כי גדול⁵⁸ הוי' כו')

(و این [به معنای] «زیرا من دانستم که [ה'] بزرگ است» و غیره است. «من»: این جماعتِ اسرائیل است. اما بت‌پرستان می‌گویند: «ה' زمین را رها کرده است»؛ و فرعون (פרעה) گفت: «ה' را نمی‌شناسم» و غیره. ازاین‌رو دربارهٔ یثرو (یترو)، پس از آن‌که به یهودیت گروید، گفته شده است: «اکنون دانستم که ה' بزرگ است» و غیره.)

این عبارت در پراگتد کسانی را که این حقیقت را می‌شناسند با کسانی که آن را نمی‌شناسند مقایسه می‌کند. جماعتِ اسرائیل می‌گوید: «من دانستم که ה' بزرگ است»، حال آن‌که بت‌پرستان می‌گویند ه' زمین را رها کرده است و فرعون گفت که ه' را نمی‌شناسد. یثرو، پس از آن‌که به یهودیت گروید، توانست بگوید: «اکنون دانستم که ه' بزرگ است».

והיינו לפי שכל אשר חפץ⁵⁹ הוי' נמשך ועשה גם בשמים ובארץ שכולם יש להם ציור ותמונה מבחי' חפץ ורצון הוי' שלא בא לידי גילוי בדבור ומאמר שהוא הפועל הישות.

یعنی، چون هر آنچه **ה'** خواسته است به پایین جاری می‌شود، و او آن را نیز «در آسمان‌ها و زمین انجام داده است»: زیرا همه آنها از مرتبه خواست و اراده (רצון, ratzon) **ה'** شکل و صورتی دارند؛ خواستی که در گفتار و بیان به ظهور نیامده است، گفتار و بیانی که پدیدآورنده **הישות** (yeshus: «چیزی» بودن مستقل) است.

این از آن‌روست که خواست **ה'** به آسمان و زمین می‌رسد: هر شکل و صورتی در آنها از خواست و اراده **ה'** سرچشمه می‌گیرد؛ خواستی که هرگز در گفتار بیان نشده است. گفتار آن وجود مستقل «چیزی» را پدید می‌آورد، اما صورت هر چیز از مرتبه‌ای بالاتر می‌آید که آن را در حالت بی‌شکل نگاه می‌دارد.

9 וזהו ענין שיתף מדה"ר [مدות הרחמים].⁶⁰ שבכל מע"ב [מעשה בראשית] כתיב ויאמר אלקים ואח"כ שיתף מדה"ר [مدות הרחמים] דכתיב ביום עשות⁶¹ ה' אלקים כו'.

و این معنای «صفت رحمت را با آن همراه ساخت» است: زیرا در سراسر آفرینش آمده است: «و **אלקים** گفت»، و پس از آن صفت رحمت را با آن همراه ساخت؛ چنان‌که نوشته شده است: «در روزی که **ה' اלקים** آفرید»، و الی آخر.

«صفت رحمت را با آن همراه ساخت» به تعلیمی از حکیمان اشاره دارد: جهان نخست با صفت داوری آفریده شد و سپس رحمت به آن پیوست. در گزارش شش روز، تنها نام **אלקים** آمده است («و **אלקים** گفت»). پس از آن، تورات می‌گوید: «در روزی که **ה' اלקים** آفرید»؛ با افزودن **ה'**، نام رحمت.

وזהו למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם⁶² שבחי' אלקות הוא בבחי' איה דהיינו בבחי' הסתלקות לפי שאומרים עזב הוי"ה את הארץ

و این [معنای] «چرا ملت‌ها باید بگویند: «اکنون **אלקים** ایشان کجاست؟»» است: الوهیت در حالت «کجا» است؛ یعنی در حالت کناره‌گیری، زیرا می‌گویند: «**ה'** زمین را وانهاد است»،

آیه «چرا ملت‌ها باید بگویند: «اکنون **אלקים** ایشان کجاست؟»» این دیدگاه را بیان می‌کند که الوهیت کناره گرفته و «کجا؟» است؛ یعنی از جهان غایب است. کسانی که چنین دیدگاهی دارند، به تعبیر یحزقیل می‌گویند که **ה'** زمین را وانهاد است.

ואין העולם מתנהג אלא בבחי' אלקים שהוא שם הצמצום והסתלקות להיות העולם יש ודבר נפרד אבל באמת כל אשר חפץ הוי"ה עשה.⁶³

ו [אין که] جهان فقط از طریق مرتبة **אלקים** اداره می‌شود؛ نام انقباض (**צמצום**) و کناره‌گیری، تا جهان «چیزی» و موجودی جداگانه باشد. اما در حقیقت، «هر آنچه **ה'** خواست، انجام داد.»

بر پایه آن دیدگاه، جهان فقط به وسیله نام **אלקים** اداره می‌شود؛ نام انقباض (**צמצום**) و کناره‌گیری که به جهان امکان می‌دهد به صورت «چیزی» مستقل وجود داشته باشد. اما حقیقت این است که «هر آنچه **ה'** خواست، انجام داد»: **ה'** نیز در جهان حضور دارد و در آن فعال است، و خود مزمور تقریباً با همین عبارت به ملتها پاسخ می‌دهد.

10 ועל ענין זה מדבר כל המזמור שלמעלה מזה הים ראה וינוס⁶⁴ כו'. ההופכי הצור⁶⁵ כו'.

تمام مزمور پیش از این درباره همین موضوع سخن می‌گوید: «دریا دید و گریخت» و الی آخر؛ «آن که صخره را دگرگون می‌کند» و الی آخر.

مزمور پیش از این، یعنی مزمور 114، درباره همین موضوع سخن می‌گوید: هنگام خروج از مصر، «دریا دید و گریخت» و **ה'** «صخره را به حوضی از آب بدل می‌کند». در هر دو مورد، نظم طبیعی کنار رفت.

שמספר בשבח מעלת שם הוי"ה המושל על שם אלקי' ומשנה הטבע מצור החלמיש שהוא מיסוד האש וממנו מוציא מים

زیرا این مزمور برتری نام **ה'** را می‌ستاید؛ نامی که بر نام **אלקים** (**אלקים**, Elokim) فرمان می‌راند و طبیعت را دگرگون می‌کند: [همان گونه که در مورد] صخره چخماقی، که از عنصر آتش است و از آن آب بیرون می‌آورد.

آن مزمور نام **ה'** را می‌ستاید؛ نامی که بر **אלקים** فرمان می‌راند و می‌تواند طبیعت را دگرگون کند: از چخماق، که به عنصر آتش تعلق دارد، آب بیرون می‌آورد.

והיינו לפי ששם אלקים שהוא הצמצום ומעלים להיות בבחי' יש ע"פ הטבע המוטבע בכל דבר לפי מזגו ותכונתו הוא בטל לגבי שם הוי"ה המושל עליו שהוא ענין גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה שכשמו כן הוא. ולכן גם הים ראה וינוס כו':

یعنی، از آن رو که نام **אלקים** - که انقباض (צמצום, tzimtzum) است و می پوشاند، و بدین سان [اشیا] بر پایه طبیعتی که در هر چیز نهاده شده و متناسب با مزاج و سرشت آن است، در مرتبه «چیز» قرار می گیرند - در برابر **ה'**، که بر آن فرمان می راند، هیچ استقلالی ندارد؛ و این نام همان آشکارشدن نور بی پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof)، **ב"ה**، می باشد، زیرا او چنان که نامش هست، همان گونه است. از این رو، «دریا نیز دید و گریخت» و الی آخر.

این امر از آن رو ممکن است که **אלקים**، یعنی انقباضی که می پوشاند و به هر چیز امکان می دهد بر پایه ساختار و ویژگی هایش، با طبیعتی ثابت، همچون «چیزی» وجود داشته باشد، در برابر **ה'** هیچ استقلالی ندارد. **ה'** آشکارشدن **אור אין סוף** است و نامش نیز دقیقاً همین را می گوید. پس هنگامی که **ה'** آشکار می شود، حتی دریا نیز می گریزد.

بخش 4 • 11-16

تبدیل تلخی به شیرینی

11 והנה כאשר יתבונן וישכיל כל זה האדם. אזי תכלה ותכסוף נפשו ליבטל אליו ית' עד שתחפץ להתפשט מתענוגי עוה"ז ולהפך לבו לגמרי ולדבקה בו וכמ"ש מי לי בשמים⁶⁶ כו'.

اکنون، هنگامی که انسان در همه این امور تأمل و تعمق کند، آنگاه جانش مشتاق می شود که در برابر او، که مبارک باد، به خوندنی گری برسد؛ تا آنجا که بخواهد خود را از لذت های این جهان برهاند، دل خویش را یکسره به سوی او بگرداند و به او بچسبد؛ چنان که نوشته شده است: «در آسمان چه کسی را دارم...» و الی آخر.

تأمل در همه این امور - اینکه جهان در برابر **ה'** چون هیچ است و مقصود آن است که جلال او در پایین آشکار شود - جان را مشتاق می سازد که در برابر او به خوندنی گری برسد. آنگاه جان می خواهد لذت های این جهان را کنار بگذارد و دل خود را یکسره به سوی **ה'** بگرداند؛ چنان که سراننده مزامیر می گوید: «در آسمان چه کسی را دارم؟ و جز تو، بر زمین هیچ نمی خواهم.»

ובזוהר אמרו מאן דלא טעים מרירו למיתקו⁶⁷ ומהפך חשוכא לנהורא⁶⁸ לית ליה חולקא הכא שצריך להפוך טעם מרירו למיתקא.

و در زوهار (זהר) گفته‌اند: «هر که تلخی [تبدیل‌شده] به شیرینی را نچشد و تاریکی را به نور بدل نکند، در اینجا بهره‌ای ندارد.» زیرا باید مزه تلخی را به شیرینی بدل کرد.

زوهار می‌گوید که انسان در اینجا بهره‌ای ندارد، مگر آنکه تلخی را به شیرینی و تاریکی را به نور بدل کند. این گفتار (مزامر) این را وظیفه انسان می‌داند: مزه آنچه را تلخ است به شیرینی دگرگون کند. یادداشتی از Kehot در اور هتورا (اور התורה) به گفتار (مزامر) Vayechal Moshe ارجاع می‌دهد؛ اثری که توضیح می‌دهد چشیدن تلخی به صورت شیرینی، مرتبه‌ای بالاتر از بدل کردن تاریکی به نور است.

12 ומרירו הן תאוות עוה"ז ותענוגים שמושפעים מהיכלות הקליפות. שאין לך דבר למטה שאין לו היכל למעלה כנגדו שממנו בא תוצאת הדבר ההוא והשפעתו.

«تلخ» یعنی امیال این دنیا و لذتهایی که از تالارهای پوسته‌ها (היכלות, heichalos; קליפות, kelipos) جاری می‌شوند. زیرا هیچ چیزی در پایین نیست که در بالا تالاری متناظر با آن نداشته باشد؛ آن چیز از همان‌جا پدید می‌آید و فیض خود را از آن دریافت می‌کند.

«تلخ» همان امیال و لذت‌های این دنیاست. اینها از היכלות קליפות سرچشمه می‌گیرند؛ קליפות نیروهایی هستند که قداست را پنهان می‌کنند. زیرا هر چیزی در پایین، تالاری متناظر در بالا دارد که آن چیز از آن پدید می‌آید و فیض خود را از آن می‌گیرد.

וכל תענוגי עוה"ז אפי' [אפילו] דבר קל ואפי' [ואפילו] המסלסל בשערו הנה החיות ההוא נמשך מהיכלות השומאה.

و همه لذت‌های این دنیا، حتی امری ناچیز، حتی کسی که موهایش را تاب می‌دهد: نیروی حیات (חיות, chayus) او از تالارهای ناپاکی (היכלות) کشیده می‌شود.

حتی کوچک‌ترین لذت دنیوی، حتی آراستنی موی مرد، نیروی حیات (חיות) خود را از تالارهای ناپاکی (היכלות) می‌گیرد. این نکته زمینه‌ساز نمونه یوسف (یوسف) است که در ادامه می‌آید.

13 ולכן נענש יוסף בשבתו בבית האסורים י"ב שנה על שהיה מסלסל בשערו⁶⁹ כדאיתא בגמרא⁷⁰ ע"פ ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה^{71,72} מיד ותשא אשת אדוניו⁷³ כ"י.

ازاین رو، یوسف (یوسف) به سبب آن که موهایش را تاب می داد، با دوازده سال زندان مجازات شد؛ چنان که در گمارا (گمارا) درباره آیه آمده است: «و یوسف خوش اندام و خوش چهره بود»؛ بی درنگ: «زنی اربابش [چشمان خود را] به او دوخت»، و غیره.

متن می گوید این مطلب «در گمارا» آمده است؛ منابعی که یادداشت Kehot ذکر می کند، میدراش، بریشیت ربا (براشیت ربا) 87:3 و تنحوما (تنحوما)، وایشو (ویشو) 8 هستند. این منابع توجه یوسف به ظاهرش را در خانه اربابش به آنچه بی درنگ پس از آن رخ داد پیوند می دهند: «زنی اربابش چشم به او دوخت». یوسف به سبب تاب دادن موهایش دوازده سال زندانی شد، زیرا حتی این لذت کوچک نیز از قلمرو ناپاکی نیرو می گرفت.

و צריך להפוך לבו לטעום ממש למיתקא טעמו וראו⁷⁴ כי טוב ה' . אז תתענג על הוי"ה.⁷⁵

و باید دل را دگرگون کرد تا شیرینی را حقیقتاً چشید: «بچشید و ببینید که ה' نیکوست.» «آن گاه از ه' لذت خواهی برد.»

پس باید دل خود را دگرگون کرد و شیرینی را حقیقتاً در ه' چشید: «بچشید و ببینید که ه' نیکوست»؛ در اینجا «چشیدن» در آیه، پاسخ گوی چشیدن تلخی به صورت شیرینی در زوهار (זהר) است. آن گاه وعده تحقق می یابد: «آن گاه از ه' لذت خواهی برد.»

14 וזה הי' [היה] ענין הקרבנות שנהפך חלב מנפש בהמה ועולה ונכלל באש שלמעלה אשר תאכל על המזבח להיות אשה ריח ניחוח לה'. וכמו"כ [וכמו כן] תהיה התפלה שהיא במקום הקרבנות^{76,77} להלהיב נפשו באש שלמעלה ולהתענג על הוי"ה.

و این معنای قربانی ها بود: چربی نفیس حیوانی دگرگون می شود، بالا می رود و در آتشی از بالا که بر مذبح می سوزاند، جذب می شود تا «قربانی آتشین، رایحه ای خوشایند برای ه'» باشد. همچنین نماز، که به جای قربانی هاست، چنین خواهد بود: جان آدمی را با آتش از بالا شعله ور سازد و او از ه' لذت ببرد.

در معبد، چربی حیوان قربانی شده را آتشی از بالا که بر مذبح قرار داشت می سوزاند و آن به «رایحه ای خوشایند برای ه'» بدل می شد. عبارت «چربی نفیس حیوانی» (נפש בהמה, nefesh behemah) از هر دو جهت خوانده می شود: هم چربی حیوانی که بر مذبح قربانی می شود و هم نفیس حیوانی در وجود انسان؛ میلی که به لذت دارد نیز باید به همین سان دگرگون و بالا برده شود. نماز، که جای قربانی ها را می گیرد، همین کار را می کند: جان را با آن آتش از بالا شعله ور می سازد تا لذت او در ه' باشد.

15 וענין אתהפכא חשוכא לנהורא. הוא שחשך הגשמי של עוה"ז מעשה שמים וארץ שנראים ליש ודבר גשמי יתהפך לנהורא להיות בו גילוי אוא"ס [اور אין סוף] ב"ה להיות ה'יש בטל אליו ית' ונגלה כבוד ⁷⁸ ה' למטה כמו למעלה.

معناي «تاریکی به نور بدل شد» این است که تاریکی جسمانی این جهان – یعنی ساخته‌های آسمان و زمین که همچون چیزی (יש، yesh) و امری جسمانی به نظر می‌آیند – به نور بدل شود، تا نور بی‌پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof)، که او متبارک است، در آن آشکار گردد؛ تا آن «چیز» در برابر او، که متبارک است، موجودی مستقل نباشد و «جلالِ ه' در پایین آشکار شود»، همان‌گونه که در بالا.

«تاریکی به نور بدل شد» یعنی جهان جسمانی، که چون «چیزی» سخت و مستقل به نظر می‌رسد، خود باید به جایی بدل شود که اور אין سوف در آن آشکار می‌شود؛ آن‌گاه «چیز» آن در برابر ه' موجودی مستقل نخواهد بود و جلال او در پایین، همان‌گونه که در بالا، آشکار خواهد شد. در لیکوتی تורה (לקוטי תורה)، بخش وائت حنان (ואתחנן) (2a)، که در یادداشتِ کھوت بر بند 11 به آن ارجاع شده است، آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) توضیح می‌دهد که به همین دلیل انسان آفریده شد: این جهان دوچندان تاریک است و نفس، «چراغِ ه'»، فرستاده شده است تا آن را روشن کند و تاریکی‌اش را به نور بدل سازد.

16 והיינו שע"י בחי' טעים מרירו למיתקא שהוא ממטה למעלה להפוך לבו ותאוות עוה"ז לדבקה בו ית' בתשוקה וצמאון כו'

یعنی از طریق مرتبة «چشیدن تلخی [و تبدیل آن] به شیرینی»، که حرکتی از پایین به بالاست: دگرگون‌کردنِ دل و خواهش‌های این جهان، تا آدمی با اشتیاق و تشنگی به او، متبارک باد، بپیوندد،

«چشیدن تلخی به مثابة شیرینی» حرکتی از پایین به بالاست: آدمی دل و خواهش‌های دنیوی خود را به‌سوی پیوستن به ه'، با اشتیاق و تشنگی، دگرگون می‌کند.

יאיר اور ה' מלמעלמ"ט [מלמעלה למטה] במקום החשך של העוה"ז שלא יהיה העולם מעלים اور ה' וקדושתו

نورِ ه' از بالا به پایین، در جایگاه تاریکی این جهان خواهد تابید، تا جهان نورِ ه' و قداست او را پنهان نکند.

در پاسخ، نورِ ه' از بالا به پایین در تاریکی این جهان می‌تابد. در نتیجه، جهان دیگر نورِ ه' و قداست او را پنهان نمی‌کند.

וזוהו ג"כ ענין נר מצוה ותורה אור⁷⁹ נר מצוה היא בחי' העלא' [העלאת / העלאה] מלמטלמ"ע [מלמטה למעלה] ותורה אור היא בחי' ההמשכה מלמעלמ"ט [מלמעלה למטה] וע"י בחי' נר מצוה בא אור התורה:

ו این نیز معنای «فرمان (מצוה, mitzvah) چراغ است و تورات نور است» است: «فرمان چراغ است» בחינהٔ عروج از پایین به بالاست، و «تورات نور است» בחינהٔ فرودآوردن از بالا به پایین؛ و به واسطهٔ בחינהٔ «فرمان چراغ است»، نور تورات می‌آید. آیهٔ «فرمان چراغ است و تورات نور است» همین دو جنبه را توصیف می‌کند. **מצוה**، یعنی فرمان، که چراغ است، عروج از پایین را نشان می‌دهد؛ تورات، که نور است، فرودآوردن از بالا را نشان می‌دهد؛ و نور تورات تنها از طریق چراغ **מצוה** می‌آید.

بخش 5 • 171-23

ریشهٔ حروف

17 וביאר הדבר. הנה צ"ל ענין אותיות מה ענינם.⁸⁰ כי הנה האותיות נחלקות במבטא ע"י⁸¹ ה' מוצאות הפה. אחה"ע מהגרון כו'.

شرح مطلب این است: اکنون باید روشن شود که حروف چیستند. زیرا حروف در تلفظ، برحسب پنج مخرج دهان دسته‌بندی می‌شوند: حروف **אחה"ע** (Alef, Ches, Hei, Ayin) از گلو ادا می‌شوند و غیره.

برای توضیح اینکه میتصوه (מצוה, mitzvah) چگونه نور تورات را فرومی‌آورد، مقالهٔ حسیدی (מאמר, maamar) به سرشت حروف می‌پردازد. چنان‌که **ספר יצירה** (Sefer Yetzirah)، کتاب کهن دربارهٔ حروف و آفرینش، می‌آموزد، حروف به‌وسیلهٔ پنج بخش دهان شکل می‌گیرند؛ برای نمونه، حروف **אחה"ע** از گلو ادا می‌شوند. **אור התורה** (Or HaTorah)، که در یادداشت کیهوت نقل شده، توضیح می‌دهد که چرا مقاله در اینجا به حروف می‌پردازد: پیش‌تر گفته بود که جهان به‌واسطهٔ حروف گفتار آفریده شد و این حروف «چیز» را موجودی جداگانه می‌سازند؛ پس اکنون نشان می‌دهد که ریشهٔ حروف بسیار بالاست و آنها فقط برای آن پایین آورده شدند که پوششی شوند.

והנה אין המוצאות כלי המבטא דומים לכנור⁸² שהוא כלי הנגון שבנגן המנגן עליו מוציא קול שהקול ההוא בא מן תנועת הכנור שמוציא את הקול.

اما مخرج‌های تلفظ، یعنی ابزارهای گفتار، مانند چنگ نیستند؛ چنگ سازی برای نواختن نغمه است: وقتی نوازنده بر آن می‌نوازد، صدایی پدید می‌آورد و آن صدا از حرکت چنگی می‌آید که صدا را تولید می‌کند.

ممکن است کسی گمان کند که اندام‌های گفتار، حروف را همان‌گونه پدید می‌آورند که چنگ موسیقی را پدید می‌آورد. در یک ساز، صدا حقیقتاً از حرکت خود ساز تولید می‌شود.

משא"כ האותיות אינן באות מחמת תנועות כלי המבטא שהן ה' מוצאות הפה שהרי מאליהן ומעצמן יוצאות⁸³ תנועות האותיות בלי שום הכנה וכוונה מכוונת באדם להניע הלשון לאותיות דטלנ"ת. או השפתים לאותיות בומ"ף.

اما حروف چنین نیستند: آنها برائِ حرکتِ ابزارهای گفتار، یعنی پنج مخرجِ دهان، پدید نمی‌آیند. زیرا حرکت‌های حروف خودبه‌خود و از خودشان صادر می‌شوند، بی‌آنکه شخص هیچ آمادگی یا قصدِ آگاهانه‌ای داشته باشد که زبانش را برای ادای حروفِ دטלנ"ת (Dalet, Tes, Lamed, Nun, Tav)، یا لب‌هایش را برای ادای حروفِ بوم"ף (Beis, Vav, Mem, Pei) به حرکت درآورد.

حروف متفاوت‌اند: گوینده از پیش قصد نمی‌کند که برای گفتنِ حرفِ ד زبانش را، یا برای گفتنِ حرفِ ב لب‌هایش را به حرکت درآورد. حروف خودبه‌خود ادا می‌شوند.

אלא אדרבה האותיות מניעות את הלשון לאותיות דטלנ"ת והשפתים לאותיות בומ"ף והאותיות מצד עצמן הן מושרשות בנפש עצמה.

بلکه برعکس، حروف‌اند که زبان را برای ادای حروفِ دטלנ"ת و لب‌ها را برای ادای حروفِ بوم"ף به حرکت درمی‌آورند؛ و خود حروف، در ذاتِ خویش، در خودِ نفس ریشه دارند.

برعکس، این حروف‌اند که زبان و لب‌ها را به حرکت درمی‌آورند. خود حروف در نفس ریشه دارند.

18 והנפש היא המוציאה אותן מההעלם אל הגילוי מתחלה באותיות המחשבה ואח"כ באותיות הדבור.

וז"ש [וזהו שכתוב] ויהי האדם לנפש חיה.⁸⁴

و این جان است که آن‌ها را از نهان به آشکار می‌آورد: نخست در حروفِ اندیشه و سپس در حروفِ گفتار. و این همان است که نوشته شده است: «و انسان جانِ زنده (نפש حיה, nefesh chayah) شد.»

جان، حروف را از نهان به آشکار می‌آورد؛ نخست به‌صورت حروفِ اندیشه و سپس به‌صورت حروفِ گفتار. آیه «و انسان جانِ زنده شد» ناظر به همین معناست.

ות"א [ותרגום אונקלוס] לרוח ממללא^{85, 86} שבחינת האותיות הן בבחי' חיה. כי יש באדם נפש רוח נשמה חיה. נפש הוא בחי' אותיות מחשבה ודבור.

و ترگوم اونکلوس [آن را] «روحی گویا» ترجمه می‌کند، زیرا حروف در مرتبه حیات (חיה, Chayah) هستند. زیرا در انسان جان (نפש)، روح (רוח, Ruach)، جان (نשמה, Neshamah) [و] حیات (חיה) وجود دارد. **نפש** مرتبه حروف اندیشه و گفتار است.

اونکلوس «جان زنده» را «روحی گویا» ترجمه می‌کند؛ پس گفتار است که انسان را جانی «زنده» می‌سازد، و حروف ریشه در مرتبه‌ای از جان دارند که **حיה** نامیده می‌شود. از میان مراتب جان که اینجا نام برده شده‌اند، **نפש**، **روح**، **نשמה** و **حיה**، پایین‌ترین مرتبه، یعنی **نפש**، حروف اندیشه و گفتار است، آن‌گونه که اظهار می‌شوند.

19 **ורוח הוא הבל הלב שהוא קול כלול מאש רוח ומים כנודע ونשמה היא בחי' השגת השכל ونשמת שדי תבין.**⁸⁷

و روح (רוח, Ruach) عبارت است از نَفَس قلب، یعنی صدا، که چنان‌که معلوم است از آتش، هوا و آب ترکیب شده است. و جان (نשמה, Neshamah) مرتبه ادراک عقلانی است: «و نِشامَةُ שדי به آنان فهم می‌بخشد.»

روح، نَفَس قلب، یعنی صداست که آتش، هوا و آب را در خود جمع می‌کند. جان به فهم عقلانی اشاره دارد، چنان‌که در آیه ایوب آمده است: «نِشامَةُ שדי به آنان فهم می‌بخشد.»

וחיה היא בחי' חכמה דהיינו מקור החכמה שלמעלה מן ההשגה ושם הוא שרש האותיות אלא שקבען בפה^{88, 89} ולא שבראן שם בפה

و حیات (חיה, Chayah) مرتبه حکمت (חכמה, Chochmah) است؛ یعنی سرچشمه حکمت که فراتر از فهم و ادراک است، و ریشه حروف در آنجاست. باین‌همه، آن‌ها را «در دهان قرار داد»، نه اینکه همان‌جا، در دهان، آفریده باشد؛

חיה با **חכמה** متناظر است: سرچشمه بینشی که فراتر از فهم و ادراک است و حروف در آن ریشه دارند. **سِفِر یצירה** (سفر **יצירה**) می‌گوید: حروف را «در دهان قرار داد»؛ مأمَر تأکید می‌کند که آن‌ها را در آنجا قرار داد، اما در آنجا نیافرید.

כי בריאותם והתהוותם בשרשם הוא למעלה בבחינת חיה ומשמ נמשכו ונתחלקו לכ"ב אותיות לדבר במ אیش ואיש כלשונو.

زیرا آفرینش و پدیدآمدن حروف در ریشه‌شان، در بالا و در مرتبه **حיה** است؛ و از آنجا به پایین کشیده شدند و به **بیست‌ودو** حرف تقسیم گشتند تا هر شخص با آن‌ها مطابق زبان خویش سخن بگوید.

حروف در ریشه خود، در مرتبه **حיה**، آفریده می‌شوند. از آنجا به پایین می‌آیند و به **بیست‌ودو** حرف تقسیم می‌شوند که هر کس با آن‌ها به زبان خود سخن می‌گوید.

20 ובזה יובן ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שמט"ט [שמטטון] קושר⁹⁰ קשרים לקונו מתפלתיהן של ישראל.

با این بیان، گفتار حکمای ما، که یادشان گرامی باد، فهمیده می‌شود: متatron (מט"ט, Metatron) از دعاهای بنی اسرائیل برای آفریدگارش گره‌هایی می‌بندد.

حکمای ما می‌گویند متatron، فرشته‌ای بلندمرتبه که زوهار او را باחנוخ (חנוך, Chanoch) یکی می‌داند، از دعاهای بنی اسرائیل برای آفریدگارش «گره‌هایی» می‌بندد؛ بند بعدی و عنوان یادداشت Kehot از «تاج‌ها» سخن می‌گویند.

כי הנה המלאכים מעלים התפלות לפי שדבור האדם הוא גשמי⁹¹ והמלאכים הם רוחני [רוחניים] שהדבור שלהם הוא כמו מחשבה שלנו וע"י המלאך המקבל התפלה מזדככת התפלה מגשמיות לרוחניות ע"י המלאך ההוא.

زیرا فرشتگان دعاها را بالا می‌برند، چون گفتار انسان مادی است، حال آن‌که فرشتگان روحانی‌اند و گفتارشان همچون اندیشه ماست؛ و به واسطه فرشته‌ای که دعا را دریافت می‌کند، دعا به وسیله همان فرشته از مادیت به روحانیت پالوده می‌شود.

فرشتگان دعاها را به بالا می‌برند، زیرا گفتار انسان مادی است، حال آن‌که فرشتگان روحانی‌اند و «گفتار» آنان همچون اندیشه ماست. وقتی دعا از فرشته‌ای می‌گذرد که آن را دریافت می‌کند، از حالت مادی به حالت روحانی پالوده می‌شود.

21 והנה גבוה מעל גבוה עד עולם העליון שבו משכן מט"ט [מטטון] והוא קושר כתרים שלמעלה מן הראש ומוחין.

اکنون، [این روند] «بلندتر از بلند» می‌رود، تا به عالم برین می‌رسد؛ عالمی که جایگاه سکونت متatron (מט"ט, Metatron) در آن است؛ و او تاج‌هایی را به هم می‌پیوندد که بالاتر از سر و قوای عقلانی (mochin, מוחין) قرار دارند.

بالاتر از فرشتگانی که دعاها را دریافت می‌کنند، مرتبه‌هایی پیوسته برتر وجود دارد، تا می‌رسیم به عالمی که متatron در آن سکونت دارد. او «تاج‌هایی» را می‌بندد که بالای سر قرار می‌گیرند؛ یعنی در مرتبه‌ای فراتر از قوای عقلانی.

וע"י זה ממשיך אותיות חדשות. כי הנה התפלה היא בקשת יה"ר [יהי רצון]⁹² שיתהווה בחינת רצון و از این راه، حروف تازه‌ای را به پایین می‌کشد. زیرا دعا درخواستی است با این عبارت: «יהי רצון» (Yehi ratzon)؛ «باشد که اراده‌ای باشد»؛ یعنی درخواست می‌کند که مرتبه‌ای از اراده (רצון, ratzon) پدید آید.

از این راه، متatron حروف تازه‌ای را به پایین می‌کشد. دعا درخواستی است با عبارت «יהי רצון» (Yehi ratzon)، یعنی به معنای تحت‌اللفظی «باشد که اراده‌ای باشد»؛ دعا می‌خواهد که اراده‌ای تازه پدید آید.

שכמו שכבר נמשך רצה"ע [רצון העליון] **בחכמה**. הנה החכמה מחייבת ע"פ התורה אין יסורים בלא עון^{93,94} **שהעון גורם יסורים ח"ו** [חס ושלום] **אבל ע"י התפלה יה"ר** [יהי רצון] **נמשך רצה"ע** [רצון העליון] **שלמעלה מבחינת חכמה ושם הוא רחמים פשוטים ורבו פשעים**^{95,96} **כ"י**.

זיכרון ארדה ברין پیشتر در حکمت (חכמה, Chochmah) فرود آمده است؛ و حکمت، بر اساس تورات، حکم می‌کند: «هیچ رنجی نیست بی‌آنکه گناهی باشد»، زیرا گناه رنج می‌آورد، حاشا. اما به واسطه دعا و «**יהי רצון**»، اراده برینی که فراتر از مرتبه **חכמה** است به پایین کشیده می‌شود؛ و آنجا رحمت بسیط است، و «گناهانت بسیارند»، و الی آخر.

از آنجا که اراده برین از پیش در حکمت جلوه‌گر شده است، حکمت تورات حکم می‌کند که گناه در پی خود رنج می‌آورد. دعا به اراده‌ای فراتر از **חכמה** می‌رسد؛ مرتبه‌ای از رحمت بسیط که به آن محاسبه مقید نیست، حتی هنگامی که «گناهانت بسیارند». اور هاتורה (اور התורה)، که در یادداشت کھوت نقل شده، می‌افزاید که این فرودآوردن از «صاحب اراده» سرچشمه می‌گیرد، که فراتر از خود اراده است؛ همان‌گونه که آلتز ربه (ادم"ר הזקן) در تורה اور (تורה اور)، در بخش ב"ש (בשלח)، درباره بردباری دراز **ה'** توضیح می‌دهد.

22 **וזהו שארז"ל** [שאמר רבותינו זכרונם לברכה] **כשישראל אומרים יהא שמו הגדול מבורך**⁹⁷ **כ"י הקב"ה מנענע**

בראשו. פ"י שמנענע וממשיך בראשו הוא רצה"ע [רצון העליון] **ב"ה**

و این همان است که حکیمان ما، یادشان به برکت باد، گفته‌اند: هنگامی که اسرائیل می‌گویند: «باشد که نام بزرگ او مبارک باد»، و الی آخر، **הקב"ה** سر خویش را تکان می‌دهد. یعنی سر خود را به حرکت درمی‌آورد و «سر» خویش را به پایین می‌کشانند؛ سر او همان اراده برین است، متبارک باد؛

تلمود می‌گوید هنگامی که یهودیان در پاسخ می‌گویند «باشد که نام بزرگ او مبارک باد»، قدوس متبارک سر خویش را تکان می‌دهد. این مآמר «سر» را اراده برین می‌خواند که **ה'** در پاسخ، آن را به حرکت درمی‌آورد و فرود می‌کشد؛ در لیکوتی تורה، שלאخ (48)، که در یادداشت کھوت به آن ارجاع داده شده، آلتز ربه به تفصیل توضیح می‌دهد که «سر» **ה'** همان اراده برین است و تکان دادن آن، فرودآوردن این اراده به پایین است.

כי אותו מבקשים יהא שמו הגדול מבורך שיהא ברוך ونמשך שמו הגדול שלמעלה מבחינת השתלשלות
שהוא גדול ומהולל מאד.

زیرا درخواست آنان همین است: «باشد که نام بزرگ او مبارک باد»؛ یعنی نام بزرگ او، که فراتر از مرتبه زنجیره نزول عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) است، مبارک باشد و به پایین کشیده شود، زیرا «بزرگ و بسیار ستوده» است.

درخواست این کلمات همین است: نام بزرگ او، که فراتر از سراسر زنجیره نزول عوالم است، «مبارک» باشد؛ یعنی به پایین کشیده شود. این نام «بزرگ و بسیار ستوده» است و از همه عوالم فراتر می‌رود.

23 והמשכת רצה"ע [רצון העליון] הזה הוא ע"י העלאת אותיות התפלה לשרשן ומקורן כתר העליון ע"י

מט"ט [מטטרון]. והיינו לפי ששרש האותיות היא בכתר העליון למעלה מבחי' חכמה ומוחין אלא שראשית הגלוי היא בחכמה שא"א להשכיל ולהשיג כל דבר מושכל כ"א ע"י אותיות.

ו פרוکشאנדי אין אראדֶּ ברין, אז ראָה בלא ברדין חרופֿ דעא – בעוּאָסְטֶּ מֶטֶטֶרֶן (Metatron) – טא ריִשֶּׁה וּ סרְכֶּשֶׁמֶה־שָׁן, יעִנִי טאָךְ ברין (כתר, Keser), סורֶת מִי־גִירֶד. ו אין אז אָן רוֹסֶת קֶה רִישֶׁ חרופֿ דר טאָךְ ברין, באלֶטר אז מֶרְתֶּבֶּ חֶכְמָה (חכמה, Chochmah) ו קוּאִי עֵלְאִנִי (מוֹחִין, mochin) אֶסֶת; באלֶי־חַל, אָגַז־זֶהוּר דר חֶכְמָה אֶסֶת, זִירָא פֶּהֶם ו אֶדְרָאָךְ הֵיִךְ אִמֶּר מַעְקוּלִי כֶּזֶז אז ראָה חרופֿ מִמֶּכֶן נִיֶּסֶת.

אראדֶּ ברין זמאנִי בע פאָיִיִן קֶשִׁידֶה מִי־שׁוּד קֶה חרופֿ דעא, בעוּאָסְטֶּ מֶטֶטֶרֶן (Metatron), טא ריִשֶּׁה־שָׁן דר טאָךְ ברין ו מֶרְתֶּבֶּ־אִי פֶּרֶאָטֶר אז עֵלְ בלא ברֶדֶה שׁוּנֶד. רִישֶׁ חרופֿ דר כֶּתֶר, פֶּרֶאָטֶר אז חֶכְמָה אֶסֶת; באלֶי־חַל, זֶהוּר אז חֶכְמָה אָגַז־מִי־שׁוּד, זִירָא הֵיִךְ־כִּיֶּז כֶּזֶז אז ראָה חרופֿ פֶּהֶמִידֶה נִמִי־שׁוּד.

אבל האותיות עצמן אינן בחי' שכל שא"א לשכל המושג להשיג ענין מהות האותיות בעצמותם אלא שהן לבוש השכל

אמא חוּד־חרופֿ דר מֶרְתֶּבֶּ עֵלְ נִיֶּסֶתֶנֶד; זִירָא עֵלְ קָאָבֶל אֶדְרָאָךְ נִמִי־טוּאָנֶד מאהִיֶּת חרופֿ ראָ אָן־קוֹנֶה קֶה דר זאָת־חוּד הֶסֶטֶנֶד דריאָבֶד; בלֶקֶה אָנְהָ גָאֶמֶה־אִי פֶּרֶאִי עֵלְ־אֶנֶד.

חוּד־חרופֿ עֵלְ נִיֶּסֶתֶנֶד: זֶה־נִי־טוּאָנֶד דריאָבֶד קֶה חרופֿ דר זאָת־חוּד כֶּזֶז הֶסֶטֶנֶד. אָנְהָ גָאֶמֶה־אִי פֶּרֶאִי עֵלְ־אֶנֶד.

והלבוש הזה הוא מבחי' חיצוניות עליון שירד ונתפשט למטה להלביש את השכל. ומשם יורד עוד להיות אותיות מחשבה ודבור:

ו אין גָאֶמֶה אז מֶרְתֶּבֶּ בְּעֵד־בִּירוּנִי ברין (חִיצוֹנִיּוּת, chitzoniyus) אֶסֶת קֶה פֶּרוּד אָמֶד ו בע פאָיִיִן גֶּסְטֶרֶשׁ יאֶפֶת טא עֵלְ ראָ בִּיּוּשָׁנֶד. ו אז אָנְגָא בָאָז הֶם פֶּרוּד מִי־אִיד טא חרופֿ אַנֶּדִישֶׁה ו גֶּפְטָר שׁוּד.

אין גָאֶמֶה אז חִיצוֹנִיּוּת מֶרְתֶּבֶּ ברין סרְכֶּשֶׁמֶה מִי־גִירֶד; אָן מֶרְתֶּבֶּ פֶּרוּד אָמֶד טא עֵלְ ראָ בִּיּוּשָׁנֶד. אז אָנְגָא, חרופֿ בָאָז הֶם פֶּרוּד מִי־אִינֶד ו בע חרופֿ אַנֶּדִישֶׁה ו גֶּפְטָר בֶּדֶל מִי־שׁוּנֶד.

تورات، تمثیلی از ازلې نخستین

24 והנה התורה נתלבשה באותיות ג"כ עד"ז שאותיות התורה שרשן למעלה מעלה מבחי' התורה.

דאורייתא מחכמה נפקת^{98,99} והאותיות שרשן למעלה בבחי' כתר.¹⁰⁰

اکنون، تورات نیز به همین ترتیب در حروف پوشیده شد: ریشه حروف تورات بسیار فراتر از مرتبه خود تورات است؛ زیرا «تورات از حکمت (חכמה, Chochmah) سرچشمه می‌گیرد»، حال آنکه ریشه حروف در مرتبه تاج (כתר, Keser) است.

تورات نیز در حروف پوشیده است و ریشه حروف آن بسیار فراتر از مرتبه خود تورات قرار دارد. زوهار می‌گوید تورات «از حکمت سرچشمه می‌گیرد»؛ یعنی از حکمت الهی. اما ریشه حروف آن در تاج است که بالاتر از حکمت قرار دارد. آلتز ربه در لیکوتی تורה، چوکاس، به این مأمَر ارجاع می‌دهد و نکته را توضیح می‌دهد: در مرتبه پایین‌تر، حکمت از حروف بالاتر است؛ اما در ریشه خود، حروف از حکمت بالاترند، زیرا، چنان‌که راماز می‌نویسد، آنها از «هوا» (אוירה, avira) ی بالای حکمت تاج سرچشمه می‌گیرند.

ואותיות מלשון אתא¹⁰¹ שהוא לשון המשכה. שהאותיות הן המשכות שבהן ועל ידן נמשך להיות התורה.¹⁰²

و واژه حروف (אותיות, otiyos) از واژه «آمد» (אתא, asa) گرفته شده است؛ واژه‌ای که بر فرودآمدن دلالت می‌کند. زیرا حروف، فرودآوردن‌ها هستند که در آنها و به واسطه آنها تورات فرود آورده می‌شود تا پدید آید.

واژه عبری «حروف»، otiyos، با واژه asa، به معنای «آمد»، پیوند دارد؛ این واژه آرامی در عبارت «صبح می‌آید» (اشعیا ۲۱:۱۲) آمده است و بر آمدن و فرودآوردن دلالت می‌کند. مأمَری ادمور هازاکن (ایبانییم) می‌گوید، در یادداشت کهنوت، که خود otiyos واژه‌ای از ترجم (آرامی) است. حروف مجراهایی هستند که از طریق آنها نور فرود آورده می‌شود تا تورات پدید آید.

25 והענין כי הנה כתיב כאשר יאמר משל הקדמוני¹⁰³ והוא התורה שהתורה נקראת בשם משל הקדמוני.^{104, 105}

شرح مطلب این است: نوشته شده است: «چنان‌که مثل ازل می‌گوید»، و مقصود تورات است؛ زیرا تورات «مثل ازل» نامیده می‌شود.

در کتاب شموئل (شموאל)، داوود (דוד) از «مثل پیشینیان» (משל הקדמוני, mashal hakadmoni) نقل می‌کند. این مأمَر آن را به معنای «مثل ازل» می‌خواند؛ نامی برای تورات که مثل ה' است؛ چنان‌که راشی آن را توضیح می‌دهد (Makkos 10b). همچنین در تורה اور، Megillas Esther (98b)، آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) توضیح می‌دهد که «ازل جهان» خود نور بی‌پایان (اور אין סוף, Or Ein Sof) است؛ فراتر از هر دو نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin) و نوری که همه عوالم را پر می‌کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin).

וביאור הדבר ההוא כי הנה ענין המשל הוא להמשיל את הנמשל באופן שיובן מתוך המשל.

و شرح این مطلب چنین است: کارکرد مثل آن است که امری مورد تمثيل (نمشل, nimshal) را به گونه‌ای بازنماید که از خلال مثل فهمیده شود.

مثلاً، اندیشه‌ای را با یاری چیزی دیگر عرضه می‌کند؛ یعنی نمشل را، تا اندیشه از آن فهمیده شود.

והרי המשל הוא ענין אחר שאינו מהות הנמשל. אלא שהנמשל מובן מתוכו ע"י שדומה לו בצד מה.

با این همه، مثل چیزی دیگر است و ماهیت آنچه بازمی‌نماید نیست؛ بلکه آنچه بازمی‌نماید از درون آن فهمیده می‌شود، زیرا از جهتی به آن شباهت دارد.

مثلاً هرگز خود اندیشه نیست؛ تنها از جهتی به آن شباهت دارد و از رهگذر همین همانندی، اندیشه دریافت می‌شود.

26 וז"ש [וזהו שכתוב] וביד הנביאים אדמה.¹⁰⁶ וחז"ל [וחכמינו זכרונם לברכה] המשילו מראה הנבואה

לאספקלריא¹⁰⁷ שכמו שרואין באספקלריא הגם שנראית דמות הצורה בתמונתה ובצלמה ממש מ"מ אין זאת גוף הצורה עצמה ממש אלא דמותה ותמונתה.

و این همان است که نوشته شده است: «و به واسطهٔ پیامبران، همانند ساخته می‌شوم.» و حکمای ما، که یادشان گرامی باد، مشاهدهٔ نبوی را به آینه (اسפקلریا, aspaklaria) تشبیه کرده‌اند: همان گونه که انسان در آینه می‌بیند، هر چند شمایل صورت در شکل و تصویر واقعی خود نمایان می‌شود، با این همه این پیکر خود صورت نیست، بلکه فقط شمایل و تصویر آن است؛

هوشع می‌گوید که ה' از طریق پیامبران «همانند می‌شود» (אדמה, adameh؛ از همان ریشهٔ דמות, demus، به معنای «شباهت»). و حکمای ما مشاهدهٔ نبوی را به نگاه کردن در آینه (اسפקلریا, aspaklaria) تشبیه می‌کنند. در آینه، انسان شباهتی وفادارانه از یک صورت می‌بیند، اما فقط شمایل و تصویر آن را، نه خود صورت را.

כך כל השגת הנביאים באלקותו ית' אין זה אלא בחי' דמות ודמיון.

به همین سان، همهٔ ادراک پیامبران از الوهیت او، که مبارک باد، تنها در مرتبهٔ شباهت و همانندی است.

به همین سان، هر آنچه پیامبران از ה' درک کردند، شباهت و تصویری بود، نه ذات او.

27 והיינו כמו בחי' משל שממנו מובן הנמשל. אבל באלקותו ית' ממש כתיב כי לא יראני¹⁰⁸ כו'

וכמשארז"ל [וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה].^{109, 110}

یعنی مانند مثلی است که از آن، معنای مورد تمثیل فهمیده می‌شود. اما درباره الوهیت حقیقی او، تعالی، نوشته شده است: «زیرا [انسان] مرا نخواهد دید»، و الی آخر؛ و چنان‌که حکیمان ما، یادشان گرامی، گفته‌اند.

نبوت، ה' را همان‌گونه درمی‌یابد که مثل معنای خود را می‌رساند. خود ה' را نمی‌توان دید، چنان‌که آیه می‌گوید: «زیرا هیچ انسانی نمی‌تواند مرا ببیند و زنده بماند»، و چنان‌که حکیمان آموخته‌اند (بמדבר ربه، پایان نשא): حتی موجودات زنده مقدس (חיות הקודש، Chayos) که عرش را حمل می‌کنند، جلال را نمی‌بینند.

וז"ש [وזה שכתוב] בשלמה וידבר שלשת אלפים משל¹¹¹ על כל דבר מד"ת [مدברי תורה]¹¹² כו' دهיינו שאמר

על כל דבר מד"ת [مدברי תורה] روحניות הענין

و این همان چیزی است که درباره سلیمان (שלמה) نوشته شده است: «و او سه هزار مثل گفت»، درباره هر موضوعی از سخنان تورات، و الی آخر. یعنی درباره هر موضوعی از سخنان تورات، معنای روحانی آن را بیان می‌کرد.

درباره شاه سلیمان نوشته شده است که «او سه هزار مثل گفت»، و تلمود می‌گوید که او برای هر موضوعی از تورات مثلهایی آورد. گفتار (مאמר) توضیح می‌دهد که او درباره هر موضوع، معنای روحانی آن را بیان می‌کرد.

כמו מצות קרבנות מן הבהמה. ומקריבים חלב وדם ע"ג [על גבי] המזבח בכהן ובגדי כהונה והיה אומר

ענין הקרבנות ברוחניות ומהו נקרא חלב وדם ברוחניות ומהו כהן ומהו בגדי כהונה.

برای نمونه، فرمان قربانی‌های حیوانی (מצות، mitzvos)، که در آن‌ها چربی و خون بر مذبح، به‌دست کاهنی (כהן، kohen) و با جامه‌های کهنات تقدیم می‌شوند: او موضوع قربانی‌ها را از نظر روحانی توضیح می‌داد؛ اینکه در معنای روحانی چه چیزی چربی و خون نامیده می‌شود، کاهن چیست و جامه‌های کهنات چه هستند.

برای نمونه، در احکام قربانی‌های حیوانی، که در آن‌ها چربی و خون بر مذبح به‌دست کاهنی با جامه‌های کهنات تقدیم می‌شوند، او توضیح می‌داد که چربی و خون از نظر روحانی چه معنایی دارند، و کاهن و جامه‌های کهنات چه هستند. هر حکم جسمانی، مثلی برای حقیقتی روحانی است.

28 והנה גבוה מעל גבוה כמה מדרגות רוחניות זו למעלה מזו. והשיג שלמה בחכמתו שלשת אלפים

משל.¹¹³ דהיינו שלשת אלפים מדרגות¹¹⁴ זו למעלה מזו.

اکنون، [وجود دارند] مراتب روحانی بسیاری، «بلندتر از بلند»، یکی بالاتر از دیگری. و شلومو (שלמה)، به واسطه حکمتش، سه هزار تمثيل را دریافت؛ یعنی سه هزار مرتبه، یکی بالاتر از دیگری.

مراتب روحانی بسیاری هست، یکی بالاتر از دیگری، و حکمت شلومو به سه هزار مرتبه از آنها رسید: «سه هزار تمثيل» همان سه هزار مرتبه‌اند. در توراه اور، مگیلات استر (122b)، که در یادداشت كهوت به آن استناد شده، آلتز ربه توضیح می‌دهد چرا: برای آنکه حکمت فوقانی توراه به جهانی فروتر نزول کند، باید در تمثیلی پوشیده شود؛ سپس در تمثیلی از آن تمثيل، و همین‌طور تا سه هزار مرتبه.

وכולם اینن רק¹¹⁵ בחינת משל לגבי בחינת אלקות ממש השורה ומתלבש בתורה.

و همه آنها تنها در مرتبه تمثيل اند، در مقایسه با مرتبه الوهیت واقعی که در توراه جای دارد و در آن پوشیده است.

بااین‌حال، همه این مراتب در مقایسه با الوهیت واقعی‌ای که در توراه جای دارد و در آن پوشیده است، تنها تمثيل‌اند.

29 והנה שלמה לא השיג אלא שלשת אלפים משל. אבל באמת כך הוא עד רום המעלות לאין קץ שכולם

اینن רק בחינת משל לקדמונו של עולם. دהיינו اور א"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מבחי' וגדר השתלשלות

اکنون، سلیمان (שלמה) تنها سه‌هزار تمثيل را درک کرد. اما در حقیقت، این سلسله تا بلندترین مراتب، بی‌پایان ادامه دارد؛ همه آنها تنها در مرتبه تمثیلی برای ازلی جهان‌اند؛ یعنی خود نور بی‌پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof)، که متبارک است، و بسی فراتر از مرتبه و حدود زنجیره نزول عوالم (השתלשלות، hishtalshelus) قرار دارد.

سلیمان سه‌هزار مرتبه را درک کرد، اما در حقیقت این سلسله بی‌پایان ادامه دارد. بااین‌حال، هر مرتبه‌ای، هر قدر هم بلند باشد، در نسبت با «ازلی جهان»، یعنی خود نور بی‌پایان، تنها تمثیلی است؛ نوری که از تمام زنجیره عوالم فراتر است.

לא בבחי' ממלא ולא בבחינת סובב רק שהתורה נמשכה משם ע"י בחינת אותיות והמשכות.

[این] نه در مرتبه نوری که همه عوالم را پر می‌کند (مמלא کل עלמין، memalei kol almin) است و نه در مرتبه نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב کل עלמין، sovev kol almin). بلکه تورات از آنجا به واسطه حروف و امتدادها فرود آورده شد.

آن نور فراتر از نوری است که عوالم را پر می‌کند و نیز از نوری که آنها را فرا می‌گیرد، زیرا هر دوی این نورها همچنان با عوالم ارتباط دارند. بااین‌حال، تورات از آنجا به وسیله حروف و مجاری فرود آورده شد.

30 וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] **דוד הע"ה** [העליו השלום] **היה מחבר**¹¹⁶ **תורה של מעלה בהקב"ה**.¹¹⁷

דהיינו שהמשיך אותיות התורה מאוא"ס [מאור אין סוף] **ב"ה ממש**.

درباره این، حکیمان ما، که یادشان مبارک باد، گفته‌اند: پادشاه داوود (دוד)، سلام بر او باد، توراتِ بالا را با قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) پیوند می‌داد. یعنی حروفِ تورات را از خود نورِ بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof)، که او متبارک است، به پایین می‌کشید.

Sefer HaBahir (ספר הבהיר)، اثری کهن در قبالا، می‌گوید که پادشاه داوود به واسطهٔ مطالعهٔ پیوسته‌اش، «توراتِ بالا را با قدوس متبارک پیوند می‌داد». این **ماמר** (maamar) توضیح می‌دهد که او حروفِ تورات را از خود نورِ بی‌پایان به پایین کشید؛ در **לקוטי תורה** (לקוטי תורה)، **שלח** (51a)، جایی که آلتِ ربه (אדמו"ר הזקן) همین گفته را نقل می‌کند، توضیح می‌دهد که توراتِ بالا نیز از جریان‌های افاضه‌شده به پایین پدید آمده است، اما از نوعی کاملاً متفاوت.

ועז"נ [ועל זה נאמר] **אשר יעשה אתם האדם**¹¹⁸ **כו' לעשות אותם**. **שעשיית התורה היא ע"י האדם**.

וכמארז"ל [وكمأمر رבותינו זכרונם לברכה] **מעלה אני**¹¹⁹ **עליכם כאלו עשאוני**.¹²⁰

و دربارهٔ این گفته شده است: «آنچه آدمی انجام دهد» و جز این؛ یعنی «تا آن‌ها را بسازد»؛ زیرا پدیدآوردنِ تورات به واسطهٔ آدمی است. و چنان‌که حکیمان ما، که یادشان مبارک باد، گفته‌اند: «آن را چنان به حساب شما می‌گذارم که گویی مرا ساخته‌اید.»

آیهٔ «آنچه آدمی انجام دهد» به معنای «بسازد» خوانده می‌شود: تورات را آدمی «می‌سازد». چنان‌که حکیمان گفته‌اند، **ה' کارِ کسانی را که** تورات را به‌جا می‌آورند، «چنان به حساب می‌آورد که گویی شما مرا ساخته‌اید».

וזהו ותורה אור¹²¹ **שהתורה מאירה** **אוא"ס** [אור אין סוף] **ב"ה ממש**. **אך אין אור התורה עולה בשם אור**
אלא ע"י נר מצוה:

و این [معنای] «و تورات نور است» است: تورات خودِ نورِ بی‌پایان (אור אין סוף) را، که او متبارک است، می‌تاباند. اما نورِ تورات تنها به واسطهٔ «**מצוה**» (mitzvah [فرمان الهی]) چراغی است» به نام «نور» خوانده می‌شود.

از همین رو تورات «نور» نامیده می‌شود: تورات خودِ نورِ بی‌پایان را می‌تاباند. اما نورِ تورات تنها به واسطهٔ «**מצוה**» چراغی است» نام «نور» می‌گیرد.

بخش 7 • 311-35

הוא, سرچشمه نور

31 והענין שהארת אור הנר הוא ע"י שיש אויר סביב האור.¹²² משא"כ בלא אויר יכבה ולא יאיר כלל.

توضیح این است: درخشش نور چراغ از آن روست که هوا پیرامون نور وجود دارد؛ اما بدون هوا، چراغ خاموش می‌شود و اصلاً نمی‌تابد.

شعله فقط هنگامی می‌تابد که هوا پیرامونش باشد؛ بدون هوا خاموش می‌شود. در לקוטי תורה (לקוטי תורה)، חקת (65d)، که در یادداشت Kehot به آن ارجاع شده، אדמו"ר הזקן از همین تصویر استفاده می‌کند: در خانه، چراغی کافی است؛ اما در زیرزمین، که هوا غلیظ است، نور زیادی لازم است و شعله‌ای کوچک ممکن است خاموش شود.

ולכן אין כופין כלי ע"ג [על גבי] הנר בשבת¹²³ שלא יכבה שמחמת כפיית הכלי מונע האויר שסביב האור.

ازاین‌رو، در شب‌ات ظرفی را روی چراغ وارونه نمی‌کنند، مبدا خاموش شود؛ زیرا با وارونه‌کردن ظرف، هوای پیرامون نور مسدود می‌شود.

به همین دلیل، در شب‌ات ظرفی را روی چراغ وارونه نمی‌کنند: این کار راه هوا را می‌بندد و شعله را خاموش می‌کند.

32 והיינו כי האויר גורם להיות הארת אור הנר לפי שאויר הוא אותיות אור¹²⁴ י' שהאויר הוא מקור האור.¹²⁵

یعنی هوا موجب تابش نور چراغ می‌شود، زیرا واژه אויר (avir، هوا) از حروف אור (or، نور) و י (yud، حرف یود) تشکیل شده است؛ هوا سرچشمه نور است.

هوا به شعله امکان می‌دهد بدرخشد، زیرا واژه אויר از حروف אור به‌علاوه یک یود تشکیل شده است: هوا سرچشمه نور است. מאמר Yonasi 5640 (maamar) که در یادداشت Kehot نقل شده، توضیح می‌دهد که אויר ریشه یود است و یود نوری است در نهان که بعداً به ظهور می‌آید.

כי היו"ד שבהעלם אותיות אויר הוא העלם האור ובו ועל ידו נמשך ויוצא האור מההעלם אל הגילוי.

زیرا یودی که در حروف אויר پنهان است، نهانگی نور است؛ و نور در آن و به‌واسطه آن کشیده می‌شود و از نهانگی به ظهور درمی‌آید.

یוד پنهان در אויר، نور در نهانگی است. نور به‌واسطه آن یود از نهانگاه بیرون می‌آید و به ظهور می‌رسد. در לקוטי תורה، פינחס (77a)، آذمור هازاکن به همین توضیح بازمی‌گردد: אויר، یعنی אור همراه با یک یود، سرچشمه حروف تورا است.

33 והיינו כמו בחינת אותיות שלמעלה מהתורה ושם הוא שרש ומקור המצות שהן מושרשות ברצה"ע

[ברצון העליון] ב"ה שלמעלה מהחכמה בחי' דאורייתא מחכמה נפקת.

و این مانند مرتبه حروفی است که فراتر از توراه اند؛ آنجا ریشه و سرچشمه فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) است؛ فرمان‌هایی که در اراده برین (רצון, ratzon) او، که مبارک است، ریشه دارند؛ اراده‌ای که فراتر از حکمت (חכמה, Chochmah) است، مرتبه «توراه از حکמה صادر می‌شود».

این مانند حروفی است که فراتر از توراه اند. فرمان‌ها آنجا ریشه دارند: در اراده برین، که فراتر از حکמה است؛ همان مرتبه‌ای که توراه از آن صادر می‌شود.

ולכן בעשיית המצות שהן בבחינת העלאה מלמטה למעלה למקורן ושרשן בחי' או"י [او"י] اور י' גורם להאיר اور התורה¹²⁶

از این رو، انجام מצוות، که صعودی از پایین به بالا به سوی سرچشمه و ریشه خود، یعنی مرتبه هوا (או"י, avir)، یا [و] نور یود (اور ی', or yud) است، سبب می‌شود نور توراه بدرخشد؛

انجام מצוות، آن‌ها را از پایین به سوی ریشه‌شان، یعنی مرتبه‌ای که او"י (avir، هوا) یا با یک یود نامیده می‌شود، بالا می‌برد. همان‌گونه که هوا می‌گذارد شعله بدرخشد، מצוות سبب می‌شوند نور توراه بدرخشد.

כי כל המצות נק' בשם צדקה.¹²⁷ כמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת כ"י.¹²⁸

زیرا همه מצוות به نام دادگری و نیز صدقه (צדקה, tzedakah) خوانده می‌شوند؛ چنان‌که نوشته شده است: «و این برای ما צדקה خواهد بود، اگر مراقب باشیم که همه این فرمان (מצוה, mitzvah) را انجام دهیم»، و الی آخر.

همه מצוות را צדקה می‌نامند (دادگری و نیز صدقه)، چنان‌که آیه می‌گوید: «و این برای ما צדקה خواهد بود، اگر مراقب باشیم که همه این فرمان را انجام دهیم.» در لکושי תורה، ر 23c)، که در یادداشت Kehot به آن ارجاع شده، آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) توضیح می‌دهد که צדקה بیان کلی همه מצוות است؛ فرمان‌هایی که از نور توراه پاسداری می‌کنند و آن را پایدار می‌دارند.

34 וצדקה לדלים ואביונים היא המשכה והשפעה להחיות روح שפלים.¹²⁹

و کمک خیریه به فقیران و تهی‌دستان، یعنی צדקה (tzedakah)، نوعی فرودآوردن و افاضه است «تا روح فروتنان را جان بخشد».

کمک خیریه به فقیران، مایه تأمین معاش آنان است و به تعبیر اشعیا، «روح فروتنان را جان می‌بخشد».

וכך מעוררים למעלה בחי' המשכות להחיות רוח שפלים דקמיה כולא כלא חשיב¹³⁰ והכל נק' שפלים ודלים אצלו ית'. והמשכות וההשפעות הן אור התורה. כי אור ושפע הכל א'.

و بدین‌سان، در بالا نیز مرتبه‌ای از جریان‌های فیض برانگیخته می‌شود تا «روح فروتنان را جان بخشد»؛ زیرا «در برابر او همه هیچ به‌شمار می‌آیند» و همگان در نسبت با او، که متبارک است، فروتن و تهی‌دست خوانده می‌شوند. و این جریان‌های فیض و افاضه‌ها همان نور تورات‌اند، زیرا نور و فیض همه یکی‌اند.

به همین ترتیب، صدقه‌دادن ما در پایین، جریانی از بالا را برمی‌انگیزد تا فروتنان را جان ببخشد؛ زیرا در برابر **ה'** همه‌چیز هیچ است و همه مخلوقات در نسبت با او «فروتن و تهی‌دست»‌اند. فیضی که او عطا می‌کند، خود نور تورات است، زیرا نور و فیض یکی‌اند.

35 וזהו שארז"ל [שאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה¹³¹ אפילו תורה אין לו רק צ"ל תורה

וגמ"ח [גמילות חסדים]

و این همان چیزی است که حکیمان ما، یادشان گرامی، فرموده‌اند: «هر کس بگوید: "من چیزی جز تورات ندارم"، حتی تورات را هم ندارد.» بلکه باید تورات همراه با اعمال نیکوکاری (גמילות חסדים, gemilus chasadim) باشد،

تلمود می‌گوید هر کس ادعا کند که جز تورات چیزی ندارد، حتی تورات هم ندارد. تورات باید همراه با اعمال نیکوکاری (גמילות חסדים) باشد.

כי בלא גמ"ח [גמילות חסדים] זו צדקה אין אור התורה מאיר לו.

زیرا بدون اعمال نیکوکاری، یعنی بخشش نیکوکارانه (צדקה, tzedakah)، نور تورات برای او نمی‌تابد.

بدون نیکوکاری، یعنی **צדקה**، نور تورات برای انسان نمی‌تابد.

וזהו אפי' [אפילו] תורה אין לו. פי' שאין התורה שייכה ומתייחסת אליו רק התורה היא בחי' אותיות הנ"ל.

و این [معنای] «حتی تورات را هم ندارد» است؛ یعنی تورات به او تعلق ندارد و با او نسبتی پیدا نمی‌کند؛ بلکه تورات همان مرتبه حروف یادشده در بالا است.

این معنای «حتی تورات را هم ندارد» است؛ تورات چنین شخصی حقیقتاً به او تعلق ندارد؛ بلکه در همان مرتبه حروفی می‌ماند که پیش‌تر وصف شد.

וזהו אמשוך רוח ואייתי רוח.¹³² פ"י רוח היינו בחינת או"י"ר [או"י] הנ"ל ומתחלה אמשוך מקור בחי' אותיות. ואח"כ אייתי וממשוך המשכת אור א"ס ב"ה בחכמה ראשית גילוי האותיות להיות התורה אור:

و این [معنای] «רוحي می‌کشد و روحي می‌آورد» است. یعنی «روح» (רוח, ruach) همان مرتبه‌ی هوای یادشده در بالا (او"י"ר, avir) است: نخست سرچشمه، یعنی مرتبه‌ی حروف، را «می‌کشد»؛ و سپس «می‌آورد»، یعنی افاضه‌ی نور بی‌پایان (اور אין سوف, Or Ein Sof)، متبارک باد، را به حکمت (חכמה, Chochmah)، آغاز آشکارشدن حروف، فرود می‌آورد، تا تورات نور شود.

این همان معنای سخن زوهر (זהר) است که «روحي می‌کشد و روحي می‌آورد». «روح» (רוח) همان هوای یادشده در بالا (او"י"ר) است؛ روح همچنین به معنای باد یا هواست. نخست، عروج سرچشمه حروف را «می‌کشد»؛ سپس آن را «می‌آورد»، یعنی نور بی‌پایان (اور אין سوف) را به پایین، به حכמה، فرود می‌آورد؛ جایی که حروف نخستین بار آشکار می‌شوند، تا تورات نور گردد.

بخش 39-36108

مزوزا در سمت راست، چراغ חנוکا در سمت چپ

36 ובזה יובן ענין מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל כי מזוזה היא בחי' העלאה ממטה למעלה כמו בחי' המצות.

با این، معنای «طومار توراتی نصب‌شده بر چارچوب در (مזوזה, mezuzah) در سمت راست و چراغ حנוکا (חנוכה, Chanukah) در سمت چپ» روشن می‌شود. زیرا **مزوזה** مرتبه‌ی عروج از پایین به بالاست، همانند مرتبه‌ی فرمان‌های تورات (מצות, mitzvos).

این توضیح می‌دهد که چرا **مزوזה** در سمت راست و چراغ **חנוכה** در سمت چپ قرار دارد. **مزوזה**، مانند همه **מצות**، عروجی از پایین به بالاست. **ספר המאמרים** (ספר המאמרים) 5635، که در یادداشت Kehot نقل شده، این گفتار حسیدی (מאמר, maamar) را چنین خلاصه می‌کند: **مزوזה** حروف را به ریشه‌شان، یعنی **او"י"ר** (avir؛ فضای لطیف)، بالا می‌برد و از طریق آن نور تورات، یعنی چراغ **חנוכה**، فرود آورده می‌شود.

וענין המזוזה הוא שכותבין פ' שמע והיה אם שמוע שכתוב שם אחד ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך¹³³ בחי' העלאה.

و معنای **مزوזה** این است که فرازهای «بشنو» (שמע, Shema) و «و اگر گوش فرا دهید» (وهיה אם שמוע, VeHayah Im Shamoa) را در آن می‌نویسند؛ در آنجا «یکی» و «و با تمام دلت، با تمام جانت و با تمام توانت دوست بدار» نوشته شده است: مرتبه‌ی عروج.

مزوزه دربرگیرنده دو فراز یادشده است؛ این فرازها از **ה'** به‌عنوان «یکی» سخن می‌گویند و فرمان می‌دهند که او را با تمام دل و جان و توان دوست بدارند. این مضامین عروج همه‌چیز به سوی **ה'** را بیان می‌کنند.

37 וקובעין בפתח הבית להעלות הבית וכל אשר בו כל רכושו וקנינו בכל התיבות להיות בטלים לאהבת ה'

בכל מאדך בכל ממונד. ¹³⁴

ו אנ רה בר ורודי خانه نصب می کنند تا خانه و هرچه در آن است، تمام دارایی و اموال او در همه صندوقها، بالا برده شود و همگی در برابر محبت به ה' به خودنهی گری برسند: «با تمام توانت»، یعنی با همه دارایی ات.

مزوزا (מזוזה, mezuzah) را بر ورودی نصب می کنند تا خانه و هرچه در آن است، تمام دارایی شخص، بالا برده شود و در برابر محبت به ה' به خودنهی گری برسد. حکیمان «با تمام توانت» را به معنای «با همه دارایی ات» توضیح می دهند.

ולכן קובעין המזוזה בימין כי וימינו תחבקני כאדם החובק את חברו שמקרבו אצלו כך נמשך ימין מקרבת להעלות אליו ית' כל הבא לקרב אליו ית'. ¹³⁵

ازاین رو، מזوזה را در سمت راست نصب می کنند، زیرا «دست راستش مرا در آغوش می گیرد»؛ مانند کسی که دوستش را در آغوش می گیرد و او را به خود نزدیک می سازد. به همین سان، «دست راست نزدیک کننده» فرود می آید تا هرکس را که برای نزدیک شدن به او، که متبارک باد، می آید، به سوی او، که متبارک باد، بالا ببرد.

آن را در سمت راست می گذارند، زیرا دست راست در آغوش می گیرد و نزدیک می سازد؛ چنان که آمده است: «دست راستش مرا در آغوش می گیرد». سوی راست، هرکس را که خواهان نزدیک شدن به ה' است، به سوی او بالا می برد.

אבל נ"ח הוא המשכת אור התורה. כי היונים רצו להשכיחם תורתך ולכן הוא משמאל. כי מימינו אש

דת ¹³⁶ למו ¹³⁷ שהתורה נמשלה לאש כנודע. ¹³⁸

اما چراغ חנוכה (Chanukah, חנוכה)، فرودآوردن نور تورات (תורה, Torah) است؛ زیرا یونانیان کوشیدند «تورات را از یادشان ببرند». ازاین رو، چراغ در سمت چپ است. زیرا «از دست راستش، قانونی آتشین برای آنان»؛ چنان که معروف است، تورات به آتش تشبیه شده است.

چراغ حنوکا حرکت معکوس دارد: نور تورات را به پایین می آورد؛ همان نوری که یونانیان کوشیدند کاری کنند که اسرائیل آن را فراموش کند، به تعبیر دعای سپاسگزاری حנוכה. چراغ در سمت چپ است؛ آیه «از دست راستش، قانونی آتشین برای آنان» نشان می دهد که تورات از سمت راست، به صورت آتش، می آید و بندهای بعد توضیح می دهند که چرا نور آن باید به سمت چپ برسد.

38 ובפרט שעיקר מצות נ"ח להאיר בחוץ ברה"ר [ברשות הרבים] ובחיי רבים היינו טורא דפרודא¹³⁹ מבחי' ז'

אומות שגם שם יאיר אור ה' וקדושתו שלא יהא העלם והסתר כמו שהיה בימי חשמונאי שרצו היונים להשכיחם תורתך.

به‌ویژه از آن‌رو که اصل فرمان دینی (מצוה, mitzvah) چراغِ חנוכה (נר חנוכה, ner Chanukah) آن است که در بیرون بتابد، در قلمرو عمومی (רשות הרבים, reshus harabim: «قلمرو بسیاران»); و مرتبة «بسیاران» همان کوه جدایی (טורא דפרודא, tura difruda) است، از مرتبة هفت ملت: تا آنجا نیز نور ה' و قدوسیّت او بتابد، تا پوشیدگی و اختفایی در کار نباشد؛ چنان‌که در روزگارِ حشמוניان بود، هنگامی که یونانیان خواستند «تورات را از یادشان ببرند».

چراغِ حנוכה بیش از هر چیز باید در بیرون، در قلمرو عمومی بتابد؛ به عبری، «قلمرو بسیاران». این گفتارِ حسیدی (מאמר, maamar) «بسیاران» را همان چیزی می‌خواند که זהר «کوه جدایی» می‌نامد: قلمروِ گسست و پوشیدگی که آن را با هفت ملت پیوند می‌دهد؛ یعنی هفت ملتِ کنعانی که آموزه‌های حسیدی (חסידות, Chassidus) آنها را هفت صفتِ پوسته (קליפה, kelipah) می‌داند. چراغِ نورِ ה' و قدوسیّت او را حتی به آنجا می‌رساند تا هیچ چیز پنهان نماند؛ همان‌گونه که تورات در روزگاری پوشیده ماند که یونانیان کوشیدند اسرائیل را وادارند آن را فراموش کند.

וכשגברה מלכות בית חשמונאי תקנו להמשיך אור התורה גם במקום הרבים טורי דפרודא:

و هنگامی که پادشاهی خاندانِ حشמוنی چیره شد، مقرر کردند که نورِ تورات را به مکانِ بسیاران، یعنی کوه‌های جدایی (טורי דפרודא)، نیز فرود آورند:

هنگامی که پادشاهی حشמוنیان چیره شد، چراغِ حנוכה را مقرر کردند تا نورِ تورات را به قلمرو عمومی، «کوه‌های جدایی»، فرود آورد.

39 והנה שרש הז' אומות רישיה דעשו בעטפא דיצחק^{140, 141} שהוא מבחי' גבורות שהן בחי' שמאל.

اکنون، ریشه هفت ملت، «سرِ عیسو (עשו) در آغوش اسحاق (יצחק)» است؛ و این از مرتبة גבורות (Gevuoros) [صفات قید و سخت‌گیری] است، که همان مرتبة چپ است.

ترجمه آرامیِ تورات (תרגום, Targum) روایت می‌کند که هنگام دفنِ یعقوب (יעקב)، سرِ عیسو بریده شد و به درونِ غارِ غلتید و در آغوش اسحاق آرام گرفت. این ماعمار (מאמר, maamar) این را ریشه هفت ملت می‌گیرد: صفتِ اسحاق، قید و سخت‌گیری (גבורה, Gevurah)، سوي شدت و سخت‌گیری، یعنی چپ است؛ لیکوتی تורה (לקוטי תורה)، بخشِ حکمت، از همین تصویر برای خطِ چپ استفاده می‌کند و آن را جایی می‌داند که نیروهای بیرونی از آن نیرو می‌گیرند.

אך הגורם להיות המשכת נר חנוכה בשמאל היינו בחי' המזוזה שבימין שהיא בחי' ההעלאה שע"י העלאה זו נעשה בחי' ההמשכה הנ"ל ונמשך גם במקום החשך בחינת טורי דפרודא.

אם אנו סבב פרוודאמדין פראג חנוכה (Chanukah) דר סמט צפ מי שווד, מרתב מזוזה (mezuzah) [טומא איתא קה בר פארכאוב דר נטב מי שווד] דר סמט ראסט אסט, קה מרתב שווד אסט; בהואסطة אין שווד, פרוודאמדין יאדשד פדיד מי איד, ו אן חתי בה גאיגאג תאריקי, יעני מרתב קוהאג ידאיי, ניש פרווד מי איד.

אנך נור פראג חנוכה רא בה סמט צפ מי רסאנד, מזוזה דר סמט ראסט אסט; יעני שווד. אין שווד נור תורות רא פרווד מי אורד ו ספס אן נור חתי בה תאריקי «קוהאג ידאיי» ניש מי רסד.

כי עיקר הדבר הוא להיות החשך דוקא מאיר דהיינו בחי' אתהפכא חשוכא לנהורא. וזהו שארז"ל
[שאמר רבותינו זכרונם לברכה] (סוטה מ"ט) **עלמא אמאי קא מקיים**^{142, 143} **אאיש"ר** [אאמן יהא שמיה רבא] **דאגדתא.**

זיבא אטל מקטוד אן אסט קה חוד תאריקי בדרשד; יעני מרתב «תבדיל תאריקי בה נור». ו אין همان چیزی است که حکیمان ما, یادشان گرامی باد, گفته اند (סוטה 49): «جهان بر چه چیز پایدار است؟ بر «آمین, نام بزرگ او مبارک باد»ی که در **אגדתא** (Aggadah) [آموزه‌های غیرحقوقی حکیمان] گفته می‌شود.»

مقصود آن است که خود تاریکی بدرخشد: «تاریکی به نور تبدیل شود». تلمود می‌پرسد در روزگار دشوار چه چیزی جهان را پایدار نگه می‌دارد و پاسخ می‌دهد: «آمین, نام بزرگ او مبارک باد»ی که پس از آموختن **אגדתא**, یعنی آموزه‌های غیرحقوقی حکیمان, گفته می‌شود.

כי אגדתא הוא בחי' תרגום שכל התלמוד הוא¹⁴⁴ **בלי** [בלשון] **תרגום. ותרגום הוא בחי' אחוריים**
דקדושה^{145, 146} **כנודע.**

זיבא **אגדתא** מרתב **תרגום** אסט, چون تمام تلمود به زبان **תרגום** است; و **תרגום** مרתب **پشت** (**אחוריים**, achorayim) [بُعدِ پشتی و بیرونی] قداست است, چنان‌که شناخته شده است.

אגדתא به زبان آرامی, زبان **תרגום**, آموخته می‌شود; تمام تلمود نیز چنین است. **תרגום** «پشت» قداست, یعنی بُعد بیرونی آن, خوانده می‌شود; از همین رو آلتز ربه (**ادمور"ר הזקן**) در تורה اور (**תורה אור**), بخش **משפטים** (78c), که در یادداشت Kehot به آن استناد شده, عبارت «و دیدند (ויחזו, vayechezu) **אלקים**» را واژه‌ای از **תרגום** می‌داند: آنان فقط «پشت» را درک کردند, یعنی مרתب نام **אלקים** (אלקים, Elokim).

וכשנמשך להיות שמיה רבא מברך ונמשך גם בבחי' תרגום שהוא בבחי' אחוריים אזי אתהפכא חשוכא לנהורא וזהו עיקר קיום העולם:

و هنگامی که فرود می‌آید تا «نام بزرگ او مبارک باد»، و نیز به مرتبهٔ **תרגום**، که مرتبهٔ پشت است، فرود می‌آید، آنگاه تاریکی به نور تبدیل می‌شود؛ و این حقیقتِ پایدارماندن جهان است.

هنگامی که «نام بزرگ او مبارک باد» نور ה' را حتی به زبان آرامی، یعنی «پشت» قداست، فرود می‌آورد، خود تاریکی به نور تبدیل می‌شود. این دگرگونی است که حقیقتاً جهان را پایدار نگه می‌دارد.

در کار بندگی

اندیشیدن به اینکه جهان در برابر ה' هیچ است، باید جان را مشتاق سازد که در برابر او به خودنفی‌گری برسد، و دل را از لذت‌های دنیوی، حتی کوچک‌ترینشان، به‌سوی لذت بردن از ה' بگرداند؛ چنان‌که در دعا چنین است. مطالعهٔ تورات باید با فرمان‌های دینی و نیکی به دیگران همراه باشد، و بیش از همه با صدقه: آنها چراغی هستند که نورِ تورات به‌واسطهٔ آن برای انسان می‌درخشد و حتی به تاریک‌ترین مکان‌ها می‌رسد.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا مَعمار می‌گوید ماده از گفتار ה' و صورت از خواست او پدید آمده است، و هر یک چه نقشی در وجود جهان به‌صورت «چیزی» دارد؟
2. اگر ה' بر نام **אלקים** فرمان می‌راند، چگونه جهان می‌تواند مستقل به نظر برسد؟ مزمور 114 چه چیزی را در این باره نشان می‌دهد؟
3. حروف از چه نظر به‌وسیلهٔ دهان پدید نمی‌آیند، و چرا این نکته برای دعا و تورات اهمیت دارد؟
4. طبق تمثیل هوا و شعله، چرا تورات بدون اعمال نیکی به دیگران از نور خود بی‌بهره است؟
5. چرا نورِ چراغ حنوکا باید به سمت چپ و حوزهٔ عمومی برسد، و چرا این امر به میزوزا در سمت راست وابسته است؟

يادداشت‌ها

It is a commandment to place the Chanukah lamp at the entrance of one's house from the outside within the hand-breadth adjacent to [the edge of] the entrance, so that the mezuzah will be to the right and the Chanukah lamp to the left. And if he was living in an attic, he places it in the window that is adjacent to the public domain. One who has placed the Chanukah lamp above twenty ells has not done anything, because it is not recognizable

Torat Emet 363 (Public Domain) • Sefaria Edition. Translated by R. Francis Nataf, 2019 (CCO)

5 מזוזה מימין ו"ח משמאל

شولحان عاروخ (Shulchan Aruch; שולחן ערוך) حکم می‌کند که چراغ در فاصله یک وجبی کنار درگاه، در سمت چپ، نهاده شود، «تا مزوزه در سمت راست و چراغ حنوکا در سمت چپ باشد»؛ و اگر درگاه مزوزه نداشته باشد، چراغ در سمت راست قرار می‌گیرد. این گفتار، قانون را به همین صورت نقل می‌کند.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 671:7 שולחן ערוך, אורח חיים תערי"א:ז

מצוי להניחו בטפח הסמוך לפתח משמאל כדי שתהא מזוזה מימין וגר חנוכה משמאל ואם אין מזוזה בפתח מניחו מימין ואם הניחו בדלי עצמו יניחו מחציו של כניסו לצד שמאל: הגה ומיהו בזמן הזה שכולו מדליקין בפנים ואין היכר לבני רשות הרבים כלל אין לחוש כל כך אם אין מדליקין בטפח הסמוך לפתח ומ"מ המנהג להדליק בטפח הסמוך לפתח כמו בימיהם ואין לשנות אלא אם כן רבים בני הבית שעדיף יותר להדליק כל אחד במקום מיוחד מלערב הנרות ביחד ואין היכר כמה נרות מדליקין ומ"מ יזהר שלא להדליק במקום שמדליקין הנרות ...

It is a mitzvah to place [the Hanukkah light] in the hand-breadth closest to the entrance on the left, so as to have the mezuzah on the right and the Hanukkah light on the left. But if there is no mezuzah in the entrance, he should place [the Hanukkah light] on the right. If one places it in the doorway itself, he should place it on the leftmost half of the entrance. Rem"a: However nowadays, when all kindle inside, and there ... is no distinction for the people of the public

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain) • Wikisource Shulchan Aruch (CC-BY-SA)

6 אך יובן בהקדים ביאור

يادداشت به صفحه‌ای از اور هتوراه درباره ناخ ارجاع می‌دهد که این بخش آغازین توضیح در آن آمده است: نخستین يادداشت مامار می‌گوید که بخشی از آن در آنجا چاپ شده است.

يادداشت كهوت

ראה אוה"ח נ"ך ע' תקסט.

7 כל אשר חפץ ה' עשה

سرايئندة مزامير فرمانروايي نام چهارحرفی (ה', Havayah) را بر سراسر آفرینش می‌ستاید: «هر آنچه ה' خواست، انجام داد؛ در آسمان‌ها و بر زمین، در دریاها و همه ژرفاها.» مامار این را چنین می‌فهمد که آفرینش تنها از

بند 1

1 גר חנוכה

يادداشت گزارش می‌کند که نسخه خطي شماره 284 این مامار را با سال 5570 (1809-10) ثبت کرده است.

يادداشت كهوت

בבוכ 284 רשום: תק"ע. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר עם הגהות באוה"ח בראשית כרך ה התקמד, ב. הערות התקנב, א. ובכרך ז תתנו, ב. תתנה, ב (כנראה קיצורים). חלק באוה"ח נ"ך כרך א ע' תקסח ובאוה"ח נ"ך כרך ג ע' א'שנו. ראה דרך מצותיך מצות גר חנוכה עד, ב. סה"מ תרכ"ט (הוצאת השני"ב) ע' טז. וראה גם ד"ה ת"ר נ"ח תרמ"ג.

2 גר חנוכה מצוה להניחה

ר"ה (רבה) تعلیم می‌دهد که چراغ חנוکا را باید در فاصله‌ای کمتر از یک وجب از درگاه نهاد؛ و تلمוד (תלמוד, Talmud) نتیجه می‌گیرد که چراغ در سمت چپ قرار می‌گیرد، تا چراغ حנוکا در چپ و مزوزه (מזוזה, mezuzah) در راست باشد. این گفتار حسیدی (מאמר, maamar) می‌پرسد چرا قانون (הלכה, halachah) جای این دو را این‌گونه تقسیم می‌کند.

Shabbat 22a:2-3 שבת כ"ב א:ב-ג

אמר רבה: גר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח. והיא מנה לקה? רב אחא בריה דרבא אמר: מימין רב שמואל מדפתי אמר: משמאל. והילכתא משמאל, כדי שתהא גר חנוכה משמאל ומזוזה מימין. אמר רב יהודה אמר רב אסי אמר רב: אסור להרצות מצות קנגד גר חנוכה. כי אמריתא קמיה דשמואל, אמר לי: וכי גר קדושה יש בה? מתקיף לה רב יוסף: וכי דם קדושה יש בו? דתנא "ושפך ... וכסה" —

במה ששפך וכסה. שלא וכסנו ברגל, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

שבת כב, א.

3 מזוזה מימין וגר חנוכה משמאל

در آنجا این پرسش مطرح می‌شود: منورا در معبد مشخصاً در جنوب قرار داشت؛ پس چرا چراغ حנוכה در سمت چپ گذاشته می‌شود؟ يادداشت خواننده را برای بحث به آنجا ارجاع می‌دهد.

يادداشت كهوت

כגירסת הרי"ף והרמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ז ובשו"ע או"ח סי' תרעא. וראה בסה"מ הנחות תרי"ד תרט"ו ע' לו שהקשה הלא המנורה היתה בדרום דוקא למזרח גר חנוכה משמאל. ע"ש.

4 מזוזה מימין ו"ח משמאל

رامבام (רמב"ם) حکم می‌کند که چراغ در سمت چپ درگاه قرار گیرد، تا مزوزه در سمت راست و چراغ حנוکا در سمت چپ باشد؛ يادداشت كهوت (קה"ת) می‌گوید که عبارت‌بندی این מאמר مطابق همین قرائت است.

Mishneh Torah, Scroll of Esther and Hanukkah

4:7 משנה תורה, הלכות מגילה וחנוכה ד:ז

גר חנוכה מצוה להניחו על פתח ביתו מבחוץ בטפח הסמוך לפתח על שמאל הנכנס לבית כדי שתהיה מזוזה מימין וגר חנוכה משמאל. ואם היה דר בעליה מניחו בחלון הסמוכה לרשות הרבים. וגר חנוכה שהניחו למעלה מעשרים אמה לא עשה כלום לפי שאינו נכר:

12 שלכל הדברים יש חומר וצורה

יادداشت می‌گوید که این بحث دربارهٔ ماده و صورت از آنجا نقل شده است.

یادداشت كهوت

נעתק בסה"מ תרכ"ט (תשנ"ב) ע' יז. ובסה"מ תרמ"ד שם. בענין חומר וצורה ראה גם סה"מ תרנ"ו ע' שיח ואילך. ובסה"מ תרס"ג ע' קטו. בד"ה וישלח יעקב תרע"ג (בהמשך תער"ב). חלק עם הגהות מכאן נעתק בקונטרס עץ החיים בתחלתו. ובהערות שם מציין כ"ק אדמו"ר זי"ע לד"ה ויקם עדות ביעקב ת"ש ע' 52. ד"ה אלפים שנה תשי"א. בסה"מ תרס"ה ע' עד מציין לכאן. בסה"מ תרמ"ד ע' רט נוסף הגה"ה: [וי"ל בעולמות עליונים יותר הם אור וכלי].

13 יש חומר וצורה

יادداشت, دربارهٔ موضوع ماده و صورت, خواننده را به آنجا ارجاع می‌دهد. بخشی که از آن ستون آغاز می‌شود, از روحی سخن می‌گوید که در این جهان در بدن دمیده می‌شود و در آینده به‌طور کامل داده می‌شود, و عبارت **זהר (זהר)**, «روح را می‌کشد و روح را می‌آورد», را نقل می‌کند; این maamar نیز بعدتر از آن استفاده می‌کند.

یادداشت كهوت

ראה ה' יסודות פ"ב ה"ג. מו"נ ח"א פ"ז. בענין חומר וצורה ראה לקו"ת האוניו עב, ב.

14 יש חומר וצורה

موسی بن میمون (רמב"ם) آفرینش را به موجوداتی تقسیم می‌کند که از ماده و صورت ترکیب شده‌اند و پدید می‌آیند و از میان می‌روند: افلاک و ستارگانی که صورتشان ثابت است؛ و فرشتگانی که صورت‌اند, بی‌آنکه ماده‌ای داشته باشند. یادداشت كهوت برای توضیح ماده و صورتی که در اینجا از آن سخن می‌رود, به او استناد می‌کند.

Mishneh Torah, Foundations of the Torah 2:3
תורה, הלכות יסודי התורה ב'ג'

כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו נחלק לשלשה חלקים. מהן ברואים שהן מחברים מגלם וצורה והם היום ונקסדים תמיד כמו גופות האדם והבהמה והצמחים והממכות. ומהן ברואים שהן מחברים מגלם וצורה אבל אינן משתנים מגוף לגוף ומצורה לצורה כמו הראשונים אלא צורתן קבועה לעולם בגלגלם ואינן משתנים כמו אלו. והם הגלגלים והכוכבים שבהן. ואין גלגלם כשאר גלגלים ולא צורתם כשאר צורות. ומהן ברואים צורה בלא גלם ...

All that which the Holy One, blessed is He! created in His world, is divided into three types: (a) Composite creatures of matter and form; they are beings which undergo constant changes, as the bodies of man, beasts, plants and minerals; (b) Composite beings of matter and form which do not undergo changes of either body or form as the former, but their forms remain forever set in their body unchanged; they are: the planets and the stars around them; their matter is unlike ... other matter and their forms are

Torat Emet 363 (Public Domain) • Mishnah Torah, Yod ha-hazakah, trans. by Simon Glazer, 1927 (Public Domain)

15 או שמש וירח

حاشیه‌ای در آنجا مادهٔ موجودات آفریده‌شده را با استفاده از میدراش دربارهٔ آسمان‌ها توضیح می‌دهد: **ה' آتش و آب را گرفت و آنها را با هم آمیخت و آسمان‌ها از آنها ساخته شدند.** این مادهٔ آسمان‌هاست, یعنی جوهر آنها که از آتش و آب است؛ و هر آفریده‌ای نیز چنین است.

یادداشت كهوت

راه خواست' صورت می‌گیرد; امری که آن را با صورت اشیا پیوند خواهد داد.

Psalms 135:6 תהילים קל"ה:ו'

כל אשר יחפץ ה' עשה בשמים ובארץ בימים וכל־ההמות:

Whatsoever the L-RD pleased, that hath He done, In heaven; and in earth, in the seas and in all deeps

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים קלה, ו.

8 והנה החומר נברא בדבר ה'

یادداشت Kehot به جایی ارجاع می‌دهد که این موضوع در آنجا بیشتر توضیح داده شده است: Or HaTorah.

یادداشت كهوت

באזה"ת חנוכה כרך ה התקנ, א יש הערה לכאן. ובד"ה ויגש אליו תרמ"ד ע' רט עם הגהות. ובמאמרי הצ"צ הנחות תרי"ד תרט"ו ע' לו. המאמר הוא משנת תק"ע. ראה ברשימת המאמרים שם.

9 בדבר ה' שמים נעשו

سرایندهٔ مزامیر آفریدگار را می‌ستاید: «به کلام' آسمان‌ها پدید آمدند و به تقیس دهان او همهٔ سیاهشان.» این آفرینش از راه گفتار است؛ و **مאמר** آن را با مادهٔ اشیا پیوند خواهد داد.

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו'

בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כלי־צבאם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים לג, ו. באזה"ת שמות ע' ק. בסה"מ תרס"ט ע' קפט מציין לכאן.

2 بند

10 ובע"מ נברא העולם

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

אבות ה', א.

11 ובע"מ נברא העולם

מישנא (משנה) تعلیم می‌دهد که جهان با ده گفتار آفریده شد و می‌پرسد چرا چنین شد, درحالی‌که یک گفتار کافی بود. این گفتار حسیدی (مאמר, maamar) از این نکته بهره می‌گیرد تا تأکید کند که جهان از راه گفتار آفریده شد.

Pirkei Avot 5:1 משנה אבות ה'א'

בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה תלמוד לומר, והלא במאמר אחד יכול להבראות. אלא להפרע מן הרשעים שמאבדו את העולם שנברא בעשרה מאמרות, ולתן שכר טוב לצדיקים שמקיימו את העולם שנברא בעשרה מאמרות:

With ten utterances the world was created. And what does this teach, for surely it could have been created with one utterance? But this was so in order to punish the wicked who destroy the world that was created with ten utterances, And to give a good reward to the righteous who maintain the world that was created with ten utterances

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

בסה"מ תרמ"ד שם נוסף [וי"ל ענין החומר של הנבראים הוא כמ"ש במדרש על השמים נטל אש ומים] (ופתרן) זה בזה ומהם נעשה השמים, וזהו החומר של השמים פי' עצם השמים שהוא מאש וממים וכן יובן בכל נברא כו'.

16 השמים והארץ הם כדורים

عبارت اینجا از Avodah Zarah 3a:5-6 نقل شده است؛ متن در زیر آمده است.

Avodah Zarah 3a:5-6 עבודה זרה ג' א:ה-ו'

... רבונן של עולם, כלום יש אב שמעיד על בנו? דקתיב: "בני בכורי ישראל". אמר להם הקדוש ברוך הוא: שמים וארץ נעידו בהם שקיימו את התורה כולה. אומרים לקניו: רבונן של עולם, שמים וארץ נוגעין בעדותן, שנאמר: "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שקמתי", (דאמר) [ואמר] רבי שמעון בן לקיש: מאי דקתיב: "ויהי ערב ויהי בקר יום הששי"? מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, ואמר: אם ישראל מקבלין את ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Avodah Zarah 41a עבודה זרה מ"א א

יادداشت كهوت

ראה ירושלמי ע"ז ג, א. וראה ע"ז מא, א תוס' ד"ה ככדור.

17 השמים והארץ הם כדורים

تلمود اورشليمي روايت می‌کند که اسکندر مقدونی (אלכסندر مוקدون) چنان بالا رفت که جهان را به شکل گوی دید؛ ازاین‌رو او را با گویی در دست تصویر می‌کردند. یادداشت كهوت برای شکل كروي آسمان و زمین که در اینجا به آن اشاره شده، به این روایت استناد می‌کند.

Jerusalem Talmud Avodah Zarah 3:1 תלמוד ירושלמי עבודה זרה ג' א:

18 ומן הארץ לרקיע כו'

حاشیه‌ای در آنجا می‌افزاید: «پس باید شکل سطح را متناسب با چنین فاصله‌ای تصور کرد.»

يادداشت كهوت

בסה"מ תרמ"ד שם נוסף: נמצא צ"ל ציור השטח ע"ד ריחוק כזה.

19 והשמש והירח הם גלגלים מאירים כו'

יادداشت می‌گوید که توضیحی بر این بخش در آنجا آمده است.

يادداشت كهوت

בסה"מ תרכ"ש (תשנ"ב) ע' יז ואילך יש ביאור לכאן.

20 וכן עד"ז בכל דבר נברא

حاشیه‌ای در آنجا می‌افزاید که در قلمروهای جماد، گیاه، حیوان و انسان، شیوة شکل هر چیز - طول و عرض آن، اینکه شاخ دارد یا مثلی است - صورت آن است.

يادداشت كهوت

בסה"מ תרמ"ד שם נוסף: ודצח"מ אופן ציורו שיהי' כך בארכו ורחבו או בעל קרנות או משולש ז"ע הציור.

21 آدم پسری به دنیا آورد «به شباهت خود، به صورت خویش». این گفتار حسیدی این عبارت را برای صورت خاص هر یک از آفریده‌ها به‌کار می‌گیرد.

Genesis 5:3 בראשית ה':ג'

וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמָאתָּ שָׁנָה וַיֻּלְּד בְּדִמּוּתוֹ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת: And Adam lived a hundred and thirty years, and begot a son in his own likeness, after his image; and called his name Seth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 3

22 יהי اور

«و ה' گفت: "נור باشد", و نور شد.» این گفتار را مئامار منشأ پدید آمدن خود نور می‌داند؛ چیزی که از نیستی پدید آمد.

Genesis 1:3 בראשית א':ג'

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר:

And G-d said: 'Let there be light.' And there was light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 יהי רקיע

«و ה' گفت: "در میان آب‌ها گستره‌ای باشد."» این گفتار گستره را پدید آورد؛ اما به گفتهٔ مئامار، شکل آن از خواستِ ה' پدید آمد.

Genesis 1:6 בראשית א':ו'

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מְבָדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם:

And G-d said: 'Let there be a firmament in the midst of the 'waters, and let it divide the waters from the waters

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 נתהווה הרקיע מאין ליש

حاشیهٔ آن‌جا منابع موازی را گرد می‌آورد و می‌گوید گفتار کلي واحد به ده گفتار تقسیم شد تا وجود «چیزی» را پدید آورد؛ این تقسیم به قدرت بی‌نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof) انجام گرفت. همچنین پیشنهاد می‌کند که مقصود این‌جا نیز همین است.

يادداشت كهوت

בסה"מ תרמ"ד שם נוסף [ע' בתו"א ד"ה מזווה מימין] [הכוונה לכאן] ובהביאור הג' לד"ה יביאו לבוש מל' ובלקו"ת בהביאור לד"ה לבתני דרוש הב'. ועמ"ש בד"ה להבין ע' מצות [אכילת] המצה מ"ג, ובד"ה מה רבו מעשיך ה' מ"ד, שהמאמר א' הוא הכלל, ונפרטו בע"מ להיות מציאות היש, ונפרטו בכח הא"ס, וי"ל שכמו"כ הכוונה כאן וד"ל].

25 אופן צורת הרקיע . . בחפץ ה'

آن بخش می‌پرسد چرا آفرینش «چیزی از هیچ» نامیده می‌شود و در پاسخ می‌گوید: «زیرا خورشید و سپر، نام چهارحرفی (ח', Havayah) و نام אלקים (אלקים, Elokim) است». Havayah همچون خود خورشید است و Elokim همچون سپری که آن را می‌پوشاند تا تنها پرتوی از آن بتابد؛ بی‌وجود سپر، آن پرتو در سرچشمهٔ خود محو می‌شد. این همان نقشی است که maamar برای Elokim در پدیدارشدن جهان به صورت «چیزی» قائل است.

يادداشت كهوت

ראה לקו"ת ר"ה נה, סע"א ועד"ז היו העולמות. ראה באוה"ת כרך 2 תתתנח, ב דמ"ש בלקו"ת שם מתאחד עם מש"כ שהצורה נעשה בחפץ ה' בחי' מה שעלה במחשבה והחומר והעשי' נתהווה מהדבור יש מאין והיינו בגשמיות כפי הצורה הרוחני' שנתהווה ע"י המחשבה והרצון שהי' עיגול השמים כמו ע"ס דעגולים דאצי' או בריאה, ע"ש. ובסה"מ תרמ"ד ע' רי נוסף: עד"מ או ציור שארי פרטי הנבראי' דדצח"מ: בדמותו.

26 בחפץ ה' שלא בא לכלל גילוי

آن maamar می‌گوید که **תורה اور** در این‌جا خواستِ ה' را مرتبةٔ **סובב** می‌داند و صورت را شکل بیرونی مده، مانند آسمان‌های گرد و کروی، که مشخصاً از **סובב** سرچشمه می‌گیرد؛ حال آن‌که در جای دیگری، صورت نیروی حیات درون مخلوق دانسته می‌شود که از **مملأ** سرچشمه دارد.

يادداشت كهوت

בד"ה ביום השמיני ע"ת"ר כי "ושם מבואר [בתו"א] דבחי' חפץ ה' זהו בחי' סוכ"ע, וענין הצורה פ"י שם צורת החומר וכמו השמים בצירורו שהוא עגולי וכדורי וכה"ג בכל דבר הצירור שלו שזהו מבחי' הסובב דוקא כו', והמבואר כאן הוא שהצורה הוא החיות שבהנברא והוא מבחי' ממכ"ע כו', ועמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו רס"ג עכ"ל.

27 והנה מה שנברא החומר במאמר

יادداشت Kehot به جایی ارجاع می‌دهد که این موضوع در آنجا بیشتر توضیح داده شده است: Or HaTorah.

یادداشت كهوت

באה"ת חנוכה כרך ה תתקנ, ב יש הערה לכאן.

28 והנה מה שנברא החומר במאמר

יادداشت Kehot به جایی ارجاع می‌دهد که این موضوع در آنجا بیشتر توضیح داده شده است: Or HaTorah.

یادداشت كهوت

באה"ת חנוכה כרך ה תתקנ, ב יש הערה לכאן.

29

آدم پسری «به شباهت خود و مطابق صورت خود» به دنیا آورد. مثمار این عبارت را برای شکلی خاص گستره به کار می‌برد؛ شکلی که از خواستِ ه' پدید می‌آید.

Genesis 5:3 برآشית ה':ג

וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה שָׁנָה וַיֻּלְד בְּדִמּוּתוֹ קֶצֶלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת:

And Adam lived a hundred and thirty years, and begot a son in his own likeness, after his image; and called his name Seth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 بند

30 הוא מפני

حاشیه‌ای در آنجا توضیح می‌دهد: اگر عوالم چنان‌که در خواستِ ه' مندرج‌اند آشکار می‌شدند، هیچ «هستی» مادی‌ای نمی‌توانست وجود داشته باشد؛ جهان روحانی و در مقام خوندنی‌گری می‌بود، همان‌گونه که در سراسر زنجیرهٔ عوالم، معلول در برابر علتِ خود در مقام خوندنی‌گری است؛ مانند عواطفی که هنگام دیدن خوبی چیزی از عقل زاده می‌شوند.

یادداشت كهوت

בסה"מ תרמ"ד ע' רי נוסף: הוא מפני (שאם ה' מתגלים העולמות כמו שהם כלולים ועומדים בבחי' חפץ ה') אז לא ה' יכול להיות התהוות היש הגשמי רק שהי' העולם רוחני והי' בבחי' ביטול במציאות ממש, וכמו שאנו רואים בכל בחי' השתלשלות עו"ע שהעלול בטל לעילה כמו למשל מדות משכל שהמדות נולדים מן השכל, וכמו שאנו רואים שאם מתבונן בשכלו שהדבר ההוא טוב לפניו אזי נולד לו אהבה לזה, ע"ש עוד בזה.

31 שהי' העולם בטל במציאות ממש

در آنجا «در وجود خود در مقام خوندنی‌گری» همچون عوالم پنهانی توضیح داده شده است که آشکار نیستند.

یادداشت كهوت

באה"ת פ' שלח ע' תקיב "ופי' בטל במציאות היינו ע"ד עלמין סתימין דלא אתגליין". ובקונטרס עה"ח שם ע' 16 "כמו עולם האצילות וכמו עלמין דאתכסיא בכלל שבטלים במציאות ולא ה' בבחי' נבראים דעדאת"ג כו') לפי שהי' מקבל מבחי' חכ' שהוא בחי' ביטול איהו וחיותהי' חד". בהמשך תער"ב ח"א פ' רכא מבאר זה "והכוונה שם [בתו"א כאן] על הביטול במהות היש כו', שהרי גם ההארה דבחי' דבר ה' פועל ג"כ הביטול בהנברא כו', וענין הצורה שמבחי' חפץ ה' הוא להיות הביטול בעצם המהות כו' וכמ"ש במ"א"

ע"ש. וראה גם בסה"מ תרס"ח בד"ה שובה ישראל ע' יח ושם מציין גם לעיין בד"ה בשעה שהקדימו תרס"ג.

32 כי הוא צוה ונבראו

سرایندهٔ مزمور، آسمان‌ها و همهٔ سپاهیان‌شان، فرشتگان، خورشید، ماه و ستارگان را فرامی‌خواند تا ه' را بستانند: «نام چهارحرفی (ה'), Havayah) را بستانند، زیرا او فرمان داد و آنان آفریده شدند». مالمار «فرمان داد» را فرمانِ پادشاه می‌خواند؛ فرمانی که از طریق آن، تنها نام ه', نه حضورِ او، به مخلوقات می‌رسد.

Psalms 148:5 תהילים קמ"ח:ה'

יְהַלְלוּ אֱת־שֵׁם ה' כִּי הוּא צִוָּה וַיִּבְרָאוּ:

Let them praise the name of the L-RD; For He commanded, and they were created

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים קמח, ה.

33 פ'י צוה מלשון מצות המלך

پیشنهاد می‌کند که فرمان‌دادن از آن کسی است که متعالی و صاحبِ فرمانروایی است، چنان‌که پادشاهِ فرمانروا می‌دهد و حکم می‌کند؛ و نظیرِ آن در بالا، گفتارِ برینِ فرمانروایی است.

Bava Batra 159a:10 בבא בתרא קמ"ט א':י'

ומאי קושניא? דלמא גזירת מלך היא, דאיהו לא מהימן, ואמריני מהימני - ולאו משום דמשקרי! דאי לא תימא הכי, משה ואהרן לחותנם - משום דלא מהימני הוא! אלא גזירת מלך הוא שלא יעידו להם, הךא נמי - גזירת מלך הוא שלא יעיד על קתב נדו לחותנו!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت كهوت

בקונטרס עץ החיים שם "י"ל דענין הצווי שייך במי שמתנשא ויש לו ממשלה ושלטה וכמו"כ הו"ע באשר דבר מלך שלטון שמצוה וגזר אומר, והדוגמא למעלה הוא בחי' הדבור עליון דבחי' מל". ראה ב"ב קנט, א "גזירת המלך".

34 מלכותך מכ"ע

«فرمانروایی تو فرمانروایی بر همهٔ عوالم است.» مالمار این آیه را همراه با این عبارت نقل می‌کند که «پادشاهی بدون مردم وجود ندارد»، تا نشان دهد که فرمانروایی (מלכות, Malchus) از بالا، از طریق نام، حکمرانی می‌کند، نه با حضور داشتن در میانِ تابعانش.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מַלְכוּתְךָ מִלְכוּת קְלִי-עֲלָמִים וּמִשְׁלֶתְךָ בְּכָל-דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 אין מלך בלא עם

آن بخش نام **אלקים** را به معنای فرمانروایی توضیح می‌دهد، «زیرا هیچ پادشاهی بدون مردمی نیست»: به‌واسطهٔ انقباض‌های آن، «هستی»‌ای جداگانه می‌تواند وجود یابد تا پس از آن آن «هستی» در برابر «نیستی» در مقام خوندنی‌گری قرار گیرد. این صفت همچنین **שכינה** (Shechinah) نامیده می‌شود، زیرا در میانِ آفریده‌ها سکونت دارد.

یادداشت كهوت

נסמן לעיל ה, א. לקמן עג, ד.

36 בבחי' שם בלבד

پیشنهاد می‌کند که «نام» شاید حروفِ گفتارِ برین باشد، زیرا نام از حروف است؛ یا به احتمالِ بیشتر، نور فراگیری باشد که از تعالی **ה'** می‌تابد و نیروی اصلی پدیدآوردن موجودات است، و «کلام **ה'**» پرتوی از نام او باشد.

یادداشتِ كهوت

ראה בקונטרס עה"ח שם "וענין השם נ"ל שהן אותיות דבור העליון דשם הוא אותיות, ויותר נראה דהשם הוא בחי' האור מקיף שמאיר מבחי' הרוממות שזה עיקר כח ההתהוות, ובחי' דבר ה' זהו הארה מבחי' שמו שמהווה כנ"ל כו'".

بند 5

37 יהללו את שם ה'

سرایندهٔ مزامیر آسمان‌ها و سپاهیان‌شان را فرا می‌خواند: «نام **ה'** (نام چهارحرفی, Havayah) را بستانید، زیرا او فرمان داد و آنان آفریده شدند.» این گفتار تعلیمی (مأמר, maamar) تأکید آیه بر «نام **ה'**» را نکتهٔ کلیدی می‌داند: آفرینش فقط نام او را آشکار می‌کند، همان‌گونه که نام پادشاه بر سرزمینش خوانده می‌شود.

Psalms 148:5 תהילים קמ"ח:ה'

יהללו את־שם ה' כי הוא צוה ונבראו:

Let them praise the name of the L-RD; For He commanded, and they were created

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشتِ كهوت

תהלים קמח, ה'.

38 כח הפועל בנפעל

در آن‌جا توضیح داده شده است که نمی‌توان گفت ذات **ה'** عوالم را «آفرید»، زیرا فعل **ברא** دلالت دارد بر نیروی سازنده در ساخته‌شده و فقط دربارهٔ نام‌های او، مانند نام **אלקים** (אלקים, Elokim)، به‌کار می‌رود؛ دربارهٔ ذات او فقط می‌توان گفت: «او فرمان داد و آنان آفریده شدند»، زیرا حتی نور فراگیر نیز فقط «نام او به‌تعالی» است.

یادداشتِ كهوت

ראה לקמן צו, ג במ"מ. סה"מ תרנ"ד ע' רי ואילך.

39 שר של מים שר של כו'

مدراش از فرشتگانی سخن می‌گوید که بر عناصر سرداری می‌کنند: میکائیل (מיכאל), سردار برف, و جبرئیل (גבריאל), سردار آتش؛ و **ה'** میان آن دو صلح برقرار می‌کند. یادداشت **קה"ת** (Kehot) در اینجا برای عبارت «سردار آب» به آن استناد می‌کند.

Shir HaShirim Rabbah 3:11–12 שיר השירים רבה ג':י"א-י"ב

... ודמות החיות מראיהם כגחלי אש, וקתיב (יחזקאל א, יד): והחיות יצוא ושוב כמראה הנהן, ולא זה מכבה זה ולא זה מכבה זה. מכאן שר של שלג, ונבריא של אש, ולא זה מכבה זה ולא זה מזיק זה. אמר רבי אביו לא סוף דבר בין מלאך למלאך, אלא אפלו בין מלאך אחד שחקציו שלג וחקציו אש הקדוש ברוך הוא עושה שלום ביניהן, ואית לקה חמם אפיו, ואלו הן (דניאל י, ו): וגויתו כתרשיש ופניו כמראה ברק, ולא זה מזיק זה. כתוב אחד אומר (תהלים קד, ג): ...

Emerge, daughters of Zion, and gaze at King Solomon, at “the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding, and on the day of the rejoicing of his heart” (Song of Songs 3:11). “Emerge, daughters of Zion, and gaze,” sons who are conspicuous [metzuyananim] for me in haircut, in circumcision, in ritual fringes; “at King Solomon [Shlomo],”

at the King who created perfect [shelemot] creations. He created the sun and the moon in their completeness, the stars ... and the constellations in their completeness. Bar Kappara Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

یادداشتِ كهوت

ראה שהש"ר ג, יא.

40 שהם משמרי האופנים

یادداشت Kehot به جایی ارجاع می‌دهد که این موضوع در آنجا بیشتر توضیح داده شده است: Etz Chaim.

یادداشتِ كهوت

ראה ע"ח שער קיצור אבי"ע פ"ט.

بند 6

41 עד המלאכים שהם שכלים נבדלים

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشتِ كهوت

ראה מורה נבוכים ח"ב פ"ב. עיקרים מאמר ב פל"א.

42 פני ארי' פני שור

در رؤیای مرکبِ حزقیال (יחזקאל), هر موجود زنده چهرهٔ انسانی دارد, چهرهٔ شیری در سمت راست, چهرهٔ گاو در سمت چپ و چهرهٔ عقابی. این amar'a شیر و گاو را با فرشتگان برتر, یعنی «عقول مجرد», یکی می‌داند.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י'

ודמות פניהם פני אדם ופני ארניה אליהמיו לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתם ופני נשר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 ונגלה כבוד ה'

یادداشت می‌گوید که اور هتوراه (اور התורה) دربارهٔ این قطعه توضیحی دارد.

یادداشتِ كهوت

באוה"ת חנוכה כרך תתקנד, א יש הערה לכאן.

44 ונגלה כבוד ה'

اشعيا (ישעיהו) در پیشگویی تسلی‌بخش خود پیشگویی می‌کند: «جلال **ה'** آشکار خواهد شد, و همهٔ بشر با هم خواهند دید.» این amar'a این را مقصود آفرینش می‌داند: اینکه جلال **ה'** در پایین آشکار شود, همان‌گونه که در بالا آشکار است.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ':ה'

ונגלה כבוד ה' וראו כל־בשר יחדו כי פי ה' דבר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

کوهِلس (קהלת) می‌گوید: «نگهبانی بالاتر از بلندپایگان مراقبت می‌کند, و بالاتر از آنان نیز بلندپایگانی هستند»؛ سخن از مراتب اقتدار است. این

45

amar این کلمات را بر مراتب صعودی موجودات آفریده شده تطبیق می دهد.

Ecclesiastes 5:7 קהלת ה':ז

אם-עשק רש וגזל משפט וצדק תראה במדינה אליה תמה עליהם כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם:

If thou seest the oppression of the poor, and the violent perverting of justice and righteousness in the state, marvel not at the matter; for one higher than the high watcheth, and there are higher than they.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 7

46 כי עין בעין יראו

اشعيا پیشگویی می کند که نگهبانان صهیون با هم سرود خواهند خواند، زیرا «چشم در برابر چشم بازگشت نام چهارحرفی (ה', Havayah) به صهیون را خواهند دید». این **مאמר** (maamar) آن را ظهور آشکار زمان آینده می داند؛ ظهوری که به خدمت ما در زمان حاضر وابسته است.

Isaiah 52:8 ישעיהו נ"ב:ח

קול צפנך נשאו קול יחדו ירינו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע'י נב, ח.

47 היום לעשותם

موسی (مשה) به اسرائیل می گوید فرمان ها را به جا آورند: «فرمان هایی را که امروز به شما می دهم تا به جا آورید.» تلمود (עירובין 22a) چنین می خواند: امروز، در این جهان، برای به جا آوردن آنها؛ و فردا، در جهان آینده، برای دریافت پاداششان.

Deuteronomy 7:11 דברים ז':יא

ושמרת את המצוה ואת החקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם:

Thou shalt therefore keep the commandment, and the statutes, and the ordinances, which I command thee this day, to do them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 וכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב . . להמשיך בחלקו

میشتا (משנה) می آموزد که همه اسرائیل در جهان آینده سهمی دارند. این **مאמר** «سهم» را سهم هر فرد از آشکارگی آینده می داند؛ سهمی که خود او باید آن را فرود آورد.

Sanhedrin 90a:15 סנהדרין צ' א:ט"ו

מתני' קל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר: "ועמד קלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר משעי מעשה ידי להתפאר". ואלו שאין להם חלק לעולם הבא: האומר אין תחיית המתים מן התורה, ואין תורה מן השמים, ואפיקורוס.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

סנהדרין צ, א. رאה באוה"ת וירא כרך 2 תתשפד, ב שמציין לכאן: ועוה"ב נק, ארץ כמ"ש ועמד כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ, ולהמשיך בחלקו זהו ענין והשביחה".

49 כי אני הוי' לא שנית

«زیرا من، ה', دگرگون نشده ام.» این **مאמר** به این آیه استناد می کند تا نشان دهد که آفرینش جهان هیچ تغییری در ه' پدید نیاورد.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו

כי אני ה' לא שניתי ואתם בני-יעקב לא קליتمם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 וכחשיכה כאורה

داوود (דוד) به ه' می گوید که هیچ تاریکی ای نمی تواند او را از دید ه' پنهان کند: «حتی تاریکی برای تو تاریک نیست؛ شب همچون روز می درخشد؛ تاریکی همچون روشنائی است.» این **مאמר** به آن استناد می کند تا نشان دهد که جهان هیچ چیز را از ه' پنهان نمی کند.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גם-חשך לא-יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 קמיה כולא כלא חשיב

زهر (זהר) می گوید که ه' ریشه همه عوالم است و «هرچه در پیشگاه اوست هیچ به شمار می آید»، چنان که در دانیال (دنیאל) آمده است: «همه ساکنان زمین هیچ به شمار می آیند.» این **مאמר** از آن نتیجه می گیرد که بالا و پایین در پیشگاه او برابرند.

Zohar, Introduction 20:188–22:199 ספר הזהר, הקדמה

כ:קפ"ח-כ"ב:קצ"ט

The genuine type is that which makes a man fear his Master because He is the mighty ruler, the rock and foundation of all worlds, before whom all existing things are as nought, as it has been said: "and all the inhabitants of the earth are as nought" (Dan. 4, 32), and place his goal in that spot which is called yir'ah (fear).

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

بند 8

52 ופי' מכל אלקים

توضیح می دهد که مقصود اینجا پاسخ به این پرسش است که چگونه می توان گفت ه' «از همه اלקים بزرگتر است»، و آنجا مطلب را به تفصیل و به شیوه ای دیگر شرح می دهد.

یادداشت کھوت

ראה אוה"ת פי' יתרו ע' תשמא. שהכוונה כאן לתרץ דאיך שייך כי גדול הוי' מכל אלקים, ע"ש בארוכה שפי' באופן אחר, וראה שם ע' תשנז.

53 כי אני ידעתי כי גדול

سراینده مزامیر اعلام می کند: «زیرا می دانم که نام چهارحرفی (ה', Havayah) بزرگ است، و ه' ما برتر از همه معبودان (אלקים, elohim) است.» به روشنی، مقصود از «معبودان» معبودان ملت هاست؛ این گفتار حسیدی (مאמר, maamar), اלקים را ۱۲۰ ترکیب نام اלקים (אלקים, Elokim) می خواند که ه' بر آنها فرمان می راند، و «من» ی که می داند، جماعت اسرائیل است.

Psalms 135:5 תהילים קל"ה:ה

כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדנינו מכל-אלקים:

For I know that the L-RD is great, And that our L-rd is above
all gods

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کیهوت

تعالیم کیهوت، ه.

54 عوب ه' את הארץ

در رؤیای حزقیال، بزرگان اسرائیل که در تاریکی بت‌ها را می‌پرستند، می‌گویند: «ه' ما را نمی‌بیند؛ ه' این سرزمین را ترک کرده است.» این **مأمر** این سخنان را بیانگر دیدگاه کسانی می‌داند که نمی‌بینند ه' بر جهان فرمان می‌راند.

Ezekiel 8:12 יחזקאל ח':י"ב

וַיֹּאמֶר אֵלַי הָרְאִיתָ בְּוֶאֶדָם אֲשֶׁר זָכַנִי בֵּית־יִשְׂרָאֵל עֲשִׂים בְּחֹשֶׁךְ אֵישׁ בְּחֹדְרֵי מִשְׁכְּבֹתָו כִּי אֹמְרִים אֵין ה' רָאָה אֶת־נֹפְעֵי עֹבֵב ה' אֶת־הָאָרֶץ:

Then said He unto me: 'Son of man, hast thou seen what the elders of the house of Israel do in the dark, every man in his chambers of imagery? for they say: The L-RD seeth us not, 'the L-RD hath forsaken the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کیهوت

יחזקאל ח, יב.

55 לא ידעתי את ה'

فرعون در پاسخ به موسی (مשה) و هارون (אהרן) می‌گوید: «ه' کیست که به صدای او گوش دهم؟ من ه' را نمی‌شناسم.» این **مأمر** سخنان او را امتناع از به رسمیت شناختن نام ه' می‌خواند.

Exodus 5:2 שמות ה':ב

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמְעֶ בְּקוֹלִי לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת־ה' וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:

And Pharaoh said: 'Who is the L-RD, that I should hearken unto His voice to let Israel go? I know not the L-RD, and 'moreover I will not let Israel go

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کیهوت

سמות ه, ب.

56 אחרי שנתגייר

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کیهوت

ראה דברים رבה א, ח.

57 אחר שנתגייר

مجموعه تفسیری مدراش (Midrash, מדרש) می‌گوید که یثرو (יתרו) به‌درستی می‌توانست بگوید «اکنون می‌دانم»: او همه معايد بت‌پرستی جهان را گشته و هیچ چیز حقیقی در آنها نیافته بود، و تنها آن‌گاه آمد و به یهودیت گروید. (یادداشت Kehot ارجاع 1:8 را چاپ می‌کند؛ بر اساس شماره‌گذاری Sefaria، این بخش 1:5 است.)

Devarim Rabbah 1:5 דברים رבה א':ה'

58 עתה ידעתי כי גדול ה'

یثرو، با شنیدن همه آنچه ه' برای اسرائیل انجام داده بود، گفت: «اکنون می‌دانم که ه' از همه معبودان بزرگتر است؛» این **مأمر** این سخن را به رسمیت شناختن فرمانروایی ه' بر همه نیروهای پنهان‌ساز می‌خواند.

(یادداشت Kehot ارجاع 18:1 را چاپ می‌کند؛ این کلمات در آیه 11 آمده‌اند.)

Exodus 18:11 שמות י"ח:י"א

עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל ה' מִכָּל־הָאֱלֹהִים כִּי בַדָּבָר אֲשֶׁר זָדוּ עָלֵיהֶם:

Now I know that the L-RD is greater than all gods; yea, for 'that they dealt proudly against them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کیهوت

سמות יח, א. رאה לקו"ש חט"ז ע' 201 הערה 73.

59 כל אשר חפץ הוי' נמשך ועשה גם בשמים ובארץ

«هرچه ه' خواست، انجام داد، در آسمان‌ها و بر زمین.» این **مأمر** این آیه را چنین می‌خواند که خواست ه' به آسمان و زمین می‌رسد و به هر چیز صورت آن را می‌بخشد.

Psalms 135:6 תהילים קל"ה:ו

כָּל אֲשֶׁר־חָפֵץ ה' עָשָׂה בַשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיָּמִים וּכְלִי־תַהֲמוֹת:

Whatsoever the L-RD pleased, that hath He done, In heaven ;and in earth, in the seas and in all deeps

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 9

60 שיתף מדה"ר

راشی (רש"י) توضیح می‌دهد چرا در روایت آفرینش آمده است «**אלקים** (Elokim) آفرید» و نه نام چهارحرفی (ה', Havayah): در آغاز ه' اندیشید جهان را با صفت داوری بیافریند، دید که جهان تاپ آن را نمی‌آورد، و صفت رحمت را مقدم داشت و آن را به صفت داوری پیوند زد؛ چنان‌که در عبارت «در روزی که ه' **אלקים** زمین و آسمان را ساخت» آمده است. این **مأمر** (maamar) بر این تعلیم بنا می‌شود.

Rashi on Genesis 1:1:3 רש"י על בראשית א':א':ג'

برא **אלקים** ולא נֶאֱמַר בְּרָא ה', שֶׁבְּתַחֲלָה עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לְבְרָאתָו בְּמִדַּת הַדִּין, רָאָה שְׂאֵין הָעוֹלָם מְתַקֵּן, הַקָּדִים מִדַּת רַחֲמִים וְשֶׁתַּפָּה לְמַה"ד, וְהִינֵנו דֹּכְתִּיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹקִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

ברא **אלהים** GOD [AS JUDGE] CREATED — It does not state 'ברא ה' "The L-rd (the Merciful One) created, because at first" G-d intended to create it (the world) to be placed under the attribute (rule) of strict justice, but He realised that the world could not thus endure and therefore gave precedence to Divine Mercy allying it with Divine Justice. It is to this that what is written in (Genesis 2:4) alludes — "In the day that 'the L-rd G-d made earth and heaven

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

61 ביום עשות ה' אלקים

«در روزی که ه' **אלקים** زمین و آسمان را ساخت.» پس از شش روزی که در وصفشان فقط از **אלקים** سخن رفته است، این آیه ه', نام رحمت، را به **אלקים** پیوند می‌دهد.

Genesis 2:4 בראשית ב':ד'

אֵלֶּה תּוֹלְדֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹקִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made

house.” Whereupon the Holy One, blessed be He, rebuked ... him, saying: Your father mourns for
Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Midrash Tanhuma-
Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY)

70 כדאיתא בגמרא

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

ראה ב"ר פ', פז, ג. ובתנחומא וישב ח.

71 ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה

پس از آنکه پوتیفار همه چیز را به دست یوسف (یوسف) سپرد، تورات می افزاید: «و یوسف خوش اندام و خوش سیما بود»؛ این عبارت زمینه ساز ماجرای پس از آن است. **مדרش** (Midrash) درباره این آیه، سرچشمه آموزه **مאמר** (maamar) است که یوسف موهایش را فر می داد.

Genesis 39:6 براسایت ל"ט:ו

וַיַּעַזֵּב כָּל־אֲשֵׁר־לוֹ בְּיַד־יוֹסֵף וְלֹא־יָדַע אֹתוֹ מֵאוֹמֶה כִּי אִם־הֶלֶם אֲשֶׁר־הוּא אוֹכֵל וְיֵהִי יוֹסֵף יָפֶה־תֹּאֵר וְיִפֶּה מְרָאֶה:

And he left all that he had in Joseph's hand; and, having him, he knew not aught save the bread which he did eat. And Joseph was of beautiful form, and fair to look upon.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה

درباره عبارت «همسر اربابش به او چشم دوخت»، **مדרش** به عبارت «یوسف خوش اندام بود» بازمی گرد: او مانند پهلوانی بود که در خیابان ایستاده، به چشمانش سرمه می کشید و موهایش را مرتب می کرد؛ به او گفتند: «اگر چنین نیرومندی، این هم یک خرس؛ برو و با آن بجنگ.» **مאמר** این روایت را در پیوند با توجه یوسف به موهایش نقل می کند.

Bereshit Rabbah 87:3 براسایت רבה פ"ז:ג'

(ایوب لد) לכן אנשי לבב שמעו לי מה היא אומנתו של הקב"ה? כי פועל אדם ישלם לו. ר' מאיר ור' יהודה ור' שמעון, ותשא אשת אדוניו את עיניה, מה כתיב למעלה מן הענין, ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה, לגבור שהיה עומד בשוק וממשמש בעיניו, ומתקן בשערו, ומתלה בעקיבו. אמר: לי נאה, לי יאי, נאה, גבור. אמרו ליה: אי את גבור, אי את יאי, הא דובא קמד קופצה :

His master's wife cast her eyes.” “Therefore, men of heart, “hear me” (Job 34:10) – what is the craft of the Holy One blessed be He? “For He pays a person for his action” (Job 34:11) – [as stated by] Rabbi Meir, Rabbi Yehuda, and Rabbi Shimon.84:7, where these Sages state what slanderous reports Joseph brought to Jacob about his brothers. The midrash there asserts that the challenges later faced by Joseph, including his encounter with Potiphar's wife, was punishment for his slandering his brothers. “His master's ... wife cast her

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

73 ותשא אשת אדוניו

«و پس از این امور بود که همسر اربابش به یوسف چشم دوخت.» **مדרش** عبارت «پس از این امور» را پیامد توجه یوسف به ظاهرش می خواند و **مאמר** نیز برای همین به آن استناد می کند.

Genesis 39:7 براسایت ל"ט:ז

וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֲשֶׁת־אֲדֹנָיו אֶת־עֵינֶיהָ אֶל־יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שְׂכָבָה עִמִּי:

And it came to pass after these things, that his master's wife cast her eyes upon Joseph; and she said: 'Lie with me'
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 טעמו וראה

داوود (דוד) کسانی را که از ه' می ترسند فرا می خواند: «بچشید و ببینید که نام چهارحرفی (ה', Havayah) نیکوست؛ خوشا به حال کسی که به او پناه می برد.» **مאמר** «چشیدن» را به شیرینی ای تعبیر می کند که انسان باید پس از دگرگونی دلش به چشیدن آن برسد؛ همان چشیدن تلخی به مثابه شیرینی در زوهار (זהר).

Psalms 34:9 تهילים ל"ד:ט

טעמו וראה כי טוב ה' אשרי הקבר יחסה-בו:

O consider and see that the L-RD is good; Happy is the man that taketh refuge in Him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

تهילים לד, ט.

75 אז תתענג על הוי"ה

اشعيا (ישعיהו) به کسانی که روز شبات (שבת, Shabbos) را گرامی می دارند وعده می دهد: «آنگاه از ه' لذت خواهید برد.» **مאמר** از این آیه برای بیان لذتی بهره می گیرد که جای لذت های دنیوی را می گیرد.

Isaiah 58:14 ישעיהו נ"ח:יד

אָז תִּתְעַנֵּג עַל־ה' וְהִרְכַּבְתִּיד עַל־[בְּמָתִי] (במوت) אֶרֶץ וְהֶאֱכַלְתִּיד נְחֹלֶת יַעֲקֹב אֲבִיר כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

Then shalt thou delight thyself in the L-RD, And I will make thee to ride upon the high places of the earth, And I will feed thee with the heritage of Jacob thy father; For the mouth of the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ישע' נח, יד.

بند 14

76 התפלה שהיא במקום הקרבנות

عبارت اینجا از Berakhot 26a:17 نقل شده است؛ متن در زیر آمده است.

Berakhot 26a:17 ברכות כ"ו א:י"ז

איבעיא להו: טעה ולא התפלל מנחה, מהו שיתפלל ערבית שמים? אם תמצא לומר, טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שמים, משום דחד יומא הוא, דכתיב: "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד", אבל הכא תפלה במקום קרבן היא, וכיון דעבר יומו בטל קרבנו. או דילמא כיון דצלותא רחמי היא, קל אימת דבעי מצלי ואזיל.

The question was asked : How is it if one erred and omitted the afternoon Tefillah — shall he say it twice in the evening ? If thou thinkest thou canst answer [by quoting] "If one erred

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 17

80 שו"ה וביאור — ענין אותיות מה ענינם

این نکته هدف این بخش را توضیح می‌دهد: چون مقاله پیش‌تر گفته بود که جهان به‌واسطه حروف گفتار آفریده شد و این حروف «چیز» را موجودی جداگانه می‌سازند، اکنون نشان می‌دهد که ریشه حروف بسیار والاست و آنها پایین آورده شدند تا پوششی شوند.

یادداشت کھوت

ראה אוה"ת חנוכה כרך ב שלה, ב "דלעיל ביאר שע"י אותיות הדבור בע"מ נברא העולם נמשך שיהי' היש דבר נפרד, ולכן מבאר ששרש האותיות ממקום גבוה מאד רק נשפלו להיות לבוש".

81 האותיות נחלקות במבטא ע"י ה' מוצאות

برای تقسیم‌بندی حروف برحسب پنج مخرج دهان به آن استناد شده است.

یادداشت کھوت

ראה בד"ה תקעו תר"ן ע' ... בענין התחלקות האותיות.

82 אין המוצאות כלי המבטא דומים לכנור

در آنجا نیز گفته می‌شود که حروف مانند ترکیب‌هایی از صداها و حرکت‌ها نیستند که به هم بپیوندند تا از یک ساز موسیقی شنیده شوند؛ همچنین تفاوت میان ساز و حروف به‌تفصیل توضیح داده شده است.

یادداشت کھوت

וכ"כ במאמרי אדה"צ ענינים ע' ע' "אין ענינים כענין צירופי קולות ותנועות המצטרפי' להשמע מכלי המוזיקע". ושם מבאר בארוכה ההפרש בין כלי ניגון לאותיות. וראה שם ע' שכב. המשל מכלי המוזיקע מובא גם בסה"מ תקס"ג ע' רה.

83 שהרי מאלהיה ומעצמן יוצאות

یادداشت می‌گوید این نکته، که حروف خودبه‌خود ادا می‌شوند، در آنجا توضیح داده شده است.

یادداشت کھوت

מבואר באוה"ת בשלח ע' שצא.

بند 18

84 ויהי האדם לנפש חי

ה' در سوراخ‌های بینی انسان دم حیات را دمید، و «انسان جانی زنده شد». این گفتار (מאמר, maamar) واژه «زنده» (חיה, Chayah) را به مرتبه‌ای از نفس اشاره می‌داند که حروف از آن سرچشمه می‌گیرند.

Genesis 2:7 בראשית ב'ז:

וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִי־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נֶשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית ב, ז.

85 ות"א לروح ממללא

در آنجا می‌گوید شاید بتوان گفت این به صورت حروف اشاره دارد، درحالی‌که ماده حروف از نفس قلب کشیده می‌شود.

یادداشت کھوت

and omitted the evening Tefillah, he should say it twice in the morning," [that is different] because it is one day ; as it is written, "And there was evening and there was morning one day " (Gen. i. 5). But here the Tefillah is the substitute for the ... sacrifice, and the day

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ברכות כ, א.

77 התפלה שהיא במקום הקרבנות

ربی یهوشوع بن لوی (רבי יהושע בן לוי) تعلیم می‌دهد که نمازها برای متناظر بودن با قربانی‌های روزانه مقرر شدند؛ ازاین‌رو، این **مאמר** (maamar) نماز را «به‌جای قربانی‌ها» می‌خواند. (یادداشت کھوت 26a را چاپ کرده است؛ این تعلیم در 26b است.)

Berakhot 26b:7 ברכות כ"ו ב:ז

יַעֲקֹב תָּקַן תְּפִלַּת עֶרְבִית, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיִּלֹּךְ שָׁם", וְאִין "כְּגִינָה" אֶלָּא תְּפִלָּה, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיֹּאמֶר אֵל תְּתַפְּלֵל בְּעַד הָעָם הַזֶּה וְאֵל תִּשָּׂא בְעַדָּם רִנָּה וְתַפְּלָה וְאֵל תִּפְגַּע בִּי"

Jacob instituted the evening Tefillah ; as it is said, "And he lighted [paga'] upon the place, and tarried there all night" (Gen. xxviii. 11) — "lighting" means prayer; as it is said, "Therefore pray not thou for this people, neither lift up cry nor prayer for them, neither make intercession [paga'] to Me" (Jer. vii. 16)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

بند 15

78 ונגלה כבוד ה'

اشعیا در پیشگویی خود درباره تسلی، خبر می‌دهد: «جلال نام چهارحرفی (ה', Havayah) آشکار خواهد شد و همه بشر با هم خواهند دید.» این **مאמר** (maamar) آن را هدف تبدیل تاریکی به نور قرار می‌دهد: جلال ה' در پایین آشکار شود، همان‌گونه که در بالا.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ':ה'

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken .it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 16

79 در מצוה وتורה اور

سلیمان (שלמה) پسرش را ترغیب می‌کند که فرمان پدرش و تعلیم مادرش را نگاه دارد: «زیرا فرمان (מצוה, mitzvah) چراغ است، و تعلیم (تורה, Torah) نور است، و توبیخ‌های تربیتی راه زندگی‌اند.» در ظاهر، سخن از رهنمودهای پدر و مادر است؛ اما این گفتار (مאמר, maamar) آن را ناظر به فرمان‌های دینی (מצוות, mitzvot) و تורה می‌داند: چراغ، عروج از پایین به‌واسطه **מצוות** است؛ و نور، **تורה** است که از بالا به پایین کشیده می‌شود و از طریق چراغ می‌آید.

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹרֶךְ יָמִים תּוֹכָחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, ;And reproofs of instruction are the way of life

ראה אוה"ת חנוכה שלה, ב "מ"מ י"ל זהו צורת האותיות אבל חומר האותיות נמשך מהבל הלב". במאמרי אדה"ז ענינים ע' עז מביא זה בשם כתבי האריז"ל שנפש מליאה אותיות וכמ"ש לנפש חי'.

86 לרוח ממללא

אונקלוס «جانی زنده» را «روحی سخنگو» ترجمه می‌کند و بدین‌سان سخن‌گویی را نشان نفیس انسان قرار می‌دهد. **מאמר** از این برای قرار دادن ریشهٔ حروف در **חיה** بهره می‌گیرد.

Onkelos Genesis 2:7 תרגום אונקלוס על בראשית ב':ז'

וַבֶּרֶא יְיָ אֱלֹהִים יֵת אָדָם עֶפְרָא מִן אֲדָמָתָא וּנְפֶח בָּאִפּוּהִי בְשָׁמָתָא דְחַיִּי וְנָתַת בָּאָדָם לְרוּחַ מַמְלָלָא:

Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC)

19 بند

87 ونشמת שדי תבנים

اليهو (الياهو)، جوان‌ترین سخنگویان، به ایوب (ایوب) و دوستانش می‌گوید که فهم با افزایش سن حاصل نمی‌شود: این «نَفْسِ **سَدִי**» (**נשמה**, neshamah) در انسان است که فهم می‌بخشد. این گفتار (**مאמר**, maamar) از آیه بهره می‌گیرد تا **נשמה** را با فهم عقلانی یکی بدانند.

Job 32:8 איוב ל"ב:ח'

אָכֵן רוּחַ יְהִיָּה בְּאַנְוֵשׁ וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְבִינִם:

But it is a spirit in man, And the breath of the Almighty, that giveth them understanding.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

איוב לב, ח.

88 אלא שקבען בפה

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کھوت

ספר יצירה פ"ב.

89 שקבען בפה

سفر يتزيرا (**ספר יצירה**) بیست‌ودو حرف را چنین وصف می‌کند: در صدا حک شده‌اند، در نَفَس تراشیده شده‌اند و «در دهان، در پنج موضع جای داده شده‌اند»: **אחה"ע** (Alef-Ches-Hei-Ayin), **בומ"ף** (Beis-Vav-Mem-Pei) و به همین ترتیب. این **מאמר** عبارت «در دهان جای داده شده‌اند» را چنین می‌فهمد که دهان فقط حروف را تثبیت می‌کند، حال آن‌که آفرینش آن‌ها در مرتبه‌ای بالاتر است.

Sefer Yetzirah 2:3 ספר יצירה ב':ג'

עשרים ושתים אותיות יסוד חקוקות בקול חצובות ברוח קבועות בפה בחמשה מקומות **אחה"ע** בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ [בדפוס מנטובה נוסף במשנה זו: קשורות בלשון כשהלבת בגחלת, **אחה"ע** משמשת בסוף הלשון ובבית הבליעה, בומ"ף בין השפתים ובראש הלשון, גיכ"ק על שלישיתה של לשון נכרתת, דטלנ"ת בראש הלשון משמשת עם הקול, וסצר"ש בין השינים ולשון שכובה ושטוחה. וע"ז קאי פי' הרמ"ב:]:

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

20 بند

90 שמש"ט קושר כתרים

זוהר (זהר) دربارهٔ חנוخ (חנוך)، که به «آن جوان» (فرشتهٔ متاترون (مسترو)) بدل شد، می‌گوید که او هر روز صد برکت دریافت می‌کند و «برای سرورش گره می‌زند». این **مאמר** (maamar: گفتار حسیدی) این مطلب را بر بالا بردن دعا‌های اسرائیل به‌دست متاترون تطبیق می‌دهد.

Zohar I, 37b זח"א לו, ב

یادداشت کھوت

ראה זח"א לו, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים תש"ד בתחלתו. ובסה"מ תש"ח ע' 202. رאה سه"م ترל"ה ע' ر. באוה"ת שה"ש כך ب' ע' תלה מציין לכאן. ובסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' רצד מביא קטע מכאן.

91 شدבור האדם הוא גשמי

فصلی **תניא** دربارهٔ چگونگی صعود کلام مطالعهٔ تورات و دعا به عوالم بالا، برای بیان تفاوت میان گفتار مادی انسان و عوالم روحانی مورد استناد قرار گرفته است.

Zohar I, 23b זח"א כג, ב

Zohar II, 201b זח"ב را, ب

یادداشت کھوت

ראה זח"א כג, ب. زح"ب را, ب. وראה تניא פרק م (מ, א). سه"م תרכ"ו ע' קנד. سه"م תרכ"ט ע' رک. وראה גם اوה"ת תזריע ע' תקדד.

21 بند

92 התפלה היא בקשת יה"ר

یادداشت به این رساله از Kuntres Acharon دربارهٔ دعا به‌مثابهٔ درخواست «Yehi ratzon»، یعنی پدیدآمدن اراده، استناد می‌کند.

یادداشت کھوت

ראה קו"א לתניא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח. سه"م תרכ"ז ע' تلג.

93 החכמה מחייבת . . אין יסורים בלא עון

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کھوت

ילקוט שמעוני תהלים ס"י כה ע"פ טוב וישר רמז תשב.

94 אין יסורים בלא עון

ربی عمی (רבי **עמי**) می‌آموزد: «هیچ مرگی بدون گناه نیست و هیچ رنجی بدون خطا نیست.» این **مאמר** این گفته را چیزی می‌داند که **חכמה**، حکمت تورات، اقتضا می‌کند؛ دعا از آن فراتر می‌رود.

Shabbat 55a:17–18 שבת נ"ה א: י"ז-י"ח

אָמַר רב אָמִי: אִין מִיתָה בְּלֵא חָטָא, וְאִין יִסּוּרִין בְּלֵא עוֹן. אִין מִיתָה בְּלֵא חָטָא — דְּכֵתִיב: "הַנֶּפֶשׁ הַחֹשֶׁשׂת הִיא תָמוּת בִּן לֹא יֵשׂא בְּעוֹן הָאָב וְאָב לֹא יֵשׂא בְּעוֹן הַבֵּן צִדְקַת הַצַּדִּיק עָלָיו תִּהְיֶה וְרָשָׁעַת הָרָשָׁע עָלָיו תִּהְיֶה וְגו'". אִין יִסּוּרִין בְּלֵא עוֹן — דְּכֵתִיב: "וּפְקֻדָּתִי בְּשֹׁכֵט פְּשָׁעִם וּבִנְגָעִים עֹנָם".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

95 כי הנה התפלה . . ורבו פשעים

یادداشت می‌گوید که این بخش در آنجا نقل شده است.

یادداشت کھوت

מובא באוה"ת פ' בהעלותך ע' תד.

96 נמשך רצה"ע . . ורבו פשעיו

מי גויד אין פרודאָרדן אז «סאָבֿ אַראָד» סרָשֶׁמֶה מי גייר, קה פֿאַרז אַז
 חוּד אַראָד אַסֶּט וּבִא בִּרְבָּרִי דִּרָאֵ הִי (erech apayim) פֿינֶד דאַר;
 אַזאַיִנֶרֶו גֶּפֶתֶה מי שׁוּד: «מִן בֶּה סֹאבֿ בִּינִי דַעֵא מי קִנֵּם», כִּנָּה־קֶה אָמֶד
 אַסֶּט: «בֶּה־חֹאפֶר נֶאָם חוּשִׁישׁ, בִּרְבָּרִי־אִם רֶא טוֹלֶאנִי מי קִנֵּם».

יִאדאָשֶׁט קֹהוּט

בֹּאוּה־יִת יִתְרֵו בֶּה־עֲלֹוֹתֶךָ עִי תִד "וְהִמְשַׁכָּה זֶה מִבְּחִי, בַּעַל הָרִצּוֹן שְׁלֹמֶעֱלֵה מִבְּחִי
 רִצּוֹן כִּמוֹ שְׁיֻבֵּן מִמִּי" בִּתְיֵא בִּד"ה בְּשֵׁלַח פֶּרֶעַה בַּעֲנִין כִּמְה אֶרֶךְ אִפִּים כִּו
 שְׁהוּא לִמְעֵלָה מְעֵלָה מִבְּחִי רִצּוֹן וְנִקְי בַּעַל הָרִצּוֹן וְעִי אִמְרו לְבַעַל הַחוּטִם
 אֲנִי מִתְפַּלֵּל כִּמִּי" לִמְעַן שְׁמִי אֶאֱרִיךְ אִפִּי וְתִהְיֶה אַחֲשֵׁם לֶךְ וְעִמִּי" בִּלְקוּ"ת
 בִּד"ה מֶה יִפּוּ פִּעְמִיךְ בַּנְּעִלִים" עִכ"ל.

בִּנְד 22

97 שארז"ל כשישראל אומרים יהא שמו הגדול מבורך

הִנֵּקָמִי קֶה אִסְרָאִיל בֶּה קִנְיֶשֶׁהָ וּתִלְרָהָי מִטְּלַעַתֵּי טוֹרֹת חוּד וֹאֵרד
 מי שׁוּנֶד וּפֹאסֶךְ מי דֶּהֱנֶד: «בֶּאֱשֶׁר קֶה נֶאָם בִּזְרָקֶשׁ מִבָּרֵךְ בֹּאד», קִדּוּס
 מִתְבָּרֵךְ (קִבְיָה / קוּדְשָׁא בִּרְיָךְ הוּא, Kudsha Brich Hu) סֶר תְּקַן
 מי דֶּהֱד וּמי גוּיֶד: «חוּשָׁא בֶּה חֵאל פֹּאדְשָׁהִי קֶה דִּר חֵאנֶה־אִשׁ כִּנְיִן סִתִּישׁ
 מי שׁוּד». אִין מִקָּלָה תִּעְלִמִי (מֵאֲמַר, maamar) אִין חֶרֶקֶט סֶר רֶא בֶּה־מִנְזֵלָה
 פֿרֹוֹאָרֶדִן אַרָדָה בִּרִּין מי חוּוֹנֶד.

Berakhot 3a:14 בִּרְכּוֹת ג' א:י"ד

... חֲיִיד וְחִיִּי רֵאשֶׁךְ, לֹא שָׁעָה זֶה בְּלִבְדִּי אֲמַרְתָּ קֶד, אֶלָּא בְּכָל יוֹם וְיוֹם,
 שְׁלֹשׁ פְּעָמִים אֲמַרְתָּ קֶד. וְלֹא זֶה בְּלִבְדִּי אֶלָּא, בְּשָׁעָה שִׁישְׁרָאֵל נִכְנָסִין
 לְבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּלְבִתִּי מִקְדָּשׁוֹת וְעוֹנִין "יְיָהּ אֱלֹהֵינוּ הַגָּדוֹל מְבֹרָךְ",
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנַעֵנֶנֶה רֵאשׁוּ, וְאִמְר: אֲשֶׁרִי הַמֶּלֶךְ שֶׁמְקַלְסִין אוֹתוֹ
 בְּבִיתוֹ קֶד, מֶה לוֹ לֵאבִי שֶׁהִגְלָה אֶת בְּנָיו, וְאִוִּי לֶקֶם לְבָנִים שֶׁגָּלוּ מֵעַל
 שׁוּלְחַן אֲבִיהֶם.

Then he said to me, "My son, what sound didst thou hear in that ruin ?" I answered, "I heard a Bat Kol moaning like a dove, crying, 'Alas for My children for whose iniquities I destroyed My house, burnt My Temple, and exiled them among the nations !'" He said to me, "By thy life and the life of thy head, not only at this hour does it so cry, but thrice daily it exclaims thus. Moreover, whenever the Children of Israel enter their Synagogues and Houses of

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

יִאדאָשֶׁט קֹהוּט

בִּרְכּוֹת ג', א. נִתְבָּאָר בִּאֲרִיכָה בִּלְקוּ"ת פִּי שְׁלַח מַח, ב. נ. א. פִּי חוֹקֶת סִז, ב.
 דֶּרֶךְ מִצּוֹתֶיךָ טִז, א. קִבֵּד, א. וְעוּד.

בִּנְד 24

98 דאורייתא מחכמה נפקת

דִּרְבָּרָה «וּ בְּרִי אִין מִרְדָּאנִי מִקְדָּס חוּוֹהִיד בּוּד», זוּהֶר (זֹהֶר) מי גוּיֶד:
 «טוֹרֹת אִין חֲכֻמָּה (חֲכֻמָּה, Chochmah) סֹאדֶר מי שׁוּד»; אִין גֵּאִיִּי קֶה
 «מִקְדָּס» נֶאָם דֶּאֶר, וּחֲכֻמָּה אִין גֵּאִיִּי קֶה «קִדְּסִי־אִקְדָּאס» נֶאֱמִידֶה מי שׁוּד.
 אִין מֵאֲמַר אִין אִין מִטְּלַב בִּירֶה מי גיירֶד טֶא גֵּאִיִּגֶה טוֹרֹת רֶא דִּר מִרְתֵּבֶה חֲכֻמָּה
 קֶרֶר דֶּהֱד, פֿאַיִינ־טֶר אִין חֲרוּפִּי קֶה רִישֶׁה־שָׁן דִּר טֶאָךְ (כֶּסֶר, Keser) אַסֶּט.

Zohar II, 121a זֹה"ב קֶבֶא, א

יִאדאָשֶׁט קֹהוּט

זֹה"ב קֶבֶא, א. וְרֵאֶה שֶׁם פֶּה, א.

99 דאורייתא מחכמה נפקת

דִּרְבָּרָה «בִּשְׁנוֹ, אִי פֶּסֶרֶם, תֹּאדִיב פֶּדֶרֶת רֶא», רִבִּי אִסְחָק (יִצְחָק) מי גוּיֶד קֶה
 «טוֹרֹת אִין חֲכֻמָּה עֲלוּי סֹאדֶר שְׁדֶה אַסֶּט», רִבִּי יוֹסֵי מי גוּיֶד אִין פֶּהֶם
 (בִּינָה, Binah), וּ רִבִּי יִהוּדָה (יְהוּדָה) נִתְיֶיגֶה מי גיירֶד קֶה הֶר דּוּ רֶא
 דִּרְבִּרִי־גִירֶד. יִאדאָשֶׁט־Kehot אִין רֶא בֶּה־עֲנוּאֵן גֵּאִיִּגֶה דּוּם בְּרִי אִין תִּעְלִיֶם
 מי אָוֶרֶד.

Zohar, Yitro 21:378–22:389 סֶפֶר הוֹהֶר, יִתְרֵו כ"א:שע"ח-
 כ"ב:שפ"ט

According to R. Judah, "father" represents Wisdom (Hokhmah) and "mother" Understanding (Binah). Said R. Judah: 'Both interpretations mean one and the same thing, for we have been taught that the Torah emanated from the Supernal Wisdom.' R. Jose said that the Torah emanated from Understanding, for it says: "to perceive the words of un-

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

100 והאותיות שרשן למעלה בבחי' כתר

אִין מִנְיַע פֶּרְסֻשִׁי מִטְּרַח מי קִנֵּד: מֵאֲמֶר טוֹרֶה אֹור «לִּסּוּסֵאסִי» מי גוּיֶד
 גֶּפֶתֶר טוֹרֹת דִּר חֲכֻמָּה בִּרִּין רִישֶׁה דֶּאֶר, חֵאל אִיֶּקֶה הִנֵּקָם שְׁקֹאפֶטֶן דִּרְיֶא, כּוֹן
 תְּגִלִּי אִין טֶאָךְ בּוּד, לֶאֱזֵם בּוּד «חֵאמוּשׁ בִּאֲשִׁיד».

יִאדאָשֶׁט קֹהוּט

בֹּאוּה־יִת יִתְרֵו עִי תִשְׁצַן הַקֶּשֶׁה "וְצִי"ע בִּד"ה לְסוֹסְתִי בִּתְיֵא פִי בְּשֵׁלַח אֹומֶר
 הַדְּבֹר טוֹרֶה שְׁרִשׁוּ מִחֲכֻמָּה עִילָאָה סוֹסִין דּוּכְרִין וּבְקִי"ס צ"ל וְאִתֵּם
 תַּחֲרִישׁוּן לְפִי שְׁהִגִּילוּי מִכְתֵּר" ע"ש. בֶּה־מִּשְׁךְ מִצֵּה זֶה טִרְיִם סַעִי, הִי עִי קֶה:
 "וְלֹכֶן נִשְׁפָּלוּ לִהְיוֹת לְבוּשׁ שְׁבָהֶם יִתְגַּלֶּה אֹור הַטּוֹרֶה". ע"ש.

101 ואותיות מלשון אתא

דִּר פִּישְׁקוּיִי מִרְבּוּט בֶּה דּוּמֶה, נִקְהָנִי בֶּה קִסִּי קֶה אִין סַעִיר אוּ רֶא מי חוּוֹנֶד
 פֹּאסֶךְ מי דֶּהֱד: «סִבִּח מי אִיד (אַתָּא, asa), וּ נִיז־שֶׁב»; וָזֶה־הָיִי אִין פֹּאסֶךְ
 אֶרֶמִי־אִנֶּד וּ אַתָּא (asa) בֶּה־מַּעֲנִי «אִמֶּד» אַסֶּט. אִין מֵאֲמַר חֲרוּפֶי (אֹוִתִיֹוֹת,
 otiyos) רֶא בִּא אִין וָזֶה בֶּה־מַּעֲנִי אִמֶּדִן פֿינֶדֶד מי דֶּהֱד וּ אַזַּיִנֶרֶו חֲרוּפֶי רֶא
 מְגִרָהִיִּי בְּרִי פֿרֹוֹדֶאָרֶדִן מי חוּוֹנֶד. (זִמְיֶנֶה: טִנְחֵי אִשְׁתַּיִנְזֶלְטִס)

Isaiah 21:12 יִשַׁעִיהוּ כ"א:י"ב

יִאדאָשֶׁט קֹהוּט

יִשַׁעִי כֹא, יִב. רֵאֶה בִּמֵּאֲמִרִי אִדֶּה"ז עֲנִינִים עִי סוּ שְׁלֹשׁוֹן אֹוִתִיֹוֹת הוּא לִשׁוֹן
 הַתִּרְגוּם. כִּכְמָה מִקּוֹמּוֹת מוֹבֵא שְׁהוּא מִלְשׁוֹן "אַתָּא בּוֹקֶר" ע"פ יִשַׁעִי כֹא, יִב.
 אוּ מִלְשׁוֹן "וְאִתָּה מִרְבָּבוֹת קוּדְשׁ", "אֹוִתִיֹוֹת שְׁאֵלֹוִי". בִּד"ה וּשְׁבָתִי בְּשִׁלּוּם
 תִּשְׁמִי"ה סַעִי יֹא (נִדְפֶס בִּסְה"מ מִלּוֹקֶט ח"ב עִי קִסֶּד) הַעֲרָה 85 מִצִּיִּין לְכֹאֵן
 וּמוֹסִיף: סִה"מ תִּקְס"ג ח"א עִי שִׂיא. אֹוִה"ת [וּיִצָּא] קֶצֶה, ב בְּשׁוּלִי הַגִּילִיוֹן.
 אֹוִה"ת בְּשֵׁלַח ס"ע שְׁצֵא וּבִכְ"מ. רֵאֶה שְׁלִי"ה ג, ב.

102 והנה התורה נתלבשה . . שבהן ועל ידן נמשך להיות התורה

יִאדאָשֶׁט מי גוּיֶד קֶה אִין בֶּחֶשׁ דִּר אִנְגָּא נִקְל שְׁדֶה אַסֶּט.

יִאדאָשֶׁט קֹהוּט

מוֹבֵא בֹאוּה"ת נ"ך כֶּרֶךְ ב עִי תִתְקוּ. הַמִּשְׁךְ מִצֵּה זֶה טִרְיִם עִי קֶה.

בִּנְד 25

103 כאשר ואמר משל הקדמוני

פֶּס אִין אִין־קֶה דֹּאווֶד (דוּד) דִּר גֶּאָר גֵּאִין שְׁאָוִל (שְׁאָוִל) רֶא בִּחְשִׁיד, בֶּה אוּ
 מי גוּיֶד: «כִּנָּה־קֶה מִתְּלִי פִּישִׁינִיָּאן (מִשְׁלֵי הַקִּדְמוֹנִי, mashal
 hakadmoni) מי גוּיֶד: «אִין בִּדְקֶאֶר, בִּדְקֶאֶרִי בְּרִי־אִיד»; וּ אַזַּיִנֶרֶו דִּסֶּט

خود او بر ضدّ شائول نخواهد بود.» **מאמר** (maamar) عبارت משל הקדמוני را به معنای «تمثیل وجود آغازین»، یعنی تورات، می‌خواند.

I Samuel 24:14 שמואל א כ"ד:י"ד

כְּאֶשֶׁר יֹאמַר מִשַּׁל הַקְּדָמֹנִי מִרְשָׁעִים יֵצֵא רָשָׁע וְיָדִי לֹא תִהְיֶה בָּךְ:

As saith the proverb of the ancients: Out of the wicked cometh forth wickedness; but my hand shall not be upon thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

شموال-ا كد, ید.

104 שהתורה נקראת בשם משל הקדמוני

آن بخش توضیح می‌دهد که تورات «مثل ازلی» نامیده می‌شود، زیرا ازلی جهان خود نور بی‌پایان است: هم **סובב כל עלמין** و هم **ממלא כל עלמין** با عوالم نسبت دارند، درحالی‌که ذات او به‌هیچ‌روی در مقوله عوالم نیست.

Makkot 10b:3-4 מכות י' ב:ג-ד'

רבי שמעון בן לקיש פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא: "וְאֶשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹקִים אֵנָּה לִדְּוֹ וגו'", "כְּאֶשֶׁר יֹאמַר מִשַּׁל הַקְּדָמֹנִי מִרְשָׁעִים יֵצֵא רָשָׁע וגו'", **במה** הקטוב מדבר – **בשני** בני אדם שֶׁהֲרֹגוּ אֶת הַנֶּפֶשׁ, אֶחָד הֲרֹג בְּשׁוֹגֵג וְאֶחָד הֲרֹג בְּמִזִּיד, לָזֶה אֵין עֲדִים וְלָזֶה אֵין עֲדִים. הקדוש ברוך הוא מְזַמֵּן לְפִנְדָק אֶחָד, זֶה שֶׁהֲרֹג בְּמִזִּיד יוֹשֵׁב תַּחַת הַסּוֹלָם, וְזֶה שֶׁהֲרֹג בְּשׁוֹגֵג יוֹרֵד בְּסוֹלָם, וְנִפֵּל עָלָיו וְהֲרֹגוּ, זֶה שֶׁהֲרֹג בְּמִזִּיד – וְהֲרֹג, וְזֶה שֶׁהֲרֹג בְּשׁוֹגֵג – ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت كهوت

ראה לקמן צח, ב. ראה אודה"ת פ' וארא ע' קנב שמציין לרש"י במס' מכות י, ב שהיא התורה שהיא משל של הקב"ה שהוא קדמונו של עולם.

105 שהתורה נקראת בשם משל הקדמוני

راشی (**רש"י**) «تمثیل آن وجود دیرین» را تورات تفسیر می‌کند: «تمثیل قدوس متبارک (**קב"ה** / **קודשא בריך הוא**, Kudsha Brich Hu), که وجود آغازین جهان است.» اور هاتوراه (**اور התורה**) که در یادداشت Kehot به آن استناد شده، برای خوانش **مأمر** به همین شرح راشی اشاره می‌کند.

Rashi on Makkot 10b:3:1 רש"י על מכות י' ב:ג:א'

והאלקים אנה לידו - זהו שאמר הכתוב כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע משל הקדמוני היא התורה שהיא משל הקב"ה שהוא קדמונו של עולם והיא אמרה מרשעים יצא רשע והיכן אמרה והאלקים אנה לידו והיאך הקב"ה ממציא מכשול לאדם לחטוא אלא ע"י שהיו שניהם רשעים ההורג והנהרג ההורג היה חייב גלות ואין עד בדבר והוא לא גלה והנהרג היה חייב מיתה ואין עד בדבר ולא נהרג לפיכך הקב"ה מזמנן לפונדק אחד כו':

Vilna Edition (Public Domain)

بند 26

106 וביד הנביאים אדמה

ה' از زبان هושع (**הושע**) می‌گوید: «با پیامبران سخن گفتم و رؤیایا را افزون کردم، و به‌واسطه پیامبران خود را همانند می‌کنم (**أدמה**, adameh):» پیامبران او را از رهگذر صورت‌ها درمی‌یابند. این گفتار

(**מאמר**, maamar) این سخن را چنین می‌خواند که نبوت تنها شباهتِ **ה' (דמות, demus)** را درمی‌یابد.

Hosea 12:11 הושע י"ב:יא

וּדְבַרְתִּי עַל־הַנְּבִיאִים וְאֶנְכִּי חֲזוֹן הִרְבֵּיתִי וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה:

I have also spoken unto the prophets, And I have multiplied visions; And by the ministry of the prophets have I used similitudes.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

הושע יב, יא.

107 וחז"ל המשילו מראה הנבואה לאספקלריא

تلمود می‌آموزد که همه پیامبران از خلال آینه‌ای (**אספקلריא**, aspaklaria) که نمی‌درخشید می‌نگریستند، حال آنکه موسی (**משה**) از خلال آینه‌ای می‌نگریست که می‌درخشید. این گفتار از این تصویر بهره می‌گیرد تا نشان دهد که نبوت تنها شباهتی را می‌بیند.

Yevamot 49b יבמות מ"ט ב

یادداشت كهوت

یבמות מט, ב.

بند 27

108 כי לא יראני

ה' به موسی (**משה**) می‌گوید: «تو نمی‌توانی روی مرا ببینی، زیرا انسان مرا نخواهد دید و زنده نخواهد ماند.» این مقالة حسیدی (**مأمر**, maamar) به این آیه استناد می‌کند تا نشان دهد که خود **ה'**، فراتر از هرگونه همانندی، به ادراک در نمی‌آید.

Exodus 33:20 שמות ל"ג:כ'

וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנַי כִּי לֹא־יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי:

And He said: 'Thou canst not see My face, for man shall not see Me and live'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

שמות לג, כ.

109 וכמשארז"ל

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

במד"ר ס"פ נשא.

110 כי לא יראני כו' וכמשארז"ל

در پایان پاراشای ناسو، میدراش عبارت «انسان مرا نخواهد دید و زنده نخواهد ماند» را شرح می‌دهد: ربی عقبوا (**רבי עקיבא**) می‌گوید حتی موجودات زنده آسمانی (**חיות**, Chayot) که تخت را حمل می‌کنند، چلال را نمی‌بینند؛ و بن عزّای (**בן עזאי**) می‌افزاید که حتی فرشتگان خدمتگزار، که حیاتشان جاودانه است، آن را نمی‌بینند. این **مأمر** به این مطلب اشاره دارد: خود **ה'** فراتر از هرگونه همانندی است.

Bamidbar Rabbah 14:22 במדבר רבה י"ד:כ"ב

111 וידבר שלשת אלפים משל

درباره حکمت شاه سلیمان (**שלמה**) گفته شده است: «و او سه‌هزار تمثیل (**משלים**, meshalim) گفت، و سرودهایش هزار و پنج بود.» در معنای روشن، مُثَل (**משל**, mashal) ضرب‌المثل است؛ اما این **مأمر** این واژه را

به معنای «تمثیل» می‌گیرد، یعنی همانندی‌ای برای بیان اندیشه‌ای ژرف‌تر، و تمثیل‌ها را توضیحات سلیمان دربارهٔ معنای روحانی احکام تورات می‌داند.

I Kings 5:12 ملכים א ה'י"ב

וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשָּׁל וַיהִי שִׁירָו חֲמִשָּׁה וְאַלְף:

And he spoke three thousand proverbs; and his songs were a thousand and five

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ملכים-א-ה, יב. رאה ספר המאמרים ת"ש ע' 103. וראה באוה"ת כאן שלה, ב שכתב "נמצא מבאר כאן שהאותיות שהן הכלים בשרשן גבוה מהאור, ולעיל אמר דעיקר בריאת היש הוא מן האותיות, צ"ל רק בשרשן גבוהים יותר אבל בהתלבשותן למשה ע"י רבוי בחי' הם למשה מהחכמה" ע"ש.

112 על כל דבר מד"ת

راو همنونا (רב המנונא) عبارت «و او سه‌هزار تمثیل گفت» را شرح می‌دهد: سلیمان برای تکتیک امور تورات سه‌هزار تمثیل آورد. این מאמר این تمثیل‌ها را معانی روحانی احکام تورات می‌داند.

Eruvin 21b:21 עירובין כ"א ב כ"א

אמר רב המנונא, מאי דקתיב: "וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשָּׁל וַיהִי שִׁירָו חֲמִשָּׁה וְאַלְף" — מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשלת אלפים משל, על כל דבר ודבר של סופרים חמשה ואלף טעמים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

بند 28

113 שלשת אלפים משל

دربارهٔ حکمت شاه سلیمان (שלמה) گفته شده است: «و او سه هزار مثل یا تمثیل (משלים, meshalim) گفت.» این מאמר (maamar) عدد را به‌معنای سه هزار مرتبهٔ روحانی می‌خواند که سلیمان به آن‌ها دست یافته بود؛ هر یک تمثیلی از مرتبهٔ بالاتر از خود بود.

I Kings 5:12 ملכים א ה'י"ב

וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשָּׁל וַיהִי שִׁירָו חֲמִשָּׁה וְאַלְף:

And he spoke three thousand proverbs; and his songs were a thousand and five

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 שלשת אלפים מדרגות

آن بخش، سه هزار تمثیل شلومو را توضیح می‌دهد: برای آنکه نور حکمت فوقانی تورا به جهانی فروتر نزول کند، باید در تمثیلی پوشیده شود؛ و جهان پایین‌تر به تمثیلی از آن تمثیل نیاز دارد، و همین‌طور تا سه هزار مرتبه.

یادداشت کھوت

ראה לקמן קכב, ב. ובאוה"ת שם.

115 וכולם אינן רק בחי' משל

برای این نکته که همهٔ این مراتب تنها تمثیل‌اند، به آن استناد شده است.

یادداشت کھوت

ראה בהדרן על הרמב"ם תשמ"ט הערה 31.

بند 30

116 ארז"ל דוד הע"ה היה מחבר

در آنجا گفتهٔ Sefer HaBahir (در قرائتی دیگر: Maayan HaChochmah (מעין החכמה)) نقل شده است که پادشاه داوود «تورات غلیا را پیوند می‌داد» یا قدوس متبارک؛ آنجا توضیح می‌دهد که تورات بالا

نیز از جریان‌های افاضه‌شده به پایین پدید آمده است، اما از نوعی کاملاً متفاوت.

یادداشت کھوت

ספר הבהיר מובא בלקו"ת פ' שלה נא, א. בדרך מצותיך עה, ב מציין לזח"ג רכב, ב (כנראה שזוהו ציון המו"ל הראשון). וכ"ה באוה"ת נ"ך כך ב ע' תקיד. ראה ספר הבהיר סי' קצו.

117 היה מחבר תורה של מעלה בהקב"ה

کتابِ باهیر (בהיר) می‌گوید داوود (دוד) که شب و روز مطالعه می‌کرد، «تورات را در بالا پیوند می‌داد»؛ زیرا هرگاه کسی تורה (تורה, Torah) را برای خود آن مطالعه کند، تورات بالا به قدوس متبارک (קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) پیوند می‌خورد. این מאמר (maamar) این را به‌معنای فرودآوردن حروف تורה از نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof) توضیح می‌دهد.

Sefer HaBahir 196 ספר הבהיר קצ"ו

... הואיל ולא יכלתי לו, לא יגורך רע (שם ה' ה), ובמה יכל לו דוד, בגרסתו, שלא היה שותק לילה ויום, והיה מחבר תורה של מעלה, כי כל שעה שאדם לומד תורה לשמה התורה של מעלה מתחברת להקב"ה, והיינו דאמרינן לעולם ילמוד אדם תורה ואפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ומאי ניהו תורה דאמרת, היינו כלה שמקושטת ומעוטרת ומוכללת בכל המצות, והיא אוצר התורה, והיא ארוסתו של הקדוש ברוך הוא דכתיב (דברים ל"ג ד) תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, אל תקרי מורשה אלא מאורסה. הא כיצד ...

Torat Emet Sefer HaBahir (Public Domain)

118 אשר יעשה אותם האדם

ה' به موسی (משה) می‌گوید به اسرائیل بگوید: «فرايض و قوانين مرا نگاه دارید؛ انسان باید آنها را به‌جا آورد و به‌واسطهٔ آنها زنده بماند.» این מאמר «به‌جا آوردن آنها» را به‌معنای «ساختن آنها» می‌خواند: انسان تورات را می‌سازد.

Leviticus 18:5 ויקרא י"ח:ה'

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם אֲנִי

Havayah

Ye shall therefore keep My statutes, and Mine ordinances, which if a man do, he shall live by them: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ויקרא יח, ה.

119 מעלה אני עליהם כאלו עשאוני

دربارهٔ «و آنها را به‌جا آورید»، زوهار (זهر) می‌گوید کسی که برای رعایت فرمان‌های الهی (מצוות, mitzvot) می‌کوشد، نام مقدس را کامل می‌کند؛ همان‌گونه که داوود، که در راه‌های تورات گام برمی‌داشت، گویی در بالا «نامی پدید آورد». یادداشت کھوت این را به‌عنوان توضیح عبارت «گویی مرا ساخته‌اید» می‌آورد.

Zohar III, 113b זח"ג קיג, ב

Vayikra Rabbah 35:6 ויקרא רבה ל"ה:ו'

یادداشت کھوت

זח"ג קיג, ב. וראה ויק"ר לה, ו.

120 מעלה אני עליכם כאלו עשאוני

دربارهٔ «و آنها را به‌جا آورید»، میدراش (مדרש, Midrash) می‌گوید کسی که تورات را رعایت می‌کند، چنان به‌شمار می‌آید که گویی آنها را ساخته

است؛ و حتی گویی خود را ساخته است. (یادداشت کھوت 35:6 را چاپ می‌کند؛ اما بر اساس شماره‌گذاری سفاریا، این بخش 35:7 است.)

Vayikra Rabbah 35:7 ויקרא רבה ל"ה:ז

121 תורה اور

در معنای ساده‌اش، «فرمان چراغ است و تعلیم نور» به آموزش والدین اشاره دارد (משלי 6:20). این **ماמר** آن را به‌منزله فرمان‌های الهی و تورات می‌خواند و توضیح می‌دهد چرا تورات «نور» نامیده می‌شود: تورات نور بی‌پایان را می‌تاباند، اما تنها از طریق چراغ **מצוה**.

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

פי נר מצוה ותורה اور ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 بند

122 שיש אויר סביב האור

در آنجا **ادمو"ר הזקן** توضیح می‌دهد که هرچه پنهان‌بودن عمیق‌تر باشد، نور بیشتری لازم است: در خانه، چراغی کافی است؛ اما در زیرزمین، که هوا غلیظ است، نور زیادی لازم است و زمختی هوا ممکن است شعله‌ای کوچک را خاموش کند.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ת סה, סע"ד. אתהלך לאזניא ע' צט. סה"מ תרע"ח ע' שיז.

123 אין כופין כלי ע"ג הנר בשבת

همین حکم دربارهٔ وارونه‌کردن ظرفی روی چراغ نیز در آنجا ذکر شده است.

یادداشت کھوت

בדרך מצותיך עה, ב. ובאוה"ת ויקרא כרך ב ע' תקכ מצ"יין "כמ"ש המג"א ססי רע"ז ס"ק ט". וכ"ה בשו"ע אדה"ז שם.

32 بند

124 שאויר — אותיות اور י'

دربارهٔ عبارت «روشنایی باشد»، زوهار (**זהר**) می‌گوید که بی‌نهایت مطلق (**אין סוף**, Ein Sof) از فضای فوقانی نهان خود (**اوיר**, avir) رخنه کرد و نقطه‌ای یگانه، حرف یود (**יוד**, yud)، را آشکار ساخت؛ چون یود گسترش یافت، آنچه از آن فضای نهان باقی ماند، نور (**اور**, or) بود. این گفتار حسیدی (**ماמר**, maamar) بر همین نکته بنا می‌شود: فضای نهان همان نور است با یودی پنهان؛ سرچشمهٔ نور.

Zohar I, 16b זח"א טז, ב

Zohar III, 245b זח"ג רמה, ב

یادداشت کھوت

זח"א טז, ב. זח"ג רמה, ב. פרדס שער עה"כ ערך اوיר. رאה לקו"ת פי פנחס עז, א. מובא באוה"ת בראשית א, א. נתבאר בארוכה בד"ה יונתי תר"מ ח"ב ע' תפה "פי" שהוא שרש ומקור בחי' היו"ד שהיו"ד הוא בחי' העלם اور שבא לידי גילוי אח"כ, והאויר הוא מקורו שבא ונמשך משם". رאה סידור עדר, א. אוה"ת תזריע כרך ב ע' תקכ. סה"מ תרל"ה ע' קצז. בלקו"ת במדבר ו, א מצ"יין לכאן.

125 שהאויר הוא מקור האור

حاشیه به Tosafos بر **חולין** 127a اشاره دارد، دربارهٔ موجوداتی که در **اور** (آتش) و در **اویر** (هوا) زندگی می‌کنند و هر یک اگر به قلمرو دیگری

وارد شود از میان می‌رود؛ همچنین به **לקוטי תורה**، **חקת** 58c اشاره دارد.

Chullin 127a:11–13 חולין קכ"ז א:י"א-י"ג

יש לך בריות גדלות באור ויש לך בריות גדלות באויר שבאור אילמלי עולות לאויר מיד מתות שבאויר אילמלי יורדות לאור מיד מתות מה רבו מעשיך ה' תנו רבנן כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה אמר ר' זירא מאי קראה (תהלים מט, ב) האזינו כל יושבי חלד אמר רב הונא בריה דרב יהושע ביברי דנרש אינן מן הישוב

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

یادداشت کھوت

”ע' בתוס' חולין קכז, א בריות באور כו' באوיר כו' שבאור אלמלא עולות באوיר כו' שבאויר אלמלא יורדות, לקו"ת ביאור חקת נח, ג" — הג"ה על גליון תו"א מחסיד. رאה ספר הערכים-חב"ד כרך ב ערך اوיר טור רכב בענין اوיר הדק.

33 بند

126 להאיר اور התורה

برای این مطلب ارجاع شده است که **מצות** چگونه نورِ توراه را به تابش درمی‌آورند.

یادداشت کھوت

ראה אוה"ת תרומה ע' א'שעה.

127 כל המצות נק' בשם צדקה

آن بخش توضیح می‌دهد که توراه فقط از راه **מצות** وجود حقیقی دارد؛ این فرمان‌ها از نور آن پاسداری می‌کنند و آن را پایدار می‌سازند. **צדקה** بیانگر کلیت / مجموع (כללות, klalus) همهٔ **מצות** است و برای نور بی‌پایان (**اور אין סוף**, Or Ein Sof) سکونتگاهی فراهم می‌آورد؛ ازاین‌رو، «هر که بگوید: “من فقط توراه دارم”» حتی همان را نیز ندارد.

یادداشت کھوت

ראה גם לקו"ת رאה כג, ג. שה"ש לה, א. ובכ"מ. ד"ה וידבר כו' וארא אל אברהם תשי"ד.

128 וצדקה תהי' לנו

موسی (**مשה**) به اسرائیل می‌گوید که رعایت «تمام این فرمان (**מצוה**, mitzvah)» در پیشگاه نام چهارحرفی (**ה'**, Havayah)، نام **אלקים** (**אלקים**, Elokim) ایشان، برایشان دادگری و شایستگی (**צדקה**, tzedakah) خواهد بود. این گفتار (**ماמר**, maamar)، **צدקה** را به معنای دیگرش، یعنی دستگیری خیرخواهانه، می‌گیرد و آیه را چنین می‌خواند که همهٔ فرمان‌ها (**מצוות**, mitzvos) **צدקה** هستند. (زمینه: تنخ اشتاین سالتس)

Deuteronomy 6:25 דברים ו:כ"ה

וְצִדְקָה תִּהְיֶה-לָּנוּ כִּי-נִשְׁמֵר לְעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמִּצְוֹת הַזֹּאת לְפָנֶי ה' אֱלֹהֵינוּ כָּאֲשֶׁר צֻוֵּנוּ:

And it shall be righteousness unto us, if we observe to do all this commandment before the L-RD our G-d, as He hath commanded us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

دברים ו, כה.

34 بند

129 להחיות روح שפלים

ه' می‌گوید که با شکست‌زدلان و فروتنان روح سکونت دارد، «تا روح فروتنان را زنده سازد و دلِ شکست‌زدلان را زنده کند». مَعْمَار این کلمات را

בר צדקה (tzedakah [صدقه]) در پایین و جریانی که در بالا برمی انگیزد، تطبیق می دهد.

Isaiah 57:15 ישיעיהו נ"ז:ט"ו

כי כה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואֶת־דָּכָא וּשְׁפִל־רוּחַ לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפִלִים וְלַהֲחִיֹּת לֵב נְדָכָאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

130 דקמיה כולא כלא חשיב

זוהר (זהר) می گوید که در برابر ה' «همه هیچ به شمار می آیند». مَعْمَار از این سخن نتیجه می گیرد که همهٔ آفریدگان در نسبت با او «فرو دست و تهی دست» هستند.

Zohar, Introduction 20:188–22:199 ספר הזהר, הקדמה כ:קפ"ח-כ"ב:קצ"ט

بند 35

131 کل האומר אין לי אלא תורה

در تعلیمی از ربی یوسی (רבי יוסי)، تلمود چنین نتیجه می گیرد که هر کس بگوید جز تورات چیزی ندارد، «حتی تورات هم ندارد»؛ زیرا تنها کسی که فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) را به‌جا می‌آورد، حقیقتاً تورات می‌آموزد. این מאמר (maamar) توضیح می‌دهد که بدون مهر، نور تورات برای او نمی‌تابد.

Yevamot 109b:4–5 יבמות ק"ט ב:ד-ה'

עֲרֵבִי שְׁלֵצִיזִין — דַּעֲבָדִי שְׁלוֹף דִּין. תּוֹקֵעַ עֲצָמוֹ לְדִבֵּר הִלָּכָה — דַּתְנִינָא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ תוֹרָה — אֵין לוֹ תוֹרָה. פְּשִׁטָּא! אָלָא: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אָלָא תוֹרָה — אֵין לוֹ אָלָא תוֹרָה. הָא נָמִי פְּשִׁטָּא! אָלָא דַּאֲפִילוּ תוֹרָה אֵין לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב פִּפְא, אָמַר קְרָא: "וְלִמְדַתְּם וַעֲשִׂיתֶם" — כָּל שֵׁישְׁנוּ בַּעֲשִׂיָּהּ יִשְׁנוּ בְּלִמְיָדָה, כָּל שֵׁאִינוּ בַּעֲשִׂיָּהּ אֵינוּ בְּלִמְיָדָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

יבמות קט, ב.

132 امשיך روح ואיתי רוח

در توضیح «و دوست خواهی داشت»، זוהر (זהר) می‌گوید که همه‌چیز به میل وابسته است: «روح، روح را جذب می‌کند و روح را می‌آورد»، چنان‌که در **ایوب 34:14** اشاره شده است. این **مאמר** دو فعل را دو مرحله می‌داند: نخست رسیدن به سرچشمهٔ حروف، و سپس جذب نور بی‌پایان (**اور אין سوف**, Or Ein Sof) به تورات.

Zohar II, 162b זח"ב קסב, ב

یادداشت کھوت

זח"ב קסב, ב.

بند 36

133 ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך

«نام چهارحرفی (ה', Havayah)، نام **אלקים** (אלקים, Elokim) تو را با تمامی دلت، تمامی جانت و تمامی توانت دوست بدار.» این گفتار (**مאמר**,

maamar) در این کلمات، که در مزوزا (מזוזה, mezuzah) نوشته شده‌اند، عروج همهٔ آنچه انسان هست و دارد به سوی ה' را می‌بیند.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 37

134 בכל ממونך

تلمود توضیح می‌دهد که «با تمام قلبت» یعنی با هر دو گرایش، و «با تمام توانت» یعنی «با تمام دارایی‌ات». ماامار این را بر مزوزه (מזוזה, mezuzah) طومار آیات تورات که بر چارچوب در نصب می‌شود) تطبیق می‌دهد؛ مزوزه دارایی‌های شخص را به عشق ה' ارتقا می‌دهد.

Berakhot 54a:6 ברכות נ"ד א:ו'

חַיִּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הַרְעָה כְּשֶׁם שֶׁמְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, שְׁנֵאֲמַר: "וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וְגו'". "בְּכָל לִבְּךָ" — בְּשֵׁנֵי יַצְרֶיךָ, בְּיָצֵר טוֹב וּבְיָצֵר הָרָע. "וּבְכָל נַפְשְׁךָ" — אֲפִילוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. "וּבְכָל מְאֹדְךָ" — בְּכָל מְמוֹנְךָ. דָּבָר אַחֵר: "בְּכָל מְאֹדְךָ" — בְּכָל מִזְדָּה וּמִזְדָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הָיִי מוֹדֵה לוֹ.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; ... "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ברכות נד, א.

135 כאדם החובק . . לקרב אליו ית'

این عبارت برای تصویر دست راست به‌کار رفته است که کسانی را که به ه' نزدیک می‌شوند در آغوش می‌گیرد و به خود نزدیک می‌سازد.

یادداشت کھوت

ראה ביאורי זהר לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק פ' יתרו ע' רמג.

136 מימינו אש דת

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کھوت

ברכה לג, ב.

137 מימינו אש דת למו

برکت موسی (משה) опис می‌کند که ה' از سینا می‌آید: «از دست راست او، قانونی آتشین برای آنان.» ماامار این آیه را در اشاره به تورات، همچون آتشی که از سوی راست می‌آید، نقل می‌کند.

Deuteronomy 33:2 דברים ל"ג:ב'

וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינִי בָא וְנִרְחַ מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פָּאָרָן וְאֶתָּה מִרְבֵּבָת קֹדֶשׁ מִיִּמִּינוֹ אֵשׁ דֵּת לְמוֹ:

And he said: The L-RD came from Sinai, And rose from Seir unto them; He shined forth from mount Paran, And He came from the myriads holy, At His right hand was a fiery law unto them.

138 כי מזוזה היא בחי' העלאה . . כל הבא לקרב אליו ית'

יادداشت Kehot به جایی ارجاع می‌دهد که این موضوع در آنجا بیشتر توضیح داده شده است: Or HaTorah.

یادداشت کیهوت

مובא באוה"ת דברים כרך 1 ע' ב'רפב וז"ל "והנה מ"ש כי המזוזה היא העלאה זה כמשנת"ל ססעי"ה [נדפס באוה"ת ואתחנן ע' שנג] בשם השושן סודות שהיא להעלות נז"ח לחי"ג ומשם לכ"ע, ועיין בסידור שער החנוכה סד"ה להבין שורש ענין מזוזה מימין גבי ומעתה הנה יובן שורש ענין משארז"ל דמזוזה מימין, שם פי' זה איך שהיא העלאה לבחי' כתר עליון כמ"ש השו"ס, ואיך שע"כ נמשך משם בחי' או"מ במצות מזוזה שנקרא שומר לשמור את האדם וכל רכושו מהזקק קטרוג החיצונים" עכ"ל שם. בסה"מ תרל"ה כרך א ע' יג: "בת"א בד"ה מזוזה מימין פי' מזוזה מצות העלאת האותיות לשרשם בחי' אור, ועי"ז נמשך אור התורה שזוהו נר חנוכה".

بند 38

139 תורה דפרודא

זוהר (זחר) «کوه‌های ادویه»، یعنی مراتب مقدس بالاتر، را در برابر «کوه‌های جدایی» که در زیر آنهاست قرار می‌دهد؛ جایی که، چنان‌که در عبارت «از آنجا تقسیم می‌شد» (برאשית 2:10) آمده، یگانگی جای خود را به جدایی می‌دهد. ما מר این تعبیر را بر حوزهٔ عمومی، قلمرو «کثرت»، اطلاق می‌کند.

Zohar I, 158a זח"א קנח, א

یادداشت کیهوت

זח"א קנח, א.

بند 39

140 רישی' דעשו בעטפא דיצחק

یادداشت Kehot برای این عبارت به Genesis 50:13 ارجاع می‌دهد.

Genesis 50:13 בראשית נ"י:ג

וישאנו אתו בניו ארצה כנען ויקברו אתו במערת שדה המקפלה אשר קנה אברהם את-השדה לאחזת-קבר מאת עפרן החתי על-פני ממרא:

For his sons carried him into the land of Canaan, and buried him in the cave of the field of Machpelah, which Abraham bought with the field, for a possession of a burying-place, of Ephron the Hittite, in front of Mamre

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کیهوت

תרגום יונתן בן עוזיאל בראשית נ, ג.

141 רישיה דעשו בעטפא דיצחק

ترجمهٔ آرامی (تרגوم, Targum) روایت می‌کند که وقتی عیسو (عשו) راه دقي يعقوب (יעקوب) را بست، حوشیم (חوشים), پسر دان (دن), سر او را برید؛ سر درون غار غلتید و در آغوش اسحاق (יצחק) آرام گرفت. مقاله از این تصویر برای ریشهٔ هفت قوم در قید و سخت‌گیری (גבורה, Gevurah), یعنی سوي چپ, بهره می‌گیرد.

Targum Jonathan on Genesis 50:13 תרגום יונתן על בראשית נ"י:ג

... פלגות מערת כפילתא ומן יד רמז לחושים בר דן ונטל סיפא וקטע רישיה דעשו רישיה וקהו רישיה דעשו מתגלגל עד דעל לגו מערתא ואמתנח בגו עיטפיה דיצחק אבוי וגופיה קברו בנו דעשו בחקל כפילתא

ובתר כן קברו יתיה בנוי ליעקב במערת חקל כפילתא דיוכן אברהם ית חקלא לאחזקנת קבורתא מן עפרון חתא על אנפי ממרא

But when his sons had brought him into the land of Kenaan, and the thing was heard by Esau the Wicked, he journeyed from the mountain of Gebala with many legions, and came to Hebron, and would not suffer Joseph to bury his father in the Double Cave. Then forthwith went Naphtali and ran, and went down to Mizraim, and came in that day, and brought the Instrument that Esau had written for Jakob his brother in the controversy of the Double Cave. And immediately he ... beckoned to Hushim the

Targum Jonathan on Genesis (Public Domain) • The Targum of Jonathan ben Uzziel, trans. J. W. Etheridge, London, 1862 (Public Domain)

142 וזהו שארז"ל . . עלמא אמאי קא מקיים

یادداشت می‌گوید که این آموزه در آنجا نیز بررسی شده است.

یادداشت کیهوت

ראה גם ד"ה זה באוה"ת ענינים ע' לא. אגדתא הוא בחי' תרגום:

143 پس از آنکه توضیح می‌دهد نفرین هر روز از روز پیش شدیدتر است، تلمود (תלמוד, Talmud) می‌پرسد جهان بر چه چیزی استوار است و پاسخ می‌دهد: بر قداس (קדושה, Kedushah) ترتیب مطالعه و بر «نام بزرگ او متبارک باد» که پس از مواظ و روایات‌های تفسیری (אגדה, Aggadah) گفته می‌شود. مقاله این را به معنای تبدیل تاریکی به نور می‌خواند.

Sotah 49a:8 סוטה מ"ט א:ח

ואלא, עלמא אמאי קא מקיים? אקדושה דסידרא, וא"יהא שמייה רבא דאגדתא, שו"מ: "ארץ עיפתה כמו אפל צלמנות ולא סדרים", קא יש סדרים — תופיע מאופל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

144 שכל התלמוד הוא בלשון תרגום

آن قطعه «و دیدند ה'» را واژه‌ای از תרגום, یعنی مرتبهٔ «پشت», می‌خواند: آنان فقط مرتبهٔ אלקים را دیدند و درک کردند؛ چنان‌که در عبارت «خورشید و سپرند نام چهارحرفی (ה', Havayah) و אלקים» آمده است.

یادداشت کیهوت

ראה לקמן עח, ג.

145 ותרגום הוא בחי' אחוריים דקדושה

برای این دیدگاه استناد شده است که תרגום «پشت» قداست است.

یادداشت کیهوت

ראה מאו"א אות ת' סעיף נה. וראה באוה"ת נ"ך כרך ב ע' א'קד וע' א'קז שמביא לוח"ב ר, א. ובמק"מ שם שלה"ק ותרגום בחי' פנים ואחוריים. באוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתקד הקשה איך תרגום הוא ק"נ הרי התרגום מבאר התורה [ראה לקו"ת שה"ש יג, ד].

146 ותרגום הוא בחי' אחוריים דקדושה

זוהר (זחר, Zohar) می‌آموزد که وقتی تורה (תורה, Torah) خوانده می‌شود، تنها یک صدا باید شنیده شود؛ دربارهٔ ترجمهٔ آرامی (תרגום, Targum) نیز همین‌گونه است، زیرا نسبت آن با قرائت تורה همچون نسبت پوسته به هسته است. اور هاتורה (اور התורה, Or HaTorah), که در یادداشت Kehot به آن استناد شده، این عبارت را دربارهٔ ترجوم به‌مثابهٔ «پشت» قداست می‌آورد.

Zohar, Vayakhel 17:218–227 ספר הזהר, ויקהל י"ז:ר"י-ח-כ"ז

دربارهٔ این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 363 (Public Domain); Sefaria: از طریق سفاریا: Edition. Translated by R. Francis Nataf, 2019 (CC0); Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain); Wikisource Shulchan Aruch (CC-BY-SA); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Mishnah Torah, Yod ha-hazakah, trans. by Simon Glazer, 1927 (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain); Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain); Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Vilna Edition (Public Domain); Torat Emet Sefer HaBahir (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Targum Jonathan on Genesis (Public Domain); The Targum of Jonathan ben Uzziel, trans. J. W. Etheridge, London, 1862 (Public Domain)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309 /parsha). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ‌چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانهٔ لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/mikeitz/15

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، רב لیوی ییتسחק